

DR. BUDAI BALÁZS BENJÁMIN

E-KÖZIGAZGATÁS AZ ÜGYFÉLSZOLGÁLATBAN

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
Vezető- és Továbbképzési Intézet

Szerző:

© Dr. Budai Balázs Benjámin, 2016.

Szakmai lektorok:

Meggyesi Margit
Gulyás Róbert

Kiadja:

© NKE, 2016.

Felelős kiadó:

Prof. Dr. Patyi András
rektor

* * *

A kiadvány a

KÖFOP-2.1.1-VEKOP-15-2016-00001

**„A közszolgáltatás komplex kompetencia,
életpálya-program és oktatás technológiai fejlesztése”
című projekt keretében készült.**

NEMZETI
KÖZSZOLGÁLATI
EGYETEM

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

TARTALOM

I. Az e-közigazgatás fogalma és kontextusa	4
I. 1. Az e-közigazgatás tartalma, elemei, célja és fontosabb fogalmai.....	4
II. Az e-közigazgatás legfontosabb szabályai	13
III. Azonosítás, hitelesítés és más SZEÜSZ-ök	31
IV. Adatvédelem és információszabadság.....	46
IV.1. Az adatvédelem és az elektronikus információszabadság alapelvei a hazai jogrendszerben.....	46
IV.2. Az információs önrendelkezési jog és az információszabadság tartalma, valamint legfontosabb garanciái a hazai jogban	48
V. Közigazgatási nyilvántartások.....	64
V.1. A közigazgatási nyilvántartások rendeltetése és funkciói	64
V.2. Központi közigazgatási nyilvántartások Magyarországon és az Európai Unióban.....	65
VI. Adatbiztonság és információbiztonság	74
VI.1. Az adatbiztonság és az információbiztonság megteremtésének indokoltsága. Az információs hadviselés közigazgatási vonatkozásai: veszélyek és fenyegetettségek	74
VI.2. A közigazgatási IT-biztonság jogszabályi háttere	76
VI.3. A közigazgatási IT-biztonság intézményi háttere	78
VI.4. Személyes, preventív és praktikus biztonsági intézkedések (adminisztratív, fizikai, logikai és védelmi lehetőségek)	81
VII. Jogtár.....	86

I. AZ E-KÖZIGAZGATÁS FOGALMA ÉS KONTEXTUSA

I. 1. AZ E-KÖZIGAZGATÁS TARTALMA, ELEMEI, CÉLJA ÉS FONTOSABB FOGALMAI

Közigazgatásunk rapid átalakuláson megy keresztül – ennek célját, eszközeit és értelmét csak akkor érthetjük meg, ha feltárjuk a háttérben feszülő okokat és összefüggéseket.

Indítsunk egy definícióval: „Az e-közigazgatás a közsféra kapcsolatrendszerének tudás alapú átalakítását és racionalizált, szolgáltató jellegű újraszervezését jelenti, az infokommunikációs technológiai alkalmazások közműszerű használata révén”.¹ Ebben az alfejezetben ennek a definíciónak az értelmezése mentén haladva adjuk meg a fogalom értelmét.

A definícióban három olyan pillér van, amely eligazít bennünket (különösképpen, ha mögé tesszük a további magyarázó fogalmakat):

- › 1. a kapcsolatrendszer tudás alapú átalakítása (tudás alapú társadalom, tudásmenedzsment, tanulószervezetek stb.);
- › 2. a racionalizált, szolgáltató jellegű újraszervezés (szolgáltató állam, hatékony állam, közmenedzsment-szemléletek stb.);
- › 3. az infokommunikációs alkalmazások közműszerű használata (információs társadalom, többcsatornás ügyintézés, elektronikus és automatizált ügyintézés stb.).

I.1.1. A KAPCSOLATRENDSZER TUDÁS ALAPÚ ÁTALAKÍTÁSA

Az e-közigazgatás paradigma-diffúziója (lásd később) olyan infrastrukturális átalakulást hoz, amely egyaránt hatással van a közigazgatás szervezetére, az alkalmazott technológiákra, az ügymenetekre és a tartalmakra. Az átalakulás annyira komplex, hogy azt egy tudás alapú működés nélkül el sem tudjuk képzelni. Az új szolgáltatások tartalmi menedzselése, az egy-

---

1 Budai B.: Az e-közigazgatás elmélete (második, átdolgozott kiadás). Akadémiai, Budapest, 2014.

ablakos szolgáltatások kialakítása hatékony adat-, információ- és tudásmegosztás, valamint kollaboratív megoldások nélkül nem működhet, hiszen a tudásmenedzsment gyakorlati szempontból nem más, mint a megfelelő információ vagy tudás eljuttatása a megfelelő személynek, a megfelelő pillanatban és formában.²

Márpedig a közigazgatás – jellegéből és funkcióiból fakadóan – főként adat-, információs és tudástárakkal foglalkozik. Tevékenységük outputja is többnyire információ és tudás formájában kerül nyilvánosságra. (Ebben a modellben a közigazgatás nem csupán használója, de tulajdonosa is ezeknek az adatoknak és információknak.)

I.1.2. RACIONALIZÁLT, SZOLGÁLTATÓ JELLEGŰ ÚJRASZERVEZÉS

A közigazgatás újrászervezésének igénye – eltekintve a gyakran politikai töltetben gazdag háttértől – valamilyen racionális szempont szerint történik. A racionalitás alatt – napjainkban – a hatékonyságot és a szolgáltató jelleget értjük.

E minőségek az új közmenedzsment-irányzatokban (New Public Management) jelentkeztek először. Todd Ramsey A szolgáltató állam című munkájának³ ide vonatkozó fejezete négy szakaszt különböztet meg ebben az átalakítási folyamatban:

Online közigazgatás⁴ – a megjelenés

Az online közigazgatás a hozzáférésre és az internetes megjelenésre helyezi a hangsúlyt. Célja, hogy minél több információt és minél több szolgáltatást online módon is el lehessen érni. Az online közigazgatás kialakítása egyszerű és látványos: különösebb hivatali erőfeszítés nélkül helyezük el a hivatali „tartalmakat” a weben. A kapott kép azt sugallja, hogy az e-közigazgatás létrejött, hiszen az ügyfelek egy virtuálisnak ható hivatallal szembesülnek (az azonban nem tudatosul bennük, hogy gyakorta patyomkin-hivatalokkal...). Eredményét tekintve már az online közigazgatás kialakítása is hasznos, hiszen az állampolgárok túlnyomórészt információért fordulnak a közigazgatáshoz.

---

2 Géro K.: „Tudásmenedzsment a közigazgatási munkában”. Információs Társadalom, 2004/2. ITTK, Budapest, 2004.

3 Ramsey, T.: On Demand Government – Continuing the e-Government Journey. IBM Press, Lewisville, 2004. (Magyar kiadás: Ramsey, T.: A szolgáltató állam. Századvég, Budapest, 2006.)

4 Todd Ramsey a kormányzás szót használja, hazai kontextusban azonban közigazgatást kell értenünk alatta, így inkább ezt a kifejezést használom a továbbiakban.

Interaktív közigazgatás – a kibontakozás

A szolgáltató állam felé vezető út második mérföldkövéénél az elsődleges cél az interakciók áthelyezése a virtuális térbe, és ennek érdekében az intelligens infrastruktúra és az online ügyintézés kialakítása dominál. Ehhez a háttéralkalmazások fejlesztése és a front office (lásd később) elemek felhasználóbaráttá alakítására is szükség van. Az interaktív közigazgatás strukturált rendszerekben gondolkodik, adatbázison nyugvó portálokkal operál. A szakasz célja, hogy minél több interakció végbemenjen.

Integrált közigazgatás – az összekapcsolódás

A harmadik szakaszban a hivatalok és háttéralkalmazásaik összekapcsolása történik meg. Ezt követően valósulhat meg a folyamatok integrációja, az ügyfél nézőpontjából az egyablakos ügyintézés létrejötte. A folyamatok integrációja a szervezeti átalakítást is megkövetelheti (sőt – egyes szervek megszűnésével – újak létrejöttével is járhat). Az integrációval járó átalakítás gazdaságosabb, hatékonyabb, egységesebb arculatú, illetve egyszerűbb struktúrájú közigazgatást eredményez. Az ügyfélorientált és értéknövelt szolgáltatásokat ez több csatornán teszi elérhetővé.

Szolgáltató állam – a bővülés

A szolgáltató állam proaktív: ha felismeri az ügyfél elvárásait, akkor igény szerinti – az ügyfél által elvárt – szolgáltatást nyújt, amelyben gyakran támaszkodik a partnerekre, beszállítókra. A fenti jellemzők integrálásával az előzőeken túlnöve, a hálózatiság előnyeit kihasználva az értéknövelt szolgáltatások optimalizált értékláncait dolgozza ki, maximális szervezeten belüli és kívüli együttműködéssel.

I.1.3. Az e-közigazgatás társadalmi kontextusa, az információs társadalom – közigazgatási szempontból releváns – jelenségei (az infokommunikációs alkalmazások közműszerű használata)

„Az információs társadalom olyan új társadalmi együttélési forma, amelynek során – napjainkban – az infokommunikációs eszközök, az eszközökhöz rendelt tartalom, az ezeket működtetni képes ismeret olyan tudást, majd innovációt generál, mely katalizálja és újra-szervezi a gazdasági-társadalmi és kulturális folyamatokat (a társadalmi egyenlőtlenségek sajnálatos újratermelése mellett), s ezekhez új tartalmi és formai szabályozást és igazgatást (gyakori, dinamikus korrekcióval) követel. A valamennyi szférát érintő átalakulásban a köz-

igazgatás elé támasztott kihívásokat az e-közigazgatás tágan értelmezett eszközrendszere (szervezési-vezetési módszerei, technológiai megoldásai, jogi szabályozása) oldja meg, új alapokra helyezve a közigazgatást. Ezáltal a társadalmi paradigmaváltást közigazgatási paradigmadiffundálás kíséri.”⁵

Ennél a definíciónál ugyanakkor föl kell hívni a figyelmet a társadalmi egyenlőtlenségek sajnálatos újratermelésére. Merthogy az információs társadalom nem kizárólag pozitív társadalmi jelenség: kutatók számos valós és vélt árnyoldalát hangsúlyozzák az identitásvesztéstől a bizalmi kérdéseken és médiaabúzuson keresztül a deviáns és elavult tartalmak (szeme-tek) terjedéséig. A valódi problémáját mégis a társadalmi egyenlőtlenség újratermelésében láthatjuk, amely itt a digitális egyenlőtlenség (szakadék) formájában körvonalazódik.

Az információs társadalom nyertesei azok, akik az infokommunikációs technikákat napi rutinnal használják és hasznosítják, képesek olyan új készségeket elsajátítani, mint az új információs és kommunikációs készség, vagy akár a tanulás elsajátításának készsége. Másrészt viszont azok lesznek a vesztesei, akik ezeket a technológiákat nem érik el s a készségeiket nem alakítják ki. A digitális szakadék⁶ e fenti folyamatokban végződő társadalmi átalakulás nyertes és vesztes csoportjai közötti rést jelzi. Ez a törés, majd szakadék számos dimenzió mentén kialakulhat, például az alábbi síkok mentén.

- › Életkori sík: lásd lejjebb – korosztályi lejtő a fiatal és idősebb felhasználók között.
- › Földrajzi sík: az eszközök terjedésének törvényszerűségi sorrendje, hogy a fővárostól kezdve halad a megyeszékhelyeken, majd a nagyobb településeken és a kisebb településeken át a szórványokig. Ez utóbbiak néha teljesen kiszorulnak, vagy csak jelentős fáziskéséssel kapcsolódnak be. (Az információs társadalmak és az urbanizálódási folyamat későbbi fázisai – pl. a szuburbanizáció, a dezurbanizáció, végül pedig a reurbanizáció – átalakíthatják a földrajzi törés képét.)
- › Anyagi-egzisztenciális sík: törés azok között, akik megengedhetik maguknak, és akik nem.
- › Végzettségi sík: törés a magasabb végzettségű és az alacsonyabb végzettségűek között.
- › Ismereti sík: törés az írástudó és az írástudás valamely formájának hiányával küzdők között.
- › Családi háttérben mutatkozó sík: a mintakövetésnek, köszönhetően nagyságrendekkel

5 Budai B.: Az e-közigazgatás elmélete. Akadémiai, Budapest, 2009. 85. o.

6 Egy-egy hátrányos helyzetű csoport és a teljes populáció információs eszközökhöz való hozzáférése és arányát a Digital Divide Index (DIDIX) mutatja. Forrás: SIBIS New eEurope Indicator Handbook, 2003; ill. Selhofer, H.–Hüsing, T.: The Digital Divide Index – A Measure of Social Inequalities in Adoption of ICT, 2001. Idézi Pintér Róbert szerk.: Magyar Információs Társadalom Éves Jelentés, BME-ITTK.

- nagyobb a használati arány a használó szülők gyermekeinél, mint a nem használókénál.
- › Nyelvismereti sík: az IKT (Infokommunikációs Technológiai) eszközökön futó tartalmak sok esetben idegen (angol) nyelvismeretet feltételeznek. Ennek hiánya elzárja a tartalmat a felhasználó elől.
  - › Munkahelyi sík: törés azok között, akiknek a munkájához feltétlenül szükséges, és akiknek nem szükséges az IKT.
  - › Tájékozottsági (igényhiányból fakadó) sík: szakadék azoknak, akik bár a fenti kategóriákba nem feltétlenül esnek, de nem ismerik fel a használatból származó előnyöket.
  - › Fogyatékkal élők síkja: a fogyatékek jellegétől és mértékétől függően esélytelenné válhat az IKT használata.
  - › Etnikai sík: a roma népesség iskolázottságát, munkaerő-piaci helyzetét és más társadalmi státuszát tekintve is a leghátrányosabb helyzetű magyarországi kisebbség.⁷ A számukra elérhető infokommunikációs infrastruktúra a közösségi helyekre, kisebbségi önkormányzati irodákra és iskolákra korlátozódik.

Napjaink tudományos diskurzusában a mennyiségi és alapvetően dichotóm megközelítést (hozzáfér vagy nem fér hozzá) a minőségi vizsgálat kezdi felváltani. Ezzel párhuzamosan a digitális szakadék helyett az árnyaltabb képalkotásra alkalmas digitális egyenlőtlenség kifejezést kezdik használni.

Véleményünk szerint mindenkori kormányzati feladat a leszakadó csoportok visszaemelése a „nyertesek” közé, amit stratégiai eszközökkel lehet (és kell) végrehajtani.

1.1.4. A közigazgatás alakulására ható szorítóerők

A fejlesztés kényszerjellegét kihangsúlyozva nem célunk a pozitívumok felsorakoztatása. Azaz – egy képzeletbeli SWOT-elemzés részeként – nem kívánunk teljes képet adni arról, hogy milyen erősségei és lehetőségei vannak a közigazgatásnak, hiszen a kényszerjelleg a veszélyek és a fenyegetettségek hozzák létre. Azaz a változtatás kötelező erejét a diszfunkcionalitások és látens diszfunkcionalitások adják.

---

⁷ A roma populáció pontos méretét nehéz meghatározni. A szakmai konszenzus félmillió főről beszél, azonban tekintettel arra, hogy 100 élvészületésből 15 gyermek roma származású, a teljes lakosságon belüli arányuk 2030-ra elérheti a 10%-ot. (Forrás: Interjú Kemény Istvánnal; <http://www.geographic.hu/index.php/fotopalyazat/fotopalyazat/nyomtathato.php?act=napi&id=794>). Jelenlegi és jövőbeli arányukat tekintve is akkora kritikus tömeget képviselnek, amelynek speciális felzárkóztatása, beemelése és befogadása elkerülhetetlen az információs társadalom megvalósításához.

Míg hazánk közigazgatását a második világháború előtt a jobbak és a követendőek között tartották számon, hiszen bővelkedtek a jó megoldásokban és a modernizációs megoldásokban, úgy ma a követők, a felzárkózók közé sorolhatjuk.

Az első problémakör napjaink hazai közigazgatására és az állam működésére jellemző anomáliák egyik csoportja, a finanszírozás köré gyűjthető. Megoldatlan társadalmi feszültséget okoz a juttatások gyakori céltévesztése (nem az kapja, aki a szükségét szenved), a járadékvadászat,⁸ a korrupció és a hatékonyságvesztés, a romló demográfiai mutatók és ezek hatásai, az eddigiekből is fakadó költségvetési nyomás, amely egyre növekvő feladatokhoz egyre kisebb forrást rendel, és gyakran sok pénzért kevés és rossz minőségű szolgáltatást mutat egy-egy hivatal szolgáltatási portfóliója. Ide tartozik a fenntartható fejlődés valamennyi kihívása is, azaz a rendszer üzemeltetésének hosszú távú kérdéseit felvető problémák halmaza. A szorítás keretét napjainkban az adósságszolgálat és a fenntartható fejlődés (paradox viszonya) határozza meg. Az adósságszolgálat (külső és belső eladósodás) teljesítésének szempontjait számos szervezet meghatározza, így a költségvetés hiányát az EU maximálja, míg a konszolidáció elérésére számos szervezet⁹ tesz ajánlásokat (amely „ajánlások” erejét lobbitevékenységgel erősíti).

A második problémakör az ügyféloldali várakozásokban keresendő. Az információs társadalmi jelenségek a virtuális térben is megjelentetik ügyféloldali igényeket, a többi – kereskedelmi és civil – szolgáltatáshoz hasonló, folyamatosan növekvő mértékű elvárásokkal. Ezzel párhuzamosan a személyiségi jogok kérdése egyre érzékenyebbé válik, valamint a hivatal virtuális térbe való behelyezésével a biztonsági kockázatok is fokozódnak.

A harmadik problémakör az Európai Unió tagsági státuszából fakad. Az Európai Közigazgatási Tér számos közigazgatási, szervezési és informatikai követelményt támaszt. Kiemelendők ezek közül az interoperabilitási és interkonnektivitási követelmények, amelyek a rendszerek összekapcsolásának és együttműködésének szervezeti, informatikai és nyelvi formalizálását támasztják követelményként. A közigazgatás makroszintű (országok közötti) versenyét is az Európai Unió szüli, hiszen az Unió szabadságjogai teszik lehetővé azt is, hogy a közigazgatási

8 Járadékvadászatnak hívunk minden olyan magatartást, ahol a piaci szereplők olyan extraprofithoz jutnak hozzá az állami megrendeléseken keresztül, amelyeket valódi versenykörülmények között nem érnének el. Járadékvadászatnak hívjuk azt is, ha egy jogszabály kiskapuját kihasználva vagy a jogszabályt kikerülve jutnak extraprofithoz, illetve ha úgy befolyásolják a jogalkotást, hogy ezek a feltételek létrejöhessenek. A járadékvadászat improduktív, mivel társadalmi költségei jelentősen meghaladják a vadászattal érintett egyéni hasznok összegét. (Forrás: Lőrincz László: „A járadékszerzés elmélete”. Kormányzás, közpénzügyek, szabályozás, 2007/1.)

9 Pl. az OECD, az IMF, a Világbank stb.

szolgáltatások egyre bővülő körét is a tagországi szimpátia szerint vegyük igénybe.

Végül öndefiníciós problémát mutat, hogy jelenleg az állam túlburjánzása észlelhető, azaz a túl sok szerep integrálása, az, hogy az igazgatásszervezés vezérlőelve az ügyfél-orientáció helyett a hivatalorientáció, az intézmények pedig gyakran nem összehangoltan (vagyis redundánsan, tehát olykor egymással szembenelve) működnek.¹⁰

Az első három jellemzőcsoport nem csupán lefesti a közigazgatás helyzetét, hanem kényszeríti is a közigazgatást a megújulásra. A képlet igen egyszerű: az a közigazgatási szervezetrendszer, amelyik zárt rendszerként igyekszik bebetonozni a szervezetben érdekelt komfortzónáját, növeli annak entrópiáját (rendezetlenségét). A megújulás legfőbb eszköztrendszerét az e-közigazgatás adja.

A status quo fenntartása tehát nem járható, a rendszer végét jelenti. A környezettel, a környezeti követelményekkel szorosan lépést tartó (olykor azt proaktívan meg is előző) közigazgatás segítheti első körben a rendszer fenntartását, majd ezen túlmutatva a társadalmi prosperitást. Ennek a modernizációnak az e-közigazgatás adhatja meg az elsődleges eszköztrendszerét és motorját.

1.1.5. Napjaink állammodell-ideálja: a szolgáltató állam

A szolgáltató állam közigazgatásában hangsúlyossá válik a közigazgatás koncepciója, szervezeti kultúrája, működési modellje, technológiai infrastruktúrája, átalakítási menetrendje, és az egészet átható távlatos gondolkodás.¹¹

Ebben a közegben a szolgáltatások az ügyfelekről szólnak, azaz számukra kell biztosítani a lehető legkönnyebb, legegyszerűbb és a legkevesebb problémával járó ügyintézkést. Ennek érdekében a szolgáltató állam megpróbálja redukálni:

- › a távolsági akadályokat,
- › a fizikai akadályokat,
- › a kommunikációs akadályokat,
- › az elektronikus hozzáférési akadályokat, valamint
- › a digitális akadályokat.

Az akadályok elbontásának egyik eszköze tehát az elektronikus, automatizált szolgáltatások

---

¹⁰ Habár jelentős méretű államapparátus képe tárul elék, ezek a valóságban sokszor gyenge és formális (ebből fakadóan indokolatlan) intézmények, amelyek a rendszerváltás előtti paternalista állam jegyeit hordozzák magukon.

¹¹ Ramsey, T.: On Demand Government – Continuing the e-Government Journey. IBM Press, Lewisville, 2004. (Magyar kiadás: Ramsey, T.: A szolgáltató állam. Századvég, Budapest, 2006.)

kialakítása. Ezt ismerte fel az Európai Unió, amely kibocsájtotta az eEurope stratégia-„sorozatot”, amely azóta is valamennyi EU-tagország nemzeti stratégiájának magvát alkotja.

A kiemelt célok között helyet kapott:

- › 1. a már korábban prioritásként kezelt közszolgálati információk elérésének biztosítása, az információszabadság és az elektronikus átláthatóság,
- › 2. a közigazgatási szervek nemzeti és nemzetközi (uniós) adatcseréjének biztosítása,
- › 3. a nyílt forráskódú szoftverek bevezetésének támogatása,
- › 4. az elektronikus aláírás bevezetése a hatósági ügyintézésben, illetve
- › 5. az elektronikus hatósági ügyintézési formák meghonosítása.

Az e-közigazgatás megvalósításának „végterméke” az online közigazgatási szolgáltatás. Tekintettel arra, hogy több ezer közigazgatási ügypust ismerünk, ezek egyidejű e-közigazgatási ügymenetté való átalakítása – az erőforrásigény miatt – képtelenség.

Az EU ezért határozott úgy, hogy az ügyek gyakorisága alapján sorrendet állít föl, amelynek mentén a tagállamoknak haladniuk ajánlott. A leggyakoribb ügyeket az alábbiak szerint csoportosíthatjuk:

- › a) az okmánykiállítással kapcsolatos szolgáltatások,
- › b) az adó-, járulék- és vám szolgáltatások,
- › c) az egészségügyi és szociális szolgáltatások,
- › d) az oktatási szolgáltatások,
- › e) a munkavállalással kapcsolatos szolgáltatások,
- › f) az elektronikus fizetéssel járó szolgáltatások,
- › g) az állampolgári azonosítást biztosító (kapcsolódó) szolgáltatások, továbbá
- › h) az egyéb szolgáltatások.

Ennek tükrében készült el az azóta is hivatkozott húszas lista,¹² amely az állampolgárok (12) és a vállalkozások (8) számára kínálja a leginkább igényelt, legalapvetőbb közszolgáltatásokat.

A hagyományos és az ügyfél jelenlétét egyáltalán nem igénylő – teljesen elektronizált – eljárások között a szolgáltatások nyújtásának öt szintjét különböztethetjük meg:¹³

- › 1. szint: információ – online információk nyújtása a közigazgatási szolgáltatásokról.

---

12 Common List of Basic Public Services: követelményjegyzék, avagy másként a 12+8-as lista. (Nálunk ez 27 ügypust jelent, mivel az EU-s csoportosítás nem egyezik meg hazánk ügycsoportjaival. Az okmányoknál például külön csoportot jelent a gépjárművel és az útlevelemmel kapcsolatos ügyintézés.) Azaz hazánkban a 12+8=27.

13 Forrás: Budai Balázs Benjámin–Sükösd Miklós: M-kormányzat – M-demokrácia. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2005.

A legalapvetőbb funkció, hogy a hivatali információk a hivatal működésétől függetlenül elérhetőek legyenek. Erre a média fejlődésével egyre több mód nyílik. A leginkább alkalmazott médium az internet, de felmerül a wap-oldalak, illetve a DiTV (digitális televízió) mint közeg alkalmazásának a lehetősége is. Ezzel a hivatal leterheltsége csökken, valamint az információnyújtó kapacitás is felszabadul.

- › 2. szint: egyirányú kapcsolat – nyomtatványok, űrlapok, adatlapok letöltésének, ki-nyomtatásának lehetősége, aminek hála csökken az ügyintézésre fordítandó idő. A „nyomtatvány” szó a formalizáltságot, a „letöltése” az elektronizáltságot mutatja, így ez a szint jelenti az előszobát a valódi e-közigazgatási szolgáltatások felé.
- › 3. szint: interaktivitás – nyomtatványok, űrlapok, adatlapok online úton történő kitöltése, beleértve a hitelesítést. Itt már majdnem megvalósul a távügyintézés lehetősége, azonban az illetékek lerovása ezen a szinten nincs megoldva, így az ügyfélnek ügyenként egyszer még meg kell jelennie a hivatalban.
- › 4. szint: tranzakció – a teljes ügymenet elektronizálása: döntés, kézbesítés, illetékek lerovása. Ez a szint már az e-közigazgatás „megtestesülése”, amikor az ügyfél egyáltalán nincsen jelen fizikailag, és az ügymenet is nyomon követhető; viszonylag magas szintű automatizáltságot, ennek révén pedig nagy időmegtakarítást eredményez.
- › 5. szint: napjainkban – a CapGemini 2007-es benchmarking-módszertana nyomán – egyre többet beszélünk a targetizációról és a personalizációról amelyek kvázi ötödik szintként olyan proaktív, automatizált szolgáltatásokat takarnak, amelyek célirányosan elégitik ki az ügyféloldali elvárásokat.¹⁴

Az infokommunikációs technológiák fejlődése a hivatalok működését soha nem látott mértékben teheti jobbá, hatékonyabbá, demokratikusabbá. Segítségükkel lehetővé válhat

- › a hivatalok működésének transzparenssé tétele,
- › a közigazgatási szolgáltatások térbeli és időbeli korlátainak csökkentése,
- › a hatékonyság növelése,
- › az egységes közigazgatás képének megteremtése az ügyfelek irányába,
- › a közigazgatás átláthatóságának elősegítése,

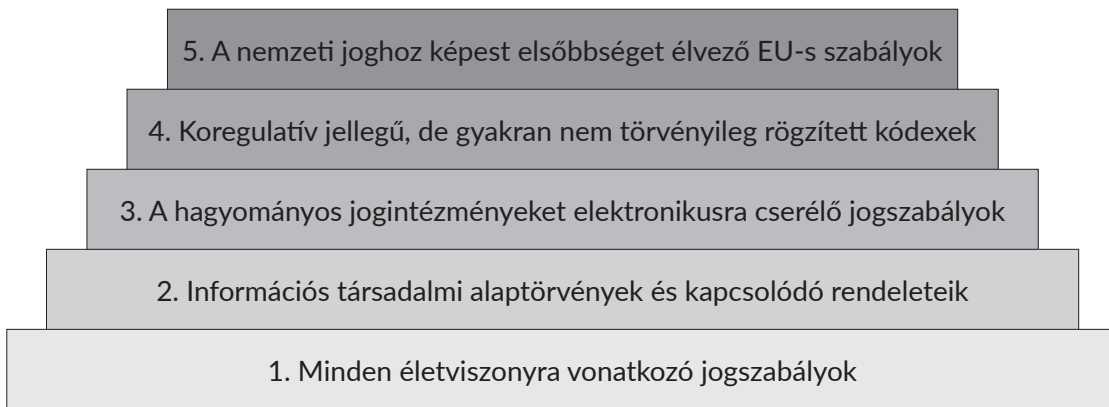
---

¹⁴ Érdemes említést tenni a nulladik szintről is, amely a teljes offline világ állapotát jelöli. (E sorok írásakor még vannak ezen a szinten is intézmények.) Valódi értelmet azonban egy „kvázi offline vagy kvázi nulladik” szint kaphatna, amikor, bár látszólag van weboldala az adott intézménynek, azon érdemi tartalom nem található. Így már nem egy valóságtól elrugaszzkodó kategóriát nyernénk.

- › az esélyegyenlőség megteremtése a közigazgatási szolgáltatások vonatkozásában,
- › a hatékonyabb lakossági részvétel az önkormányzat döntéshozatali mechanizmusában és ezzel új véleménynyilvánítási lehetőség megnyílása,
- › a vezetőkkel való közvetlen kapcsolatteremtés az internetes lakossági fórumok segítségével,
- › az állampolgár kiszolgáltatottságának csökkentése, a helyi kezdeményezések, javaslatok, indítványok eddiginél hatékonyabb kezelése,
- › a közvetlen demokrácia kiszélesítésének lehetősége, a helyi népszavazás gyakoriságának fokozása.

II. AZ E-KÖZIGAZGATÁS LEGFONTOSABB SZABÁLYAI

II.1. AZ E-KÖZIGAZGATÁS SZABÁLYOZÁSÁNAK JELLEGE

1. sz. ábra: Jogi piramis (forrás: Dr. Verebics János: Elektronikus kormányzat és jogi szabályozás – az akadályok elbontása – vezetői összefoglaló, kézirat)

Az e-közigazgatás karakterisztikájának normatív hátterét elsősorban az EU határozza meg, majd innen, fentről lefelé építkezve egészen rendeleti – közvetlen végrehajtási – szintig történő szabályozásra van szükség. Ha az így felépülő jogszabályi hierarchiát akarjuk első pillantásra áttekinteni, azt mondhatjuk, hogy az információs társadalom (valamint az e-közigazgatás) viszonyaira vonatkozó jogi szabályozás ötrétegű:¹⁵

- › 1. Az első – legszélesebb – réteget azok a területek alkotják, amelyek minden életviszonyra kiterjednek, de nem kifejezetten az információs társadalmat vagy az elektronikus kormányzást szabályozzák.
- › 2. A második szint az információs társadalom alaptörvényeit és végrehajtási rendeleteit tartalmazza, amelyek speciálisan az információs társadalom működésének sajátosságait¹⁶ szabályozzák.
- › 3. Ezt követik azok a dinamikus fejlődő normák, amelyek a hagyományos (papír alapú) ügyvitelt és az azokhoz kapcsolódó jogintézményeket váltják fel.
- › 4. A negyedik szinten helyezkednek el a koregulatív normák: az ipari önszabályozás olyan termékei, amelyeknél a címzettek körében jelentkező önkéntes elfogadottságuk nem indokolja a törvényi erőt.
- › 5. A sort végül az EU joga zárja, amelynek jellemzője, hogy a tagországok mindegyikére kötelező, és az egyes nemzeti jogok felett áll.¹⁷

A törvényi szabályozást sok helyütt kiegészítő rendeleti szabályozás területén napjainkban egyre nagyobb lemaradás tapasztalható, ami a további törvények megalkotását is hátráltatja. Gondot jelent az is, hogy az információs társadalmi működés feltételrendszerének biztosításához a felső szintű szabályozás önmagában kevés. A jogalkotásnak alsóbb szinten, főleg önkormányzati rendeletalkotásban¹⁸ is meg kell nyilvánulnia. Ezt akár hatodik

---

15 Itt Dr. Verebics János tematikáját követjük (Verebics János: Elektronikus kormányzat és jogi szabályozás – az akadályok elbontása; vezetői összefoglaló, kézirat).

16 Például az adatátvitel és a kommunikáció lehetőségeit, az elektronikus eljárási lehetőségeket, az elektronikus fizetés lehetőségeit stb.

17 Magyarország – EU-tagország lévén – az IDA-, majd az IDAabc-program keretén belül számos olyan területtel találkozik, amelyet 2006. január 1-ig összeurópai szinten szabályoztak. Ez részben szerencsés, hiszen így az EU-kompatibilitási problémák nem jelentkeznek, részben pedig figyelmeztető jel, hiszen az EU-s szintű szabályozáshoz fel kell készíteni a hazai közigazgatást.

18 Tekintettel arra, hogy az önkormányzati rendeletalkotás a törvényekhez képest lényegesen gyorsabb és rugalmasabb forma, több tekintetben itt mutatkoznak meg azok a lehetőségek, amelyekből az úttörő e-kormányzati (magyarán e-közigazgatási) megoldások kialakíthatók.

szintként is jelölhetnénk, hiszen ez a szint az, ahol a központi törekvések elakadhatnak.¹⁹ A közösségi elvárások normák formájában testesülnek meg és ekként értelmezhetőek. Szűkebb fókuszunkban itt az áll, hogy az e-közigazgatás jogi szabályozottságát az európai uniós (elsősorban másodlagos) normái, valamint az információs társadalommal járó elektronikus viszonyrendszerekre vonatkozó szabályozás hatja át.

II.2. AZ E-KÖZIGAZGATÁS NEMZETKÖZI ÉS HAZAI STRATÉGIAI HÁTTERE

A stratégiák, bár jogi termékek, mégis csupán iránymutatásul szolgálnak. Ezt szimbolizálja a klasszikus találós kérdés, miszerint „ha három veréb ül a vezetéken, és ebből kettő elhatározza, hogy elrepül, hányan maradnak a vezetéken?” Hárman, hiszen csak elhatározták, még nem repültek el.

Ahogy végigtekintünk az Unió információs társadalmi és e-közigazgatási stratégiáin, jól látszik, hogy a „verebek” jó része vár még a repülésre. (Jelentős részük megdöglött, míg néhányan filozofálnak a repülés jóságáról, és az evolúciót hibáztatják.) Azonban a fejezet végén látni fogjuk, hogy a repülés hatékonysága (az ugrálással szemben) nem kérdéses (a modernizáció iránya nem vitatott), a repüléshez nélkülözhetetlenek a verebek és a repülni tudás (azaz a képzés), a vezetéken üléshez (két repülés között) pedig szükség van a vezetékre (az infrastruktúrára) és a repüléshez szükséges motivációra (a modernizációs kényszer) – és így tovább az allegórián keresztül.

Az Unió információs társadalmi stratégiái a Bangemannbizottság jelentése óta a minőségi bővülésen és a hangsúlybéli eltolódásokon kívül nem sokat változtak. A stratégiák

- › 1. az infrastruktúráról (újabban működésről),
- › 2. a szabályozásról és az intézményrendszerről (a jogi keretek felállításáról, módosításáról, lebontásáról),
- › 3. a tartalomról (vagyis a szolgáltatásokról),
- › 4. a felhasználókról (tehát a képzésekről, a mentorálásról, az elterjesztésről, az inkluzivitásról, az e-demokráciáról), illetve még

---

¹⁹ Elég csak a Ket. azon rendelkezéseire gondolni, miszerint a helyi önkormányzat képviselő-testülete korlátozhatja a hivatalban elektronikusan intézhető ügyek körét. (Amit a képviselő-testületek többsége meg is tett regnálásuk kezdetén...)

› +1. a horizontális fejlesztésről és kutatásról, valamint Innovációról (K+F+I) szólnak.

Úgy tűnik, ebből a négy komponensből áll, illetve ezek folyamatos fejlesztéséről szól az e-közigazgatási programalkotás. A stratégiák üzenete is nagyjából ugyanaz: ha a négy csoportra odafigyelünk, és megoldjuk a horizontális fejlesztésüket, akkor elérjük az információs társadalmi Kánaánt, amely gazdasági prosperitáshoz vezet. Amennyiben nem, úgy vesztesek leszünk. A stratégiák tehát Bangemann óta nem hoznak sok újat, legfeljebb szofisztikáltságukban.²⁰

II. 2. 1. Stratégiai hívószavak

Ad 1. Infrastruktúra: Az első stratégiák hangsúlyos területe az infokommunikációs eszközök infrastruktúrájának fejlesztése volt, amin először egyetemi és kutatói hálózatokat, majd egy idő után a közigazgatás és a versenyszféra számára is elérhető (transzeurópai) hálózatok és hírközlő rendszerek fejlesztését értették. Ez utóbbira később konkrét programok vonatkoztak (TESTA, CIRCA, PKICUG, AG)²¹. Egyúttal ideértették az elektronikus légi utak, az egészségügyi hálózatok és a városi információs hálózatok fejlesztését is. A hálózatok kiegészítéseként a penetráció nem elégséges bővülése miatt egyre gyakoribb követelmény lett a nyilvános internetelési pontok (PIAP) biztosítása is.

A hálózatok fejlesztéséhez kötődően idővel megjelent az interkonnektivitásnak (az összeilleszthetőségnek, összekapcsolhatóságnak) és az interoperabilitásnak (a hálózatok egyidejű alkalmazhatóságának, kompatibilitásának) a követelménye (IDA, IDA_{bc}, ISA programok²²).

Az EU az infrastrukturális beruházások gyorsítására a magánberuházások támogatását és a PPP-konstrukciók kialakítását – akár alternatív eléréssel is – szorgalmazta.

Üde színfolt ebben a körben a GALILEO, amely az ezredfordulótól egyre hangsúlyosabban mutatja az úrszegmens stratégiai jelenlétét.

Ad 2. Szabályozás és intézményrendszer: A szabályozás eleinte négy nagy prioritást kezelt. Elsőként a távközlési ágazat liberalizációját, valamint az ehhez tartozó európai szintű szabályozó és felügyeleti hatóságot. (Ez alapozta meg a későbbi infrastrukturális fejlődést). Másodikként az elektronikus térben zajló ügyletek jogi relevanciáját garantáló elektronikus aláírás szabályozását. Harmadikként az elektronikus kereskedelem szabályozását, míg végül a szer-

---

20 Budai B.: Az e-közigazgatás elmélete (második, átdolgozott kiadás). Akadémiai Kiadó, Budapest, 2014.

21 A fogalmak magyarázatát lásd a fogalomtárban!

22 A fogalmak magyarázatát lásd a fogalomtárban!

zói jogok (a szellemi tulajdonjog védelme és a digitális jogkezelés) oltalmazását. A kiemelt szabályozási területek közül ehhez csatlakozott még az adatbiztonság és az adatvédelem szabályozása, a versenyszabályok átgondolása, az egyszerűsített cégeljárások szabályozása és nem utolsósorban az e-közigazgatási ügyintézés feltételrendszerének kodifikálása.

A koregulatív szabályalkotások közül kiemelendők azok az egyetértési nyilatkozatok (MoU),²³ amelyek az adott piacok technológiai fejlődését gyorsították. Végül egyre hangsúlyosabbá vált az e-közigazgatást biztosító jogszabályok büntetőjogi oltalmazása és szankciórendszerének kimunkálása.

Ad 3. Tartalom: A tartalmi követelmények eleinte a back-office támogatására és a (multi) kulturális örökség digitalizált védelmére fókuszáltak. Prioritásként szerepelt az elektronikus közbeszerzés, az elektronikus piactér, valamint számos információs rendszer és közigazgatási adatbázis kiépítése. Később fogalmazódott meg itt is az interoperabilitás kérdése (IDA, IDAabc, ISA, EIF és EIS programok). A tudásmenedzsment mint technika alkalmazási követelménye később,²⁴ a front-office szolgáltatások pedig az eEurope stratégia CLBPS követelményjegyzékének 12+8-as listája óta a szerepelnek intenzíven.

A nyílt forráskódú szoftverek terjesztése a Microsoft épp aktuális lobbitevékenységétől függően hol erősebben, hol gyengébben szerepelt a stratégiákban.

Ad 4. Felhasználók: A digitális írástudás elterjesztése régi és visszatérő lózung az európai információs társadalmi stratégiákban. Ehhez csatlakozik az ismeretterjesztő tevékenységek támogatása, az inkluzivitás fokozása (akár a hátrányos helyzetűek felzárkóztatásával). Az információs társadalom sajátos kategóriáiként jelenik meg gyakran a távtanulás és a távmunkavégzés.

A digitális ökoszisztéma fejlődésének kulcsa a digitális egyenlőtlenség felszámolásában rejlik. A stratégiák ebben különös hangsúlyváltozást tükröznek:

- › Az első generációs felzárkóztató programok a hozzáférési megosztottság felszámolását célozzák meg (a hozzáféréssel rendelkezők és a nem rendelkezők között). Eszközeik: IKT-eszközök biztosítása egyéneknek, közösségi hozzáférési pontok létesítése (PIAP-

---

23 Memorandum of Understanding – Egyetértési nyilatkozat.

24 Forrás: Communication from the Commission concerning the evaluation of the IDA programme and a second phase of the IDA Programme/Proposal for a European Parliament and Council Decision on a series of guidelines, including the identification of projects of common interests, for trans-European networks for the electronic Interchange of Data Between Administrations (IDA)/Proposal for a Council Decision adopting a series of actions and measures in order to ensure interoperability of and access to trans-European networks for the electronic Interchange of Data Between Administrations (IDA), COM (97) 661 final (Közismertebb nevén: IDA Proposal)

ok), szélessávú hálózathoz való hozzáférés biztosítása stb.

- › A második generációs programok a használati megosztottságot célozzák meg (a használók és a nem használók között). Ennek eszközei a speciális igényekkel bíró csoportok hozzáféréseinek biztosítása (eAccessibility), a digitális írástudás fejlesztése, valamint a szolgáltatásbővítés és a tartalomfejlesztés (döntően a közszolgáltatások, illetve az e-közigazgatás területén).
- › Végül a harmadik generációs programok a használat minőségét tükröző megosztottságot (azaz hogy mire használják a használók) próbálják érdemi irányba tolni. Ennek eszközei a bizalom- és tudatosságnövelő kampányok, a niche-piaci szolgáltatások elindítása (a szűkített célcsoportok elérésére), valamint a civil párbeszédet és bevonást fejlesztő kezdeményezések.²⁵

Habár három generációról beszélünk, hazánkban (és más, kevésbé fejlett államokban) e három generáció egymásmellettsége figyelhető meg. Az inklúzió fokozása alatt mindhárom eszközcsoporthoz felhasználnak eszközöket.

A (fiatal) felhasználók védelme (SIAP) és az ügyfélmentorálás is egyre többet szerepel napjaink stratégiáiban.²⁶

Ad +1 K+F: A kutatás-fejlesztés (illetve az említett négy terület átfogó fejlesztése) minden stratégia kötelező eleme. Eleinte az egyetemi és a kutatói hálózatok kialakítása, a kutatók képzésének és mobilitásának támogatása (az emberi potenciál fejlesztése), az Európai Kutatási Térség integrálása és erősítése, valamint a kiválósági hálózatok (NOE)²⁷ kialakítása volt napirenden. Később ez bővült ki az együttműködéssel a versenyszféra és az egyetemek között. Egyre gyakoribbak a K+F eredmények elterjesztésére, a specifikus célzott kutatási projektekre, illetve a jövőbeni és meghatározó új technológiák fejlesztésére²⁸ (FET-program) vonatkozó programok.

---

25 Molnár Szilárd: „A digitális megosztottság értelmezési kerete”. Információs Társadalom, 2002/4.

26 Izraelben 2009-től csak azok számára biztosítanak hozzáférést az erőszakos, pornográf és szerencsejátékkal foglalkozó tartalmakhoz, akik igazolták 18. életévük betöltését. A tartalmak előzetes minősítését a Nemzeti Gyermekvédelmi Tanács végzi el. A kérdés érzékeny, hiszen a fiatalok védelmét csak a szólásszabadság korlátozásával lehet elérni. Azaz két alkotmányos alapjog ütközése zajlik le.

27 http://europa.eu.int/comm/research/fp6/pdf/noe_120503final.pdf

28 <http://www.cordis.lu/ist/fet/home.html> – FET – Future and Emerging Technologies.

II.2.2. Napjaink uniós stratégiáinak követelményei

2016-ban hét stratégiai dokumentumban találtunk érvényes, e-közigazgatásra vonatkozó irányokat, jelentős átfedéssel.

1. SZ. TÁBLA: EU-STRATÉGIÁK 2010-IG ÉS AZUTÁN

	Stratégiák a 2000–2010 közötti időszakra	2010-től érvényes stratégiák
Hosszú távú, általános célokat kitűző stratégiák	Lisszaboni Stratégia	Európa 2020 – Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája Innovációs Unió
Az információs társadalom építésére vonatkozó stratégiák	eEurope (eEurope 2002, eEurope + 2003, eEurope 2005) i2010 – European Information Society for Growth and Employment (2006–2010); „Európai Információs Társadalom a növekedésért és foglalkoztatásért” Stratégia [COM(2005) 229 final]	Digitális Menetrend Granada Stratégia (miniszteri deklaráció a Digitális Menetrendről, 2010. április 19.)
E-kormányzati stratégiák	i2010 eGovernment cselekvési terv: az elektronikus kormányzat létrehozásának felgyorsítása a társadalom egészének javára (2006–2010) [COM(2006) 173]	Malmöi Miniszteri Deklaráció az e-kormányzatról (E-kormányzat cselekvési terv 2011–2015) (E-kormányzat cselekvési terv 2016–2020)
Az EU-s szintű e-kormányzat fejlesztését célzó stratégiák	EIS – az Európai Interoperabilitás Stratégiájának kidolgozása (2008–2010)	EIS – Európai Interoperabilitás Stratégiája

Az EU-s szintű e-kormányzat fejlesztését célzó közösségi programok	IDA (Interchange of Data Between Administrations) IDAbc (Interoperable Delivery of European e-Government Services to Public Administrations, Businesses and Citizens)	ISA (Interoperability Solutions for European Public Administrations) E-kormányzat cselekvési terv 2011–2015 E-kormányzat cselekvési terv 2016–2020

Forrás: Bogóné Dr. Jehoda Rozália előadása nyomán – EU-harmonizáció az e-közigazgatás területén. E-közigazgatás 2010 konferencia, IIR, Budapest, 2010. november 30.

A 2010-től érvényes stratégiák tartalmukban kevésbé változtak, hangsúlyukat tekintve pedig egyre inkább eltolódnak az ügyfélorientáció, a valódi szolgáltató jelleg felé. Ennek elemeit fedezhetjük fel abban, hogy egyre markánsabb szerepet kap a felhasználók igényeinek való megfelelés, a proaktivitás, a targetizáció, az egyablakos ügyintézés (a „one-stop-gov” szemlélet), vagy éppen a többszoros hozzáférés. Valamint egyre több – az üzleti életben már jó gyakorlatként (best practice-ként) nyilvántartott – módszertan szivárog be a közigazgatásba.

A napjaink stratégiáit követő utánmérések is inkább az elektronikusan elérhető ügyek arányára, a szolgáltatás ügyfélbarát jellegére, egy e-ügyintézéshez kapcsolódó támogatások mértékére, az ügyintézés gyorsaságára, a személyes adatok kezelésére, az ügyek nyomon követhetőségére, a más uniós országból érkezett ügyfelek kiszolgálására, a kulcstényezők (az elektronikus személyazonosítás, az elektronikus iratkezelés, a dokumentumok hitelessége stb.) mértékére összpontosít.

II.2.3. Hazai törekvések

A 2010-től regnáló kormány Magyar Zoltán szellemi örökségét alapul véve kívánta a közigazgatást markánsan átalakítani (annak valamennyi vonatkozásában – így a szervezet, a személyzet, a feladatok és az eljárás vonatkozásában egyaránt – megváltoztatni). A program első, 2011 nyarán nyilvánosságra hozott változata (11.0) nyíltan felvállalta a gördülő tervezés és a korrigálható célkitűzések későbbi igazítását, amelyet az egy évvel későbbi (12.0) változatban meg is tettek.

Az itt megjelölt kritikai megállapítások (amelyek többsége napjainkban is érvényes) bemutatták a közigazgatás általános körtüneteinek egy részét:

- › Nem elég gyorsak az eljárások.

- › Hiányzik a hatékonysági visszacsatolás.
- › A fejlett eszközök csak lassan vezethetőek be.
- › A túlterhelés miatt csúsznak a határidők.
- › A feladat- és létszám alapú tervezés nem általános.
- › Lassú a fejlesztési források lehívása.
- › Túl gyors, ezért sokszor formális az érdekegyeztetés.
- › A közszolgálati életpálya lassan töltődik fel.
- › Hiányos a mérési és a statisztikai rendszer.²⁹

A Program a jobb koordinációt egy erőteljes – a politikai vezetés alatt működő – centralizációban látta (például csúcsmisztériumokkal, kormányhivatalokkal, ernyőszervekkel, decentralizált járási hivatalokkal). És bár kétségtelen, hogy a kevesebb intézmény jobb optimális üzemméretet (olcsóbb üzemeltetést) tud elérni, a hierarchikus szintek száma nő, ennél fogva a koordináció is bonyolódik, a működés pedig így lassulhat.³⁰ Egyes szakterületek (szakpolitikák) el is sikkadhatnak, sőt el is tűnhetnek a magukat jobban pozícionálni képes szakterületek (és jobb érdekérvényesítő képességgel bíró képviselőik) miatt. Ezt próbálták ellensúlyozni egy erősebb központi kontrollmechanizmussal, amely a kormányzati stratégiai irányításról szóló 38/2012. (III. 12.) Korm. rendeletben nyert végső formát.

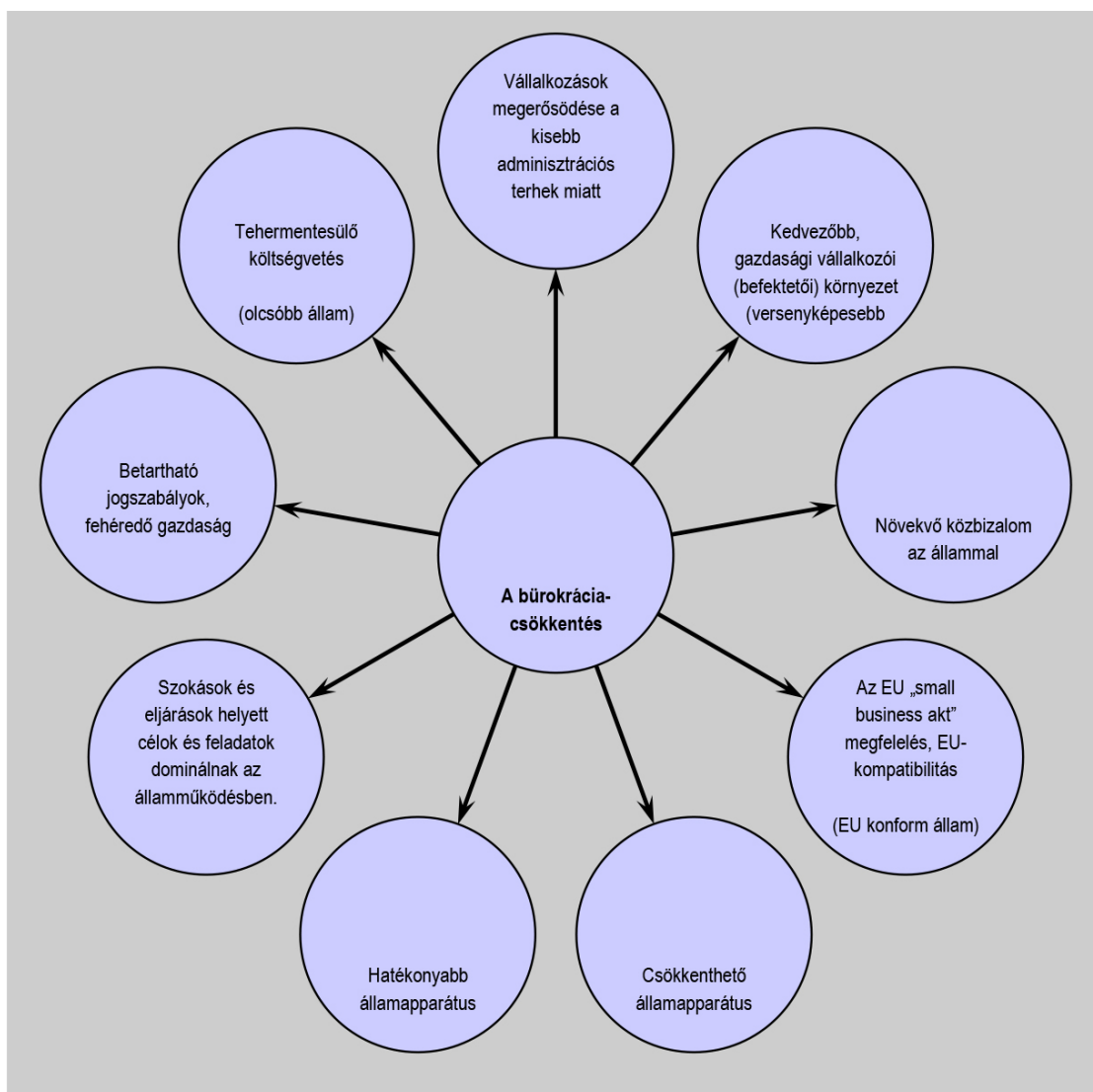
Az utóbbi évek egyik legnagyobb koordinációs intézkedéseként létrejött a területi közigazgatási reform háromszintű kormányhivatali struktúrája, a megyei és a járási kormányhivatalok, valamint a kormányablakok rendszere. Az ügyfélkiszolgáláshoz szükséges informatikai konszolidáció is lezajlott ez idő tájt. A munkaállomások eszközcserején túl a szoftverek nyílt forráskódú platformra való alapítása is végbement.

Ebben a kontextusban indult útnak az „Egyszerű állam” nevű bürokráciacsökkentő program.³¹ A társadalmi konzultációval tarkított program kimondott célja az adminisztratív akadályok lebontása volt.

29 Magyary Program 12.0. – KIM, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó. Budapest, 2012. pp. 9-10.

30 2016. elején a 10 minisztériumban 60 államtitkárság, 100 helyettes államtitkárság és 572 főosztály működött. Ennek bővülése várható, miután 2016 nyarán közel félszáz (első bejelentéskor 73, majd ez a szám apadt) állami intézmény megszüntetését, illetve minisztériumba integrálását határozta el a Kormány.

31 A Program irányait a Széll Kálmán terv határozta meg, míg a Magyary Program helyezte igazgatáskorszerűsítési kontextusba. (A program az EU Tanácsának 2007. márciusi döntésének nemzeti következménye, amelyet hazánk az Európa 2020 Stratégia végrehajtását megalapozó Előzetes Nemzeti Intézkedés Tervében erősített meg.)

2. sz. ábra: A bürokráciacsökkentés potenciális hatásai (forrás: saját ábra).

A Magyar Programok evolúciója – 2014 második felében – megakadt. A Magyar 13.0-t követő változat (Magyar 2020) megalkotása mögött új koncepció körvonalazódott, amely inkább elméleti, mint pragmatikus (a politikai kormányzás meghirdetésének, így a stratégiakör megváltoztatásának is köszönhetően). Ezért a kormány a közigazgatás-fejlesztési feladatokat a Közigazgatás- és Közszolgáltatás-fejlesztési Operatív Programban (KÖFOP)

foglalta össze. Ez azonban azt a tudományos megközelítést és módszertant, amely a Magyar Programok erőssége volt, nem vitte tovább. Ez egy kifejezetten pragmatikus, a korábbi prioritásokat (prioritás-tengelyeket) nagy részben folytató terv, amely azonban kellően tág célokat fogalmaz meg ahhoz, hogy az eddigi és ezt követő elmozdulás kontúrjait elhomályosítsa. 2015 februárjában fogadta el a kormány a Közigazgatás- és Közszolgáltatás-fejlesztési Stratégia 2014–2020 című dokumentumot, amely a magyar közigazgatás 2020-ig elérendő céljait fogalmazza meg.³² Az anyagban új hívószavak vagy módszerek nem jelentkeznek.

A fenti intézkedések (ön)értékelését – részben – a Magyar 2020 programból szűrhetnénk le, azonban ez szakított a korábbi Magyar Programok logikájával, és kritikai részt nem tartalmaz. S noha ítéletet a program, annak megvalósulása, ill. annak közvetlen és közvetett hatásai (pl. a versenyképesség ösztönzése) vonatkozásában csak néhány év távlatából tudunk majd adni,³³ előjáróban támaszkodhatunk Lázár János Miniszterelnökséget vezető miniszter³⁴ nyilatkozatára, aki továbbra is az állam riasztó állapotáról, lomhaságáról, mozgásképtelenségéről beszélt 2015 nyarán. Hangsúlyozta a túlszabályozást, az értelmetlen (gyakran öncélú) bürokratikus folyamatokat, a lobbierő sokszor káros jelenlétét az alsóbb szintű végrehajtási (részlet)szabályozásban, valamint az apparátus ellenállását a mindezeket eltüntetni kívánó reformokkal szemben.

A második Orbán-kormány egyik utolsó intézkedéseként bocsátotta ki a Nemzeti Infokommunikációs Stratégiát³⁵, amelyet a 2014–2020 közötti időszakra terveztek. Ez a stratégia már „digitális ökoszisztémában” működik, azaz olyan közegben, ahol a felhasználók hálózati alapon gondolkodnak, és elektronikus szolgáltatásokra van szükségük. Ezek a szolgáltatások az élet legtöbb színterén és mozzanatánál jelen vannak, így a közigazgatásnak is magától értetődő e közeg rutinszerű használata. A legfőbb közigazgatási-modernizációs cél 2018-ra ezért az, hogy az állampolgárok és a vállalkozások valamennyi közigazgatási ügyüket elektronikusan intézhessék, hiszen ez vezet az életminőségük növeléséhez. Mindehhez e-közigazgatási, e-egészségügyi, e-oktatási, intelligens városi szolgáltatásokat, energetikai alkalmazásokat kell fejleszteni, javítani kell a digitális infrastruktúrát és a digitális kompeten-

32 http://www.kormany.hu/download/8/42/40000/K%C3%B6zigazgat%C3%A1s_fejleszt%C3%A9si_strat%C3%A9gia_.pdf (Utolsó elérés: 2016. 04. 01.)

33 Az idő annak is kedvez, hogy le tudjuk választani az értékelésről a kormánypropagandát, valamint az ellenzék - változtatásból fakadó, konfliktusokat felnagyító - kritikai értékeléseit. E két szélsőértéket elhagyva juthatunk használható eredményre.

34 Elhangzott Szekszárdon, az Építész Fórumon, 2015. június 6-án.

35 A stratégiát a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium bocsátotta ki 2014. február 7-én.

ciákat. Fokozni a K+F+I kapacitást, az e-befogadást, valamint nagyobb hangsúlyt fektetni ezzel párhuzamosan az IT-biztonság kérdésére.³⁶

II.3. AZ E-KÖZIGAZGATÁS LEGFONTOSABB – HATÁLYOS – JOGSZABÁLYAI³⁷

A 2010 tavaszán hatalomra került kormányzat erős, bő fél éves csúszással fogalmazta meg elképzeléseit az infokommunikációs területről, ezen belül az e-közigazgatásról is. A 2010. december 23-án nyilvánosságra hozott terv (Digitális Megújulás Cselekvési Terv) erőssége, hogy konkrét, kézzelfogható (így számonkérhető) fejlesztésekben gondolkodik. Négy akcióterve 83 konkrét akciójavaslatot tartalmaz, amelyek a gazdaság IKT-támogatásán keresztül segítik annak versenyképességét, előidézve egyúttal az állampolgárok kényelmi szolgáltatásainak bővülését.³⁸ Az EU Digitális Menetrendje által megfogalmazott fő célok és indikátorok a hazai stratégiában – némi kritikával – nemzeti környezetben és értelmezési tartományban jelennek meg. Ehhez illeszkedett a Magyar Program, amely 2012 tavaszára jelentős joganyagot hozott az e-közigazgatást meghatározó szabályok közé, aminek eredményeképpen a hazai e-közigazgatás jogszabályi környezete teljesen megújult. Az e-ügyintézés jelentősen elmozdult egy olyan konstrukció felé, ahol az ügyintézés során fellépő kommunikáció általános jogi-technológiai keretszabályait a törvények határozzák meg, míg az ügyintézés tartalmát ágazati jogszabályok, valamint az eljáró hatóság szabályai (decentralizáltan és szubszidiárius jelleggel) adják meg.

Hatályon kívül kerültek az e-közigazgatást eddig meghatározó jogszabályok, így

- › a 2009. évi LII. törvény a hivatalos iratok elektronikus kézbesítéséről és az elektronikus tértivevényről;
- › a 2009. évi LX. törvény (Ekszt.) az elektronikus közszolgáltatásról;
- › a 84/2007. (IV. 25.) Korm. rendelet a Központi Elektronikus Szolgáltató Rendszer és a kapcsolódó rendszerek biztonsági követelményeiről;
- › a 182/2007. (VII. 10.) Korm. rendelet a központi elektronikus szolgáltató rendszerről;

---

36 Mindeközben az e-közigazgatási szolgáltatások magyarországi igénybevétele is az Unió átlagánál alacsonyabb értéket mutat (kivételt képeznek az elektronikus iratkezelés és az e-dokumentumok hitelességének területei). Magas az e-kormányzati szolgáltatásokat nem igénybevevők száma. A jövőre nézve pedig aggasztó, hogy a szolgáltatásokat a későbbiekben igénybe venni kívánók száma is alacsony.

37 A 2016. október 1-én hatályos állapotot tárgyaljuk itt.

38 A javaslat nyilatkozik arról, hogy a nemzeti fejlesztési tervként fungáló Új Széchenyi Terv prioritásaihoz illeszkedik, azonban – meglepő módon – e sorok írásakor csupán a terv vitaanyaga került nyilvánosságra.

- › a 222/2009 (X. 14.) Korm. rendelet az elektronikus közszolgáltatás működtetéséről;
- › a 223/2009. (X. 14.) Korm. rendelet az elektronikus közszolgáltatások biztonságáról;
- › a 224/2009. (X. 14.) Korm. rendelet a központi elektronikus szolgáltató rendszer igénybevevőinek azonosításáról és az azonosítási szolgáltatásról;
- › a 225/2009. (X. 14.) Korm. rendelet az elektronikus közszolgáltatásról és annak igénybe vételéről.

A 2011. évi CLXXIV. törvényben módosították az e-közigazgatást meghatározó két sarkalatos törvényt,³⁹ valamint két rendeletet:

- › a 2004. évi CXL. törvényt (Ket.) a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól;
- › a 2001. évi XXXV. törvényt (Eatv.) az elektronikus aláírásról;
- › a 78/2010. (III. 25.) Korm. rendeletet az elektronikus aláírás közigazgatási használatához kapcsolódó követelményekről és az elektronikus kapcsolattartás egyes szabályairól;
- › a 160/2010 (V. 6.) Korm. rendeletet az integrált ügyintézési és tájékoztatási pont kialakításáról, működtetéséről, valamint a működtető és az érintett szervek együttműködésének rendjéről.

Illetve – csomagban – négy végrehajtási rendelet is hatályossá vált; ezek a:

- › 82/2012. (IV. 21.) Korm. rendelet a Ket. e-ügyintézésrel kapcsolatos kormányrendeleteinek módosításáról;
- › 83/2012. (IV. 21.) Korm. rendelet a szabályozott elektronikus ügyintézési szolgáltatásokról és az állam által kötelezően nyújtandó szolgáltatásokról (avagy SZEÜSZ-ökről);
- › 84/2012. (IV. 21.) Korm. rendelet az egyes e-ügyintézéshez kapcsolódó szervezetek kijelöléséről (KEK-KH, NISZ és a Magyar Posta);
- › 85/2012. (IV. 21.) Korm. rendelet az e-ügyintézés részletes szabályairól.

Napjainkra (2016-ig) további jelentős változások történtek. 2012-ben elkészült a közadatok újrahazsnosításáról szóló 2012. évi LXIII. törvény, majd 2013-ban elfogadták az interoperabilitási törvényt, azaz a 2013. évi CCXX. törvényt az állami és önkormányzati nyilvántartások együttműködésének általános szabályairól. 2015-ben elkészült, majd 2016-ban hatályba is lépett a 2015. évi CCXXII. törvény az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások

---

³⁹ Az itt szabályozott tartalmak kerültek át a 82–85/2012. végrehajtási rendeletekbe.

általános szabályairól. (Ez 2017. január 1-től hatályon kívül helyezi az interoperabilitási törvényt.) Fontos mérföldkövet is jelenthet – bár a hosszú távú hatásait e sorok írásakor még nem ismerjük⁴⁰ – a 2015. évi CLXXXVI. (saláta)törvény a közigazgatási bürokráciacsökkenéssel összefüggő törvénymódosításokról. 2016-ban az Unió eIDAS-rendelete szűkégtelenné tette (így a jogrendszerből is kivezettette) a 2001. évi XXXV. törvényt az elektronikus aláírásról, ugyanakkor végrehajtó rendeletként a jogrendszerbe lépett a 152/2015. (VI. 19.) Korm. rendelet az Európai Unió tagállamainak az elektronikus azonosítás területén történő együttműködésével kapcsolatos rendelkezésekről.

Az e-ügyintézést meghatározó Ket. időközben többször módosult, csakúgy, mint a 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról. A 82/2012-es, erre vonatkozó kormányrendelet hatályon kívül került.

II.4. AZ E-KÖZIGAZGATÁS LEGFONTOSABB HAZAI INTÉZMÉNYEI ÉS DEDIKÁLT FELADATAIK

Az elektronikus ügyintézéshez kapcsolódó szervezetek kijelöléséről szóló 84/2012. (IV. 21.) Korm. rendelet az elektronikus közigazgatás üzemeltetésének intézményi hátterét fogja össze, és kijelöli az e-közszolgáltatások nyújtásában központilag közreműködő szervezeteket.⁴¹

A 2012 tavaszán hatályossá vált rendelet tételesen felsorolja, hogy a kiemelt szervezetek – vagyis a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala (KEK-KH), a Nemzeti Infokommunikációs Szolgáltató Zrt. (NISZ), a Magyar Posta Zrt., a Magyar Államkincstár és a Kormányzati Informatikai Fejlesztési Ügynökség (KIFÜ) – mely feladatok ellátására vannak kötelezve.

II.4. 1. A Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala⁴² (KEK-KH) nevesített feladatai

A KEK-KH-nak a következő feladatokat kell ellátnia:

- › a Ket. 169/A. § (1) bekezdés b) és c) pontjában, ill. a (2) bekezdés a) és b) pontjában meghatározott, az ügyfél számára nyújtott hatósági szolgáltatás nyújtása, azaz

---

⁴⁰ A törvény alkotói tízmilliárd forint körüli ügyintézési díj megtakarítását prognosztizálták (2016. január 1.).

⁴¹ Fontos megemlíteni, hogy az intézményrendszer alatt érhetjük az e-közigazgatás kialakításáért, a fejlesztésében érintett minisztériumokat (IM, NFM, BM, MEH), az egyetemi kutatóhelyeket (pl.: NKE-ÁKK), az egyesületeket és a piaci szervezeteket is.

⁴² <http://www.nyilvantarto.hu/hu/>

- › az ügyfél nevében közhiteles nyilvántartásból adatszolgáltatás, másolatkészítési kérelem előterjesztése, a hatóság nevében ilyen igazolás kiadása,
- › az ügyfél nevében hatósági bizonyítvány kiállítása, illetve hatósági bizonyítvány kiállítása,
- › a más hatóságok elektronikus tájékoztatásához, illetve elektronikus kapcsolattartási rendszeréhez történő hozzáférés biztosítása,
- › az ügyfél azonosítását követően az ő egyedi hatósági ügye intézéséhez internetes kapcsolati lehetőség biztosítása, szakmai és informatikai segítség nyújtása;
- › interaktív virtuális ügyfélszolgálat szolgáltatás;
- › az ügyintézési rendelkezés nyilvántartása;
- › az ügyfél elektronikus ügyintézési cselekményekről történő időszaki értesítése;
- › az összerendelési nyilvántartás szolgáltatása (amelyhez igénybe veheti az IdomSoft Zrt. közreműködését);
- › a kormányrendeletben meghatározott esetben a tanúsítvány-igénylő regisztrációjával kapcsolatos feladatok ellátása;
- › az iratérvényességi nyilvántartás;
- › a „központi azonosítási ügynök” (KAÜ-)szolgáltatás;
- › az ügyfelek részére nyújtott azonosítási szolgáltatás;
- › az ügyfélkapu regisztrációs szerveként az ügyfélkapu regisztrációs adatbázisának kezelése;
- › az elektronikus ügyintézés igénybe vevő, külföldön élő természetes személyek személyi nyilvántartásának adatkezelése.

A KEK-KH a kormányrendeletben rögzített feladatain kívül hatósági feladatokat lát el, közhiteles nyilvántartásokat vezet, valamint – szolgáltató központként – támogatást nyújt más szervezetek munkájához.

Adatkezelőként vezetett közhiteles nyilvántartásai:

- › személyiadat- és lakcímnnyilvántartás,
- › bűnügyi nyilvántartás,
- › közúti közlekedési nyilvántartás,
- › útiokmány-nyilvántartás,
- › egyéni vállalkozói nyilvántartás,
- › szabálysértési nyilvántartási rendszer,

- › cégnyilvántartás,
- › központi idegenrendészeti nyilvántartás,
- › a magyar igazolvány és hozzátartozói igazolvány tulajdonosainak nyilvántartása,
- › a kötelező felelősségbiztosítási kötvények nyilvántartása,
- › az ügyfélkapus és hivatali kapus regisztrációk nyilvántartása.

Állami okmánykiállító szolgáltatásai:

- › személyazonosító igazolvány,
- › lakcímgazolvány,
- › vezetői engedély,
- › útlevel,
- › magyar igazolvány,
- › forgalmi engedély,
- › gépjármű-törzskönyv,
- › egyéni vállalkozói igazolvány, valamint
- › hatósági erkölcsi bizonyítvány kiállítása.

Üzemelteti:

- › a kormányportált,
- › a kormányhivatalok portálját,
- › a Kormányablak portált, illetve
- › más közigazgatási honlapokat.

Üzemelteti a kiemelt jelentőségű közigazgatási informatikai rendszereket:

- › az okmányirodai rendszert,
- › az anyakönyvi hálózatot,
- › a Schengeni Információs Rendszert, továbbá
- › a kormányablakok integrált ügyfélszolgálatát.

A KEK-KH portálja tájékoztatási és ügyintézési lehetőségeket is nyújt.⁴³

---

⁴³ Folyamatban van az egyes minisztériumok irányítása alatt álló központi hivatalok és a költségvetési szervek formában működő minisztériumi háttérintézmények átalakítása a 1312/2016. (VI. 13.) Korm. határozata alapján, mely a központi hivatalok és a költségvetési szervek formában működő minisztériumi háttérintézmények felülvizsgálatával

II. 4.2. A Magyar Posta nevesített feladatai⁴⁴

- › A Ket. 169/A. § (1) bekezdésének b) és c) pontjában és a (2) bekezdésének a) és b) pontjában meghatározott, az ügyfél számára nyújtott hatósági szolgáltatás nyújtása (lásd fentebb).
- › A biztonságos kézbesítési szolgáltatás.
- › A papír alapú irat hiteles elektronikus irattá való átalakításának, valamint az elektronikus irat hiteles papír alapú irattá való átalakításának szolgáltatása.
- › - A kijelölt szolgáltatók olyan szabályozott elektronikus ügyintézési szolgáltatás ellátásába is bevonhatják, amely szolgáltatásoknál a kormányrendelet 4. §-ában ez nincs kifejezetten előírva.

II. 4.3. A Nemzeti Infokommunikációs Szolgáltató Zrt. (NISZ) nevesített feladatai

- › Az ÁNYK-úrlap benyújtását támogató szolgáltatás;
- › az elektronikus dokumentumtárolási szolgáltatás;
- › a biztonságos elektronikus igazolási szolgáltatás;
- › a kormányzati hitelesítés-szolgáltatás;
- › a központi érkeztetésiügynök-szolgáltatás;
- › a központi kézbesítésiügynök-szolgáltatás;
- › a személyre szabott ügyintézési felület szolgáltatása;
- › a kormányrendelet által meghatározott egyéb esetekben a KEK-KH közreműködésével, az azonosításra visszavezetett dokumentumhitelesítés szolgáltatás vonatkozásában a kormányzati elektronikus aláírás szolgáltatás (eIDAS csomópont) üzemeltetése;
- › az állandó személyazonosító igazolványhoz kapcsolódó elektronikus aláírás szolgáltatásához tartozó elektronikus aláírás-hitelesítési és időbélyegzés-szolgáltatás nyújtása;
- › a perkapu-szolgáltatás;
- › az elektronikus fizetési és elszámolási rendszer üzemeltetése; illetőleg
- › a kijelölt szolgáltatók olyan szabályozott elektronikus ügyintézési szolgáltatás ellátásába is bevonhatják, amely szolgáltatásoknál a kormányrendelet 4. §-ában ez nincs kifejezetten előírva.

---

kapcsolatos intézkedésekről szól, s érinti a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatalának a nyilvántartások üzemeltetésével, valamint a szabályozott elektronikus ügyintézési szolgáltatások biztosításával összefüggő feladatait. A feladatokat ellátó intézményi változás 2017. január 1-től megy végbe.

⁴⁴ Lásd még: <http://www.posta.hu>

A NISZ Zrt.⁴⁵ (Korábban Kopint-Datorg Zrt.) már az előző évtized derekától a kormányzati infrastruktúra üzemeltetését (Elektronikus Kormányzati Gerinchálózat, ma: Nemzeti Távközlési Gerinchálózat), a központi közigazgatási szervek és háttérintézményeik informatikai kiszolgáltatását, valamint a központi rendszert (ügyfélkapu) látta el. E funkcióit (kormányzati célú hálózati és speciális szolgáltatásként) a továbbiakban is ellátja.

II. 4.4. A Magyar Államkincstár⁴⁶ (MÁK) nevesített feladata

- › a közreműködés az elektronikus fizetési és elszámolási rendszer működtetésében.

II. 4.5. A Kormányzati Informatikai Fejlesztési Ügynökség (KIFÜ) nevesített feladata

- › a közreműködés az elektronikus fizetési és elszámolási rendszer működtetésében.

A KIFÜ⁴⁷ a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium irányítása alatt a 268/2010. (XII. 3.) Korm. rendelet alapján végzi a tevékenységét, ami elsősorban a kormány által kijelölt, európai uniós forrásból megvalósuló közigazgatási informatikai kiemelt projektek projektgazdai feladatait jelenti. Döntően az Elektronikus Közigazgatási Operatív Program (EKOP) és az Államreform Operatív Program (ÁROP) keretében megvalósuló – vagy megvalósítani kívánt – projekteket menedzselik. Kiemelkedő projektjeik (az EFER működtetésén túl) az egyablakos vámügyintézkést megvalósítani kívánó 1AVAM projekt, az Adóalany-centrikus Adatszolgáltatási Modell (ACM), a családtámogatási ellátások folyósításának korszerűsítése (TÉBA), a Fejlesztéspolitika Egységes Informatikai Támogatása Magyarországon (FAIR), ill. a magyarorszag.hu portál tartalomfejlesztése (MOHU).

---

45 Lásd még: <http://www.nisz.hu>

46 Lásd még: <http://www.allamkincstar.gov.hu/#>

47 Lásd még: <http://www.kifu.gov.hu>

III. AZONOSÍTÁS, HITELESÍTÉS ÉS MÁS SZEÜSZ-ÖK

III.1. SZEÜSZ-ÖK ÉS KEÜSZ-ÖK: A MODELL LOGIKÁJA ÉS FŐBB ELEMEI

A SZEÜSZ-ök (a Szabályozott Elektronikus Ügyintézési Szolgáltatások) olyan alapvető közigazgatási szolgáltatások, amelyek az elektronikus ügyintézéshez elengedhetetlenek mind az e-szolgáltatást nyújtó, mind pedig a háttér-szakrendszerek esetében. Azaz a SZEÜSZ-ök a hazai e-közigazgatás front office-ának és back office-ának építőkövei. Hazai jogrendszerünkbe centrális fogalomként a 2012. tavaszi rendeletek⁴⁸ hozták be, ezzel szabva fazont napjaink elektronikus közigazgatási ügyintézésének. A SZEÜSZ fogalmát ezen a kormányrendeleten kívül azonban a Ket. (a 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól) 172. §-ának j.) pontja is definiálja.

A kormányrendelet a teljesség igényével ad részletszabályokat. Hatálya kiterjed a közigazgatási elektronikus szolgáltatásokra, azok működtetőire, üzemeltetőire, a közigazgatási elektronikus szolgáltatások nyújtásában részt vevő szervezetekre és személyekre, valamint a közigazgatási elektronikus szolgáltatások igénybe vevőire.⁴⁹

A rendelet meghatározza a szabályozott elektronikus ügyintézési szolgáltatások nyújtásának általános és részletes követelményeit, az elektronikus ügyintézés felügyeleti szerveit, a szabályozott elektronikus ügyintézési szolgáltatások bejelentését, az egyes szabályozott elektronikus ügyintézési szolgáltatások részletes követelményeit, az állam által kötelezően nyújtandó szabályozott elektronikus ügyintézési szolgáltatások, valamint a szabályozott elektronikus ügyintézési szolgáltatások igénybevételének feltételeit.

A KEÜSZ-ök fogalmát a 2015. évi CCXXII. törvény (az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól) hozta be. Ezek olyan központi elektronikus ügyintézési szolgáltatások, amelyeket csak a kijelölt szolgáltató nyújthat.

Az egyes SZEÜSZ-ök és KEÜSZ-ök az ügyfelek jogait szolgálják.

Az ügyfél jogosult

- › ügyeit elektronikusan intézni (nem szükséges személyesen megjelennie, hanem passzív időben – buszon, villamoson is – lehet ügyet intézni);

48 Forrás: 82-83-84-85/2012. (IV. 21.) Korm. rendeletek

49 83/2012. (IV. 21.) Korm. rend. (továbbiakban SZEÜSZ-rendelet), 1. §.

- › ügyei intézése során ügyintézési cselekményeit elektronikus úton elvégezni;
- › nyilatkozatait elektronikus úton megtenni;
- › rendelkezni;
- › az elektronikus tájékoztatásra (írható e-mailt, telefonálhat, Skype-olhat, chatelhet);
- › az elektronikus fizetésre (nem kell sorban állnia a postán);
- › az azonosítók és adatok igazolására.

A nem természetes személyek, valamint a jogi képviselők számára (ha a szerv biztosítja ezeket a feltételeket) kötelező gyakorolni ezeket a jogokat, azaz számukra ez nem is jog, hanem már kötelezettség.

A SZEÜSZ-t hatósági és piaci szereplő egyaránt nyújthatja (bár a szolgáltatást nyújtók köre szolgáltatásonként szabályozott), így van olyan, amit

a hatóság nyújthat a saját ügyfelei számára;

a hatóság nyújthat más hatóság ügyfelei számára;

az üzleti (piaci) szolgáltató piaci alapon is nyújthatja a hatóság vagy az ügyfél számára.

A SZEÜSZ ingyenes, amennyiben annak igénybevétele az ügyfélre nézve kötelező. Kivételt képeznek a kézbesítési szolgáltatások, ahol a szolgáltató költség alapú díjat számolhat fel és nyújthat be utólag.

A főbb – állam által nyújtott –SZEÜSZ-ök:

- › az azonosítási szolgáltatás;
- › a biztonságos kézbesítés szolgáltatása;
- › a kormányzati kézbesítési szolgáltatás.

A főbb KEÜSZ-ök:

- › az ügyfél ügyintézési rendelkezésének nyilvántartása;
- › az iratérvényességi nyilvántartás vezetése;
- › a személyre szabott ügyintézési felület;
- › az azonosításra visszavezetett dokumentumhitelesítés;
- › a központi azonosítási ügynök.

Piaci szolgáltató (pl. Magyar Posta) által nyújtott SZEÜSZ pl.

- › a biztonságos kézbesítés;
- › a hibrid konverzió vagy

- › az inverz hibrid konverzió.

A SZEÜSZ-ök és KEÜSZ-ök biztosításának számos általános (döntően jogi és műszaki) követelménye van, de főbb karakterisztikáját az egységes működés és az együttműködési képesség (lásd még: interoperabilitás) adja. A KEÜSZ-ök és SZEÜSZ-ök kialakításának és üzemeltetésének felügyeleti feltételeit a jogszabály az Elektronikus Ügyintézési Felügyelethez mint a kormány által kijelölt hatósághoz telepíti. Ez a hivatal az elektronikus szolgáltatások magasabb színvonalát biztosítja, illetve minimális informatikai és biztonsági követelményeit határozza meg, továbbá

- › ellenőrzi a jogszabályi követelményeket akár folyamatában is,
- › eljár a szolgáltatások bejelentése és engedélyeztetése vonatkozásában,
- › szakmai támogatást, tájékoztatást ad, valamint ajánlásokat és javaslatokat tesz a további szükséges döntésekhez.

III.2. AZ AZONOSÍTÁS ELMÉLETE ÉS GYAKORLATA A SZEÜSZ-ÖKÖN KERESZTÜL ÉS DIGITÁLIS KÁRTYÁKKAL

Az azonosítás és a hitelesítés egyre bizalomhiányosabb társadalmunk szükségszerű funkciói. Azért van rájuk szükség, mert a közigazgatásban előforduló eljárási cselekmények joghatása gyakran terhelő, és a megbízható keretek nélkül nem jöhetne létre másként, csak személyes megjelenést feltételező ügyintézésel.

Szükség van olyan megoldásokra, amelyek tükrözik és garantálják a felhasználó identitását, valóságát. Bizalmatlan világunkban a jövőben csak így lehet elérni, hogy az ügyfél – elektronikus közegben – hatályos jognyilatkozatot tegyen. Arról nem is beszélve, hogy a napjainkban még érvényes e-közigazgatási stratégiai dokumentum (i2010) egyik legfőbb prioritásaként az azonosítás-menedzsment területét emelte ki, annak érdekében, hogy az elektronikus személyazonosítással bárholonnan és bármikor könnyen hozzáférhető szolgáltatások az ügyfelek rendelkezésére álljanak.

Az azonosítás és a hitelesítés segítségével egyértelművé (és letagadhatatlanná) válik, hogy kik állnak az ügyintézés végpontjainál, mikor és milyen tartalmú küldeményeket küldenek. Ebből következően illetéktelen személyek nem tekinthetnek bele, nem módosíthatják a küldeményeket (azaz nem sérülhet a dokumentum integritása), nem tagadható le az üzenet, sem az adott eljárási cselekmény.

Az elektronikus azonosítás és hitelesítés felhasználási területe ezért rendkívül széleskörű:

gyakorlatilag bármelyik ügyviteli folyamat során használható, kezdve a levelek, dokumentumok és iratok továbbításától az engedélyezési folyamatokon és az értesítéseken keresztül a kiadmányozásokig, a jóváhagyásokig, illetve bármilyen bizonyító erejű (jogi relevanciával bíró) dokumentumok elkészítéséig, valamint azok archiválásáig.

A személyazonosítás ennél fogva az e-közigazgatás egyik (egyre hangsúlyosabb) alapkérdése, amelynek három alapvető típusát ismerjük:

- › az eszköz alapú személyazonosítást (kulcs, igazolvány, kártya, chip, jelvény stb.),
- › a tudás alapú személyazonosítást (név, jelszó, PIN-kód),
- › a biológiai adottság alapú (biometrikus)⁵⁰ személyazonosítást (ujjlenyomat, írisz, arcforma, hang, szag, haj, tenyérlenymat stb.).
- › Más kategóriákat képezve az alábbiak szerint csoportosíthatjuk:
- › Érvényességét tekintve az azonosítás szólhat élethosszig, meghatározott időre, vagy meghatározott tranzakció(k)ra.
- › A felhasználó tevőlegességét tekintve lehet aktív azonosítás (alíírás, kártya, kód, biológiai minták felhasználása), illetve passzív azonosítás (fénykép vagy IP-cím alapján, MPS-szel, RFID-chippel, arc- és alakfelismeréssel).
- › Megbízhatóságát tekintve lehet gyenge, ha csupán egyféle eljárást alkalmaz, és erős, ha több eljárást kombinál. (A megbízható rendszerek ezért a három alapvető típus egy-egy elemét kombinálják: például egy tudás alapú azonosítást egy biometrikus azonosítóval.)

Napjainkban a fizikai kulcsok, mágneskártyák és chipkártyák sokszor nem tesznek eleget a biztonságos személyazonosítás követelményeinek: elveszithetőek, lemásolhatóak, a jelszavakat pedig el lehet lesni, meg lehet fejteni vagy el lehet felejtteni. Az ilyen eszközök használatakor a rendszer egyébként sem a személyt azonosítja, hanem valamilyen tárgyat vagy technológiai információt. Ezeken túlmutató eljárás a biometrikus azonosítás, amely a valós személyt azonosítja, annak valamely személyes adottsága alapján.⁵¹

A jogalkotó nem a fenti logikát követte, amikor az azonosítás szintjeit, szervezési megoldásait és típusait tipizálta. A bemutatott alapvetés azonban elengedhetetlen az azonosítás lényegének megértéséhez.

Az azonosítás a jogilag releváns közigazgatási eljárási cselekmények igénybevételeinek

---

⁵⁰ Ez egy olyan automatizálható technika, amely méri és rögzíti a személyek egyedi fizikai és testi jellemzőit, s ezeket használja fel az azonosításra vagy a hitelesítésre, valamint – az előzetes mintával történő összevetés során – ellenőrzésre.

⁵¹ Budai B.: Az e-közigazgatás elmélete (második, átdolgozott kiadás). Akadémiai, Budapest, 2014.

egyik alapfeltétele. SZEÜSZ-ként az a folyamat, amelynek során a szabályozott elektronikus ügyintézés szolgáltatója összeveti az ügyintézésben részt venni kívánó személyt egy korábban regisztrált személlyel, és annak esetleges egyezőségét megállapítja. A hatóság – a biztonsági kockázatokkal arányosan védelmet biztosítva – egységesen határozza meg, hogy az ügyfélnek az elektronikus eljárás során legalább milyen biztonsági szintnek megfelelően kell azonosítania magát. Az ügyfél (ügyintézési rendelkezésben) ettől az ajánlástól mindkét irányban eltérhet:

- › szigorúbb biztonsági szintet is megállapíthat, illetve
- › amennyiben jogszabály nem zárja ki, a saját kockázatára alacsonyabb biztonsági szintű azonosítási módot is megállapíthat.⁵²

Az azonosítás során a szabályozott elektronikus ügyintézés szolgáltatója az ügyfelet (a korábban említett összevetés alapján) azonosítja az azonosítást kérő szervezet számára úgy, hogy az ügyfél azonosításához szükséges adatokat vagy nyilatkozatokat (az ügyfél beleegyezését követően) átadja az azonosítást kérő szervnek, vagy hitelesíti az elektronikus nyilatkozatot tett személy és az azonosított ügyfél közötti kapcsolatot.⁵³

A jogalkotó négy azonosítási szintet különböztet meg.⁵⁴ Az alábbiakban most ezeket ismertetjük.

- › Anonim ügyintézés: ha az eljárási cselekmény – nem elektronikus ügyintézés esetén – azonosítás nélkül elvégezhető, úgy az eljárási cselekmény elektronikus úton az ügyfél azonosítása nélkül is végrehajtható.
- › Pseudonim azonosítás: a hatóság az anonim ügyintézés alá tartozó eljárási cselekmények egy részének tekintetében – indokolt esetben – megkövetelheti, hogy az azonosítás korábban elvégzett, az ügyfél személyes megjelenését igénylő személyazonosításra legyen visszavezethető, és az azonosításhoz szükséges adatok rendelkezésre álljanak az azonosítási szolgáltatónál.
- › Névhez kötött azonosítás: ha az eljárási cselekmény nem elektronikus ügyintézés esetén az ügyfél aláírásával, írásbeli dokumentum vagy teljes bizonyító erejű magánokirat útján is elvégezhető, úgy az eljárási cselekmény elektronikus úton történő elvégzésének feltétele, hogy az azonosítás a korábban elvégzett, az ügyfél személyes megjele-

---

52 Ket., 163. §.

53 83/2012. (IV. 21.) Korm. rend. 33. §.

54 85/2012. (IV. 21.) Korm. rend. 16. §. (1)

nését igénylő személyazonosításra legyen visszavezethető, igazolt adatként a hatóság rendelkezésére álljon az ügyfél neve, az azonosításhoz szükséges további adatok pedig az azonosítási szolgáltatónál álljanak rendelkezésre.

- › Személyhez rendelt azonosítás: ha az eljárási cselekmény nem elektronikus ügyintézés esetén személyes megjelenéssel is elvégezhető, úgy az eljárási cselekmény elektronikus úton történő elvégzésének feltétele, hogy az azonosítás a korábban elvégzett, az ügyfél személyes megjelenését igénylő személyazonosításra legyen visszavezethető, és az alábbiakban foglaltak szerint a személye valamely személlyel egyértelműen megfeleltethető legyen:
  - » a) a személyiadat- és lakcímnnyilvántartásban szereplő természetes személyazonosító adatokkal;
  - » b) a személyiadat- és lakcímnnyilvántartásban szereplő természetes személyazonosító adatokkal az összerendelési nyilvántartáson keresztül közvetve egyértelműen megfeleltethető adatokkal;
  - » c) az ügyintézési rendelkezésben rögzített azonosító adatokkal;
  - » d) olyan, a hatóság informatikai rendszerében kezelt személyazonosító adatokkal, amelyekből a rendszer valamely közhiteles nyilvántartáson keresztüli ellenőrzés útján az ügyfél személyének az adott személyhez rendeltségét ellenőrizheti; vagy
  - » e) a hatóság saját nyilvántartásában szereplő, az egyértelmű hozzárendeléshez elegendő adatokkal.

III.2.1. Azonosítási SZEÜSZ-ök

Az azonosítási szolgáltatás (csoport) három eltérő profilú szolgáltatást rejt magában.⁵⁵

- › 1.) AESZ: azonosság-ellenőrzési ügynöki szolgáltatás, ahol az azonosítási szolgáltató az azonosítást kérő szervezet számára az azonosítási szolgáltatók szolgáltatásait veszi igénybe. Ennek során az azonosított személlyel párbeszédet folytat (adategyeztetést hajt végre), biztosítja az adategyeztetési mód megválasztását és a konkrét azonosítás szükség szerinti végrehajtását. Az AESZ-szolgáltatást az állam kötelezően is nyújtja KAÜ („kormányzati azonosítási ügynök”) néven. A KAÜ biztosítja az ügyfélkapus jelszavas azonosítást, valamint más, a kormány által kötelezően nyújtott személyazonosítá-

---

⁵⁵ 83/2012. (IV. 21.) Korm. rend. 34. §. (1), ill. az AESZ a 36. §-ban, az EASZ a 37. §-ban, míg a TASZ a 38. §-ban kerül szabályozásra.

sok lefolytathatóságát.

- › 2.) EASZ: egyedi azonosság-ellenőrzési szolgáltatás, azaz az AESZ-szel biztosított azonosítási szolgáltatás egyedi esetben történő elvégzése. Az ügyfél erre irányuló igénye esetén az EASZ-szolgáltató az ügyfél értesítési címét, más, meghatalmazással kapcsolatos adatokat (nem természetes személy esetén az ügyfél szervezeti képviselővel kapcsolatos adatokat), és más ügyfél által megjelölt, illetve az eljáráshoz felhasználni kívánt adatokat is a hatóság rendelkezésére bocsáthatja. Az EASZ részeként a szolgáltató anonim azonosítást is nyújthat, azaz egy korábban eljáró személy és az azonosítást kérő személy azonosságát is igazolhatja.
- › 3.)TASZ: teljes körű azonosítás szolgáltatás, amely tartalmazza az ügyfél regisztrációját, az azonosításhoz szükséges kód, eszköz vagy más elem hozzárendelését (ahol az értelmezhető), az egyedi esetben kötelező azonosítás lefolytatásához szükséges hitelesítési és egyéb információk biztosítását az azonosítást kérő felé, valamint – sikeres azonosítás esetén – a jogosult által kért információ szolgáltatását.

Röviden összefoglalva tehát, a három típus közötti különbség, hogy míg az AESZ az azonosítás végrehajtását biztosító szolgáltatás, ahol egy ügynök (aki akár piaci szereplő is lehet) EASZ-t vagy TASZ-t végeztet el, és arról az ügyfelet tájékoztatja, addig az EASZ a konkrét azonosítás lefolytatása egy konkrét azonosító szolgáltató vonatkozásában. A TASZ pedig olyan teljes körű megoldás, amely biztosítja az azonosítás lefolytatásához szükséges valamennyi feltételt, a regisztrációtól az azonosító eszközzel, avagy a kóddal való ellátásig.

Azt, hogy milyen szintű azonosítás szükséges, a hatóság vagy annak felügyeleti szerve határozza meg, figyelembe véve a biztonsági kockázatokat.

Az azonosításhoz – főszabályként – a jogalkotó elvárja a regisztráció előtt a személyes megjelenést (legalább az első alkalommal) a regisztrációt végző szerv előtt. Kivételt képez a TASZ-nál a regisztrációt végző szervezet külső helyszínen lefolytatott eljárása. Ez azonban csak meghatározott esetekben, csakis akkor járható, ha azonos feltételekkel biztosítható az ügyfél személyazonosságának a korábbiak szerint leírt előzetes ellenőrzése.⁵⁶

Az azonosítás menetrendje már ismert, azonban az azonosítás technikáit csupán a SZE-ÜSZ-rendelet 45. §-ában árulja el a jogalkotó. Ott is csupán ajánlás formájában, példalózó jelleggel:

---

⁵⁶ 83/2012. (IV. 21.) korm. rend. 39. §., a zárójelben szereplő példák a szerző toldalékai.

- › a) „az ügyfél számára vagy általa előzetesen előállított számsorozatból az azonosításnál csak egyes véletlenszerűen kiválasztott pozíciójú számok bekérésén alapuló részleges kód alkalmazása (pl. adja meg telefonszámának harmadik és ötödik számjegyét);
- › b) az azonosítást kérő által regisztrált telefonszámra megküldött rövid szöveges üzenetben közölt véletlen kódnak az azonosítandó személy által a megküldéstől független csatornán történő visszaküldése (pl. e-mailen küldje meg az SMS-ben szereplő kódot);
- › c) az azonosítást kérő által interneten, vagy más, az azonosításra használt telefontól független csatornán közölt véletlen kód regisztrált telefonszámról rövid szöveges üzenetben történő visszaküldése;
- › d) véletlen elemet tartalmazó, egyszeri belépési kérelemre vonatkozó elektronikusan aláírt űrlappal történő azonosítás;
- › e) nyilvános kulcsú infrastruktúrára épülő azonosítás (elektronikus aláírás);
- › f) a Nemzeti Egységes Kártyarendszerben biztosított azonosítás (digitális kártyán alapuló azonosítás);
- › g) jelszavas azonosítás, ezen belül általános jelszavas azonosítás és ügyfélkapus jelszavas azonosítás;
- › h) biometrikus azonosítás, ezen belül képmásra épülő azonosítás és ujjnyomatra épülő azonosítás;
- › i) saját kezű aláírások összehasonlításán alapuló azonosítás;
- › j) széles körű háttérinformációs adatbázisból tranzakciókra kiterjedő véletlen kérdésekkel megvalósuló tudás alapú azonosítás.”

Az itt felsorolt (és további) technikák közül az Elektronikus Ügyintézési Felügyelet határozza meg, hogy mely technikák fogadhatóak el, illetve ezekhez ajánlásokat is rendel (azaz – remélhetőleg – a későbbiekben a jogi részletszabályokat is biztosítja hozzá).

2015 óta a kormány által kötelezően nyújtandó azonosítási szolgáltatás három technikát jelöl:

- › a) a tároló elemet tartalmazó személyazonosító igazolvány útján biztosított azonosítási szolgáltatást,
- › b) a részleges kódú telefonos azonosítást, valamint
- › c) az ügyfélkapus azonosítást.

A SZEÜSZ rendelet 47/A szakasza ezeket KASZ néven nevesíti.

A bevezetőben ismertetett azonosítási módok alapján továbbra is hangsúlyozandó, hogy az azonosítás biztonsága az azonosítási formák kombinációjával növelhető.

A három típus közötti különbség, hogy míg az AESZ az azonosítás végrehajtását biztosító szolgáltatás, ahol egy azonosítási szolgáltatást igénybe véve az ügynök magát az azonosítást folytatja le, majd arról az ügyfelet tájékoztatja, addig az EASZ a konkrét azonosítás lefolytatását jelenti egy konkrét azonosító szolgáltató vonatkozásában.

A TASZ pedig olyan teljes körű megoldás, amely biztosítja az azonosítás lefolytatásához szükséges valamennyi feltételt, a regisztrációtól az azonosító eszközzel, avagy a kóddal ellátásig.

Azt, hogy milyen szintű azonosítás szükséges, a hatóság vagy annak felügyeleti szerve határozza meg, figyelembe véve a biztonsági kockázatokat.

Az AESZ-szolgáltatást az állam kötelezően is nyújtja KAÜ („kormányzati azonosítási ügynök”) néven. A KAÜ biztosítja az ügyfélkapus jelszavas azonosítást, valamint más, a kormány által kötelezően nyújtott személyazonosítások lefolytathatóságát.

III.2.2. Azonosítás elektronikus kártyával

A közigazgatási szolgáltatások igénybevételéhez szükség van egy olyan egységes és integrált azonosító eszközre, amely a szolgáltatáshoz kapcsolódó személyeket, szerepeket, dokumentumokat, eljárásokat és tranzakciókat képes hitelesíteni, valamint ezek elektronikus lenyomatait tárolni.

A nemzetközi e-közigazgatási trendek abba az irányba mutatnak, hogy bármilyen típusú azonosítást választunk is, ha a biztonsági kritériumokat is figyelembe kívánjuk venni, a fókusz az elektronikus ügyfélazonosító kártyákra terelődik.

Ezek a kártyák nem csupán ügyfélazonosításra (biometrikus vagy más adatok alapján) alkalmasak, hanem hordozhatnak elektronikus aláírás létrehozásához szükséges adatot, vagy akár bármilyen más olyan azonosítót is, amellyel igénybe vehető a szolgáltatás. Integrálhatnak elektronikus fizetési lehetőséget és/vagy virtuális számlavezetést, kiválthatnak bármilyen (hatósági) igazolványt. (Tekintettel a méretgazdaságosságra, valamint a kártyák kapacitására, a közigazgatási és az üzleti szolgáltatások szereptanúsítványai egyaránt megférnek egy azonosító kártyán, így az e-kártyának nem kell feltétlenül kizárólag közigazgatási célokat szolgálnia.)⁵⁷

---

⁵⁷ Így a kártya finanszírozásának és fenntartásának költségei is megoszlanak, és még előnyösebb pénzügyi konstrukciók alakíthatók ki.

Összefoglalva: a kártya az ügyfeleket hozzásegítheti ahhoz, hogy a legmagasabb szintű e-közigazgatási szolgáltatásokat vegyék igénybe.

Az e-kártyáktól elvárt közigazgatási folyamatok és funkciók

- › a személyazonosítás,
- › a jogosultságigazolás,
- › a szerepazonosítás,
- › a kedvezményigazolás,
- › a személyhez kötődő további információk tárolása, valamint
- › az információs önrendelkezés, az adatbiztonság és a fizetés.

Mindezt a kártyák kibocsátó-függetlenségével, gyártófüggetlenségével, platformfüggetlenségével és alkalmazásfüggetlenségével kell elérni. Tekintettel arra, hogy a kártyán eltérő szolgáltatások kaphatnak helyet, biztosítani kell a kártya és a kártyaal alkalmazások eltérő életciklus-kezelésének lehetőségét.

Formailag a kártyán helyet kell kapnia a nemzeti jelképeken és a biztonsági jeleken kívül a fényképnek és néhány személyazonosító adatnak is. A fenti elgondolásokhoz (részben) illeszkedik hazánk Nemzeti Egységes Kártyarendszere (NEK), amely az okmányirodai kapacitásokra alapozva teremtheti meg az egységes kártya-konceptiót. Ennek eredményei fedezhetőek fel a diákigazolványok és az új személyi igazolványok terén is.

III.3. A HITELESÍTÉS ELMÉLETE ÉS GYAKORLATA A SZEÜSZ-ÖKÖN KERESZTÜL, VALAMINT ELEKTRONIKUS ALÁÍRÁSSAL

Az ügyintézés során használt elektronikus dokumentumok hitelesítésére a jogalkotó öt módszert kínál:

- › a) a „jogszabályban meghatározott követelményeknek megfelelő, legalább fokozott biztonságú elektronikus aláírással;
- › b) az azonosításra visszavezetett dokumentumhitelesítés szabályai szerint;
- › c) az iratérvényességi nyilvántartásban történő elhelyezéssel, az iratérvényességi nyilvántartásra vonatkozó szabályok szerint;
- › d) kizárólag a hatóság zárt informatikai rendszerében történő felhasználás esetén az ilyen esetekre az informatikáért felelős miniszter által kiadott rendeletben meghatározott módon és feltételekkel”; valamint

- › e) valamely SZEÜSZ tekintetében jogszabály által megengedett további hitelesítési mód alkalmazásával.⁵⁸

E szabályok szorítása alól enged a jogszabály, amikor a következő szakaszokban tágítja a hitelesként elfogadható dokumentumok körét. Így hiteles dokumentumként fogadja el (azaz eltekint a 22. §-ban felsorolt követelményektől), ha a dokumentumokat más hatóságtól szerzi be, és:

- › a) annak rögzítésére az ügyfél más hatóság előtti azonosítását követően került sor;
- › b) az zárt rendszerben került tárolásra úgy, hogy a dokumentum megváltoztathatatlansága biztosítva van; illetve
- › c) olyan zárt rendszerben kerül továbbításra, ahol a felek mindegyike hitelesítve van, hitelesítésük, zártságuk és a hitelességi információk megváltoztathatatlansága pedig auditálással van igazolva.

A jogalkotó azonban még ennél is továbbmegy, amennyiben kimondja, hogy hitelesnek fogadható el az a dokumentum, amely

- › a) megfelel a külön jogszabályban megadott feltételeknek,
- › b) vagy a dokumentum továbbítása (automatikus adatelérési felületének biztosítása más hatóság számára SZEÜSZ keretében) olyan zárt rendszerek között történik, ahol a továbbított adatot a zárt rendszeren belül mind az adatszolgáltatói oldalon, mind az adatfogyói oldalon hitelesként kezelik.⁵⁹

III.3.1. Az elektronikus aláírás-ellenőrzési szolgáltatás⁶⁰ és a kormányzati elektronikus aláírás-ellenőrzési szolgáltatás⁶¹

A címben jegyzett szolgáltatás olyan szolgáltatás, amely a hatóságokat segíti az elektronikus aláírások érvényességének – az elektronikus aláírás-politikában meghatározott szempontok szerinti – ellenőrzésében, a dokumentum integritásának ellenőrzésében, szükség szerint pedig időbélyegzővel és érvényességi információval való kiegészítésében. Ez a szolgáltatás szintén a méretgazdaságos, központi szolgáltatással veszi le az ilyen jellegű terhet a hatóságok válláról. A kormányzati elektronikus aláírás-ellenőrzési szolgáltatást csak a kormány vagy annak szerve szolgáltathatja.

---

58 85/2012. (IV. 21.) Korm. rend. 22. § (2). bek.

59 85/2012. (IV. 21.) Korm. rend. 23–25. §§.

60 SZEÜSZ-rendelet, 75. §.

61 SZEÜSZ-rendelet, 117. §.

III.3.2. Azonosításra visszavezetett dokumentumhitelesítés⁶²

A címben említett szolgáltatás egy azoknak az ügyfeleknek nyújtott szolgáltatást takar, akik nem rendelkeznek elektronikus aláírással, mégis szükséges számukra az elektronikus dokumentumuk hitelesítése. A szolgáltatás keretében a szolgáltató – az ügyfél azonosítása után – hitelesíti a dokumentumot, és erről (szervezeti aláírással és időbélyegzővel ellátott) igazolást állít ki.

Bár a 2010-ig terjedő időszakban a kormány mindent megtett azért, hogy az elektronikus ügyintézés az ügyfélkapuk irányába terelje, a 2010-től regnáló kormány visszatért 2002-es gyökereihez, és igyekszik mindenkit leterelni az ügyfélkapu használatáról.

Az azonosítás vonatkozásában három nevesített terület maradt, ahol lehetséges az ügyfélkapun vagy a hivatali kapun keresztül az azonosítás. Ilyen

- › 1.) az Általános Nyomtatvány Kitöltő űrlap benyújtás támogatási szolgáltatás (ÁBT);
- › 2.) a „kormányzati azonosítási ügynök” (KAÜ);
- › 3.) vagy, mint az általános azonosítási technikák egyike,⁶³ az ügyfélkapu azonosítási funkciója az azonosítás SZEÜSZ-szabályai szerint, elkülönülten is igénybe vehető⁶⁴).

III.3.3. Regisztráció és azonosítás az Általános Nyomtatvány Kitöltő űrlap benyújtás támogatási szolgáltatásban (ÁBT)

Az ÁBT az Ügyfélkapu utolsó bástyája. Egyfajta történelmi lenyomata az előző közigazgatási e-ügyintézési korszaknak. A korábbi ügyfélkapura vonatkozó rendelkezések jelentős része az ÁBT (mint SZEÜSZ) szabályozási körébe emelte, így részletes képet kaphatunk erről a lehetőségről.

Mint ahogy a SZEÜSZ-öknél is említést tettünk róla, az ÁBT-ben a nyomtatványkitöltő űrlap és kapcsolódó környezete lehetővé teszi rengeteg féle nyomtatvány kitöltését. Miután a szolgáltatási környezet a laikusok számára is érthető és világos, számos esetben ez a csatorna tudja biztosítani az elektronikus ügyintézés első lépéseit.

„Az ÁNYK-űrlap benyújtás támogatási szolgáltatás (a továbbiakban: ÁBT) a szolgáltatás által meghatározott technikai előírásoknak megfelelő elektronikus űrlapok ügyfél általi kitöltését és a hatóságokhoz való azonosítással egybekötött benyújtását biztosító szolgáltatás. Része

- › a) az ügyfél azonosítását biztosító jelszavas azonosítási részszerelés;

---

⁶² SZEÜSZ-rendelet, 156. §.

⁶³ Lásd még: 83/2012. (IV. 21.) Korm. rend. 39. §.

⁶⁴ 83/2012. (IV. 21.) Korm. rend. 123–131. §§.

- › b) a hatóságok számára a benyújtott űrlap átmeneti tárolását biztosító tárhely, hozzárendelt jelszavas azonosításon alapuló elérhetőség ellenőrzéssel (hivatali kapu);
- › c) az ügyfelek számára a hatósági válasz tárolásához tartozó, ügyfélkapuhoz rendelt tárhely, valamint az ebbe történő elhelyezési lehetőség biztosítása;
- › d) az ügyfél számára biztosított, űrlaphoz rendelt hivatali tárhelyre történő űrlapfeltöltési szolgáltatás, illetve a hatóság számára biztosított, a hatóság, illetve az ügyfél tárhelyére történő dokumentumfeltöltési szolgáltatás (BEDSZ); valamint
- › e) a szolgáltatás által kezelt formátumú elektronikus űrlap megtervezését, illetve kitöltését lehetővé tevő program biztosítása.”⁶⁵

ÁBT-szolgáltatáshoz ügyfélkaput kell regisztrálni, amely minden hazai (és most már külföldi) természetes személy számára ingyenes,⁶⁶ nyitott lehetőség. A regisztrációt ügyfélkapu létesítésére feljogosított szervnél személyesen, vagy a regisztrációs adatbázis adatkezelőjénél elektronikus űrlapon lehet kezdeményezni.

Személyes regisztráció esetén a hatóság az ügyfelet a személyazonosságra alkalmas hatósági igazolványban szereplő adatok alapján azonosítja. (Külföldi állampolgár esetén – ha nem alanya a személyiadat- és lakcímnnyilvántartásnak – adatait a központi idegenrendészeti nyilvántartással vetik össze. Ennek sikertelensége esetén az általa bemutatott útlevél, vagy – a schengeni övezetbe tartozó EGT-állam polgára esetén – az adott állam által kibocsátott személyazonosításra alkalmas okmány alapján végzik el.)

Az azonosítás és az ellenőrzés sikere esetén a regisztrációt végző átmeneti az igénylő természetes személyazonosító adatait a személyiadat- és lakcímnnyilvántartásból, illetve a központi idegenrendészeti nyilvántartásból, és rögzíti az igénylő állampolgárságát, választott felhasználói nevét és elektronikus levelezési címét a regisztrációs adatbázisban. Az azonosítás és az ellenőrzés sikertelensége esetén a regisztrációt végző az ügyfélkapu létrehozását megtagadja, és az esetleg már rögzített adatokat helyreállíthatatlanul törli.⁶⁷

Elektronikus űrlap alapú regisztráció esetén az ügyfél elektronikus aláírással látja el az űrlapot, amelyet a hatóság az ügyfélkapu létrehozása előtt az aláírás-hitelesítés szolgáltatójának rendelkezésre állásával összhangban ellenőriz. Az ellenőrzés kiterjed az elektronikus aláírás

⁶⁵ A 83/2012. (IV. 21.) Korm. rend. 120. §-a alapján.

⁶⁶ Az első ügyfélkapu létesítése és fenntartása ingyenes. Lehetőség nyílik további ügyfélkapuk nyitására is, azonban ezek díja a regisztráló szervet illeti meg.

⁶⁷ 83/2012. (IV. 21.) korm. rend. 122-123. §§-ai alapján

érvényességére, valamint az elektronikus űrlapon megadott adatok és a nyilvántartásban szereplő adatok egyezőségére is.

Az ügyfél úgy is létrehozhat elektronikus űrlap alapú regisztrációt, hogy azt nem írja alá elektronikus aláírással. Ebben az esetben ez ideiglenes regisztrációnak számít, amely harminc napon belüli, korlátozott (tárhely nélküli) kapcsolattartást tesz lehetővé. Az ügyfélkapu ideiglenességét a szolgáltató nyilvánosan elérhető szolgáltatáslistáin is feltünteti.

Az ideiglenes ügyfélkaput az elektronikus űrlap elküldésétől számított harminc napon belül törlik, ha az ügyfél nem jelenik meg a regisztrációs szerv előtt személyesen, hogy az azonosítást pótolja.⁶⁸

III.3.4. Azonosítás a Hivatali Kapun keresztül ⁶⁹

A Hivatali Kapu a hatóságok számára kialakított szolgáltatás-elérési pont. Az ügyfélkapuhoz hasonlóan már a Hivatali Kapu is csak az ÁBT-szolgáltatás keretében releváns. Szabályai hasonlóak az Ügyfélkapuéhoz, ám azzal a különbséggel, hogy itt a szervezet nevében eljáró (és ügyfélkapuval már rendelkező, azaz azonosított) személy rendelkezhet hivatali kapuval. A hivatali kapu regisztrációja osztott.

A szolgáltató kizárólag a hivatali kapu kezelésére az adott szervezetnél felhatalmazott képviselőt tartja nyilván, az adott szervezeten belüli további felhasználók – a szervezet nevében eljárni jogosult személyek – regisztrációját a szervezet által a hivatali kapu kezelésére felhatalmazott képviselő végzi. Ehhez a szolgáltató egységes eszközzel (programrendszer) és megfelelően védett tárhelyet biztosít.

Az igénybevételhez a hatóságnak csatlakoznia kell a szolgáltató rendszerhez. A csatlakozást követően képes lesz az elektronikus űrlapok fogadására, azoknak a szervezet nevében történő megválaszolására, valamint a hivatali kapuval és/vagy ügyfélkapuval rendelkező jogalanyokkal történő dokumentált üzenetváltásra.

A hivatali kapu működőképességéhez szükséges, hogy a szervezet a titkosító kulcspárjának nyilvános részét közzétegye a szolgáltató kulcstárában.

A szolgáltató a hivatali kapu kezelésére felhatalmazott képviselőkről történeti nyilvántartást vezet, hogy tanúsítani lehessen, hogy az adott időszakban ki volt feljogosítva a hivatali kapu kezelésére, illetőleg az adott szervezet képviselőinek nyilvántartására. Ez a nyilván-

---

⁶⁸ 83/2012. (IV. 21.) korm. rend. 124. § alapján

⁶⁹ 83/2012. (IV. 21.) korm. rend. 136-155. §§-ai alapján

tartás maradandó értékű irat, amelyet – a helyi megőrzést követően – a Magyar Országos Levéltár megőrzésre átvesz.

A hivatali kapuval rendelkező szervezetek teljes nevét, rövidített nevét és az ÁBT-rendszerben használt azonosítóját a szolgáltató az elektronikus tájékoztatás szabályai szerint közzéteszi.⁷⁰

III.3.5. Hitelesítés elektronikus aláírással

Az elektronikus aláírással történő hitelesítés reneszánszát éli. (Bár az elektronikus aláírás szabályozására már tizenöt éve, közigazgatási megjelenésére pedig tizenegy éve sor került, mégsem tudott hazánkban széles körben elterjedni.) Az elektronikus aláírás közigazgatási alkalmazását irányelv, törvény és rendeletek sora szabályozta. (Elsőként a 2001. évi XXXV. törvény). 2016 nyaratól ugyanakkor az eIDAS rendelet szabja meg az Unió területén az elektronikus aláírás alkalmazásának főszabályait.

A szabályozás alapelvei között megtaláljuk a korábbi e-szignó törvény elveit is, amely rávilágít arra, hogy miért fontos az elektronikus aláírás közigazgatási alkalmazása.

- › Bizonyító erejű: Elektronikus aláírás, illetve dokumentum elfogadását – beleértve a bizonyítási eszközként történő alkalmazást – megtagadni, jognyilatkozat tételére, illetve joghatás kiváltására való alkalmasságát kétségbe vonni – a törvényben foglalt korlátozással – nem lehet kizárólag amiatt, hogy az aláírás, illetve a dokumentum elektronikus formában létezik.
- › Technológia-független: rendelkezései technológiától (az elektronikus aláírás előállításának technológiájától) független, tehát bármely elektronikus aláírásra alkalmazható.
- › Nem kötelező: az elektronikus aláírás alkalmazását az ügyfelet érintően nem lehet kötelezővé tenni, ugyanakkor a használatát nem is lehet kizárni (csak olyan esetekben, ahol a felek érdekeit az sértené; a kizárást csak törvény írhatja elő).

Az elektronikus aláírás garantálni tudja az azzal ellátott dokumentum integritását, azaz ha egy dokumentumon minősített elektronikus aláírás szerepel, vélelmezni kell, hogy a dokumentum tartalma az aláírás készítése óta nem változott meg, és a biztonságos aláírás-létrehozó eszköz (és a rajta lévő aláírás-létrehozó adat vagy magánkulcs) az aláírás készítésének pillanatában az aláíró kizárólagos befolyása alatt volt.

⁷⁰ Forrás: a 83/2012. (IV. 21.) Korm. rend. 138–139. §§-ai.

IV. ADATVÉDELEM ÉS INFORMÁCIÓSZABADSÁG

IV.1. AZ ADATVÉDELEM ÉS AZ ELEKTRONIKUS INFORMÁCIÓSZABADSÁG ALAPELVEI A HAZAI JOGRENDSZERBEN

Az adatvédelmi szabályozás célja az emberi méltóság védelmének információtechnológiai célú biztosítása az adatok feletti önrendelkezés biztosításával, valamint a kiszolgáltatottság csökkentésével. Ennek a módja az lehet, ha az állampolgár nem a célja, hanem az alanya az adatkezeléseknek, így tudja, hogy ki, hogyan, mikor, meddig és milyen adatot kezel róla.

Erre rímelnek az adatvédelem nemzetközi közös alapelvei, amelyek a következők:

- › Az adatgyűjtés szigorúan specifikált célját meg kell ismertetni az adatszolgáltatóval.
- › A specifikálásból eredően meg kell húzni a gyűjtendő adatok határát.
- › Az adatvédelmi rendszert az adatok meghatározott csoportjához mérten kell felépíteni.
- › Ismertetni kell az állampolgárral, hogy kik juthatnak hozzá a szolgáltatott adataihoz.
- › Biztosítani kell, hogy mindenki hozzáférjen a róla szóló adatokhoz, valamint hogy az esetleges hibák kijavítása megtörténjen.
- › Meg kell határozni a kizárólag az érintett külön engedélyével tárolható adatcsoportokat.
- › Az adatkezelő köteles biztosítani az általa tárolt adatok védelmét.
- › Gondoskodni kell az adatvédelemre vonatkozó előírások betartásának ellenőrzéséről.

A fentiek fényében megadhatjuk az adatvédelem definícióját, amely ezek szerint az adatok kezelése során azok meghatározott csoportjára vonatkozó jogszabályi előírások érvényesítése. Ennek részei az egyén (át)láthatatlanságának védelmét biztosító információs önrendelkezési jog, valamint az információs szabadság, azaz a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez való jog.

Az elektronikus információs szabadság az állam transzparens működésének – csak indokolt esetben korlátozható – garanciája, a demokratikus és jogállami működés feltétele. Az in-

dokolt eset rávilágít arra, hogy abban a pillanatban, amikor az állam kezeli a magánszemély adatát, ezzel korlátozza önrendelkezését. Az alapjog korlátozása miatt az ilyenkor szokásos alkotmányosság elveinek érvényesülniük kell, azaz a korlátozásnak

- › törvényen alapulónak,
- › szükségesnek,
- › arányosnak, illetve
- › az adatfelvételnek és -kezelésnek tisztességesnek és törvényesnek

kell lennie.

A jogalkotó ezekre való tekintettel összevonta az adatvédelem és az információszabadság szabályozását, és annak céljait az Alaptörvényben, valamint a 2011. évi CXII. törvényben deklarálta:

- › „(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.
- › (2) Mindenkinek joga van személyes adatai védelméhez, valamint a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez.
- › (3) A személyes adatok védelméhez és a közérdekű adatok megismeréséhez való jog érvényesülését sarkalatos törvénnyel létrehozott, független hatóság ellenőrzi.”⁷¹
„[A] törvény célja az adatok kezelésére vonatkozó alapvető szabályok meghatározása annak érdekében, hogy a természetes személyek magánszféráját az adatkezelők tiszteletben tartsák.”⁷²

Mindennek közösségi dimenzióját adta meg az Európai Parlament és a Tanács 2003/98/EK számú irányelve is, a közsféra információinak további felhasználásáról. (Jóllehet kétségtelen, hogy a szabályozás fő célja a közsféra információinak tagállamonként különböző felhasználásából fakadó versenytorzulások megakadályozása.)

„A közsféra valamennyi, általában rendelkezésre álló – nem csak politikai, hanem az igazságszolgáltatási, közigazgatási vonatkozású – dokumentumának nyilvánosságra hozatala a tudáshoz való jog kiterjesztésének alapvető eszköze, amely a demokrácia egyik alapelve. Ez a

---

⁷¹ Alaptörvény, VI. cikk.

⁷² Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011.évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) 1. §.

célkitűzés minden – akár helyi, országos vagy nemzetközi szintű – intézményre vonatkozik.”⁷³

Ezt a jogot a rendelkezés kiterjeszti az uniós állampolgárok vonatkozásában az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság dokumentumaira is. A közzétételt rendelkezésre álló formátumban, nyelven és eszközökön, elektronikusan kell megvalósítani.⁷⁴

IV.2. AZ INFORMÁCIÓS ÖNRENDELKEZÉSI JOG ÉS AZ INFORMÁCIÓSZABADSÁG TARTALMA, VALAMINT LEGFONTOSABB GARANCIÁI A HAZAI JOGBAN

IV.2.1. AZ INFORMÁCIÓS ÖNRENDELKEZÉSI JOG TARTALMA: ALANYAI ÉS TÁRGYAI

Az információs önrendelkezési jog jogosultját az Infotv. „érintett”-ként aposztrofálja. Tartalmát a következőképp adja meg: „bármely meghatározott, személyes adat (név, azonosító jel, valamint egy vagy több fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző ismeret) alapján azonosított vagy – közvetlenül vagy közvetve (azaz az adatok felhasználásával) – azonosítható természetes személy.”⁷⁵ Tehát ha valamilyen – elsősorban az előzőekben megnevezett – adatsorból valakit azonosítani lehet, akkor ő az önrendelkezési jog jogosultjává válik, megilleti a magánszféra jogszabályban meghatározott védelme. Az információs önrendelkezés mint személyiségi jog mindenkivel szemben védendő, így azt – az adatkezelőn túl – mindenki köteles tiszteletben tartani.

A jogosulttal szemben álló, kötelezetti oldalon az adatkezelő áll: „az a természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely önállóan vagy másokkal együtt az adatok kezelésének célját meghatározza, az adatkezelésre (beleértve a felhasznált eszközt) vonatkozó döntéseket meghozza és végrehajtja, vagy az általa megbízott adatfeldolgozóval végrehajtatja”.⁷⁶ Az adatkezelő felelősségi körébe tartozik az adatfeldolgozó, aki szerződéses keretek között látja el az adatok feldolgozását.

---

73 2003/98/EK Irányelv, Preambulum, (16) bek.

74 2003/98/EK Irányelv, 5. cikk (1) bek.

75 Infotv. 3. § 1–2.

76 Infotv. 3. § 9.

Az információs önrendelkezési jog és az információs szabadság tárgyaként az Infotv. három adatkört különböztet meg:

Személyes adat: „az érintettel kapcsolatba hozható adat – különösen az érintett neve, azonosító jele, valamint egy vagy több fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző ismeret –, továbbá az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés”.⁷⁷ A személyes adatokon belül a jogalkotó többletgaranciákat kapcsol a különleges (vagy szenzitív, érzékeny) adatokhoz, amelyek vonatkozásában szintén más-más rendelkezésekkel él az alábbi két csoport tekintetében:

- › 1. „a faji eredetre, a nemzetiséghez való tartozásra, a politikai véleményre vagy pártállásra, a vallásos vagy más világnézeti meggyőződésre, az érdekképviselői szervezeti tagságra, a szexuális életre vonatkozó személyes adat;
- › 2. az egészségi állapotra, a kóros szenvedélyre vonatkozó személyes adat, valamint a bűnügyi személyes adat, amely a büntetőeljárás során vagy azt megelőzően a bűncselekménnyel vagy a büntetőeljárással összefüggésben, a büntetőeljárás lefolytatására, illetve a bűncselekmények felderítésére jogosult szerveknél, továbbá a büntetés-végrehajtás szervezeténél keletkezett, az érintettel kapcsolatba hozható, valamint a büntetett előéletre vonatkozó személyes adat”.⁷⁸

Közérdekű adatok: rögzített formában (önállóan, vagy valamely dokumentum részeként megjelenő), a rögzítési technológiától független adathalmaz: „az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő és tevékenységére vonatkozó vagy közfeladatának ellátásával összefüggésben keletkezett, a személyes adat fogalma alá nem eső, bármilyen módon vagy formában rögzített információ vagy ismeret, függetlenül kezelésének módjától, önálló vagy gyűjteményes jellegétől, így különösen a hatáskörre, illetékességre, szervezeti felépítésre, szakmai tevékenységre, annak eredményességére is kiterjedő értékelésére, a birtokolt adatfajtákra és a működést szabályozó jogszabályokra, valamint a gazdálkodásra, illetve a megkötött szerződésekre vonatkozó adat”.⁷⁹

Közérdekből nyilvános adatok: „Közérdekből nyilvános adat a közfeladatot ellátó szerv feladat- és hatáskörében eljáró személy neve, feladatköre, munkaköre, vezetői megbízása, a

---

77 Infotv. 3. § 2.

78 Infotv. 3. § 3-4.

79 Infotv. 3. § 5.

közfeladat ellátásával összefüggő egyéb személyes adata, valamint azok a személyes adatai, amelyek megismerhetőségét törvény előírja.”⁸⁰

IV.2.2. AZ INFORMÁCIÓSZABADSÁG TARTALMA

Az információs szabadság jogosultja bárki lehet, aki a jogosultságának igazolása nélkül (akár közérdekből, akár magánérdekből, pl. személyes adatai kezelésével összefüggésben) tájékozódni szeretne. Kötelezetti oldalon az adatkezelő áll, aki – szemben az információs önrendelkezési jog esetében említettekkel – ebben az esetben a közérdekű és a közérdekből nyilvános adatokat is kezelheti.

Ahogy az előzőekben írtuk, csakis azok az adatok minősülnek közérdekűeknek, amelyek az állami vagy önkormányzati feladatellátáshoz kapcsolódnak. Az ilyen feladatok ellátására hivatott szervek csak a nyilvánosság előtt végezhetik a tevékenységüket.

Közzétételét tekintve hasonló kategória a közérdekből nyilvános adatok köre: „a közérdekű adat fogalma alá nem tartozó minden olyan adat, amelynek nyilvánosságra hozatalát, megismerhetőségét vagy hozzáférhetővé tételét törvény közérdekből elrendeli”.⁸¹

Az Infotv. néhány esetet tételesen említ, így közérdekből nyilvános

- › a közfeladatot ellátó szerv feladat- és hatáskörében eljáró személy neve, feladatköre, munkaköre, vezetői megbízása, a közfeladat ellátásával összefüggő egyéb személyes adata;⁸²
- › a kötelezően igénybe veendő vagy más módon ki nem elégíthető szolgáltatást nyújtók kezelésében lévő, e tevékenységükre vonatkozó adat, feltéve, ha az nem személyes adat (pl. a kéményseprőé);
- › a köztisztviselők, állami vezetők egyes adatai, a nagyobb tartozással rendelkező adózók adatai, vagy épp az egyéni vállalkozókra, cégek tisztségviselőire vonatkozó, törvényben megjelölt adatok.

IV.2.3. Az információs önrendelkezési jog legfontosabb garanciái a hazai jogrendszerben

Az alábbiakban az információs önrendelkezéssel összefüggő hazai szabályozás garanciális

---

⁸⁰ Infotv. 26. § (2) bek.

⁸¹ Infotv. 3. § 6.

⁸² Infotv. 26. § (2) bek.

jogintézményeit mutatjuk be.

- › A jogszerű adatkezelés: Jogszerű adatkezelés vagy törvény által előírtan, vagy az érintett hozzájárulása esetén végezhető. Adatkezelést – mint ahogyan a fejezet elején említettük – csak törvény, vagy törvény felhatalmazása alapján önkormányzati rendelet (a törvény által meghatározott körben) írhat elő. Ezekben az esetekben nem szükséges az adatalany hozzájárulása. Egyéb adatkezelés esetén azonban szükséges az érintett hozzájárulása.
- › Az adatfeldolgozó és az adatkezelő felelősségének elválasztása: Garanciális kérdés az adatfeldolgozó és az adatkezelő felelősségének elkülönítése. Az adatfeldolgozó az adatok kezelésének vonatkozásában nem hozhat érdemi döntést, felelőssége az adatok biztonságára, valamint az adatkezelő által neki delegált műveletekre terjed ki. Minden egyéb felelősség – kezdve az utasítások jogszerűségénél – az adatkezelőt terheli.
- › A különleges adatok kezelése: A jogalkotó négy olyan esetcsoportot nevesít, amikor a különleges adat jogszerűen kezelhető:
  - › az adatalany kifejezett és egyértelmű, írásbeli hozzájáruló nyilatkozatával;
  - › a faji eredetre, nemzetiségi hovatartozásra, politikai véleményre, pártállásra, vallási, világnézeti meggyőződésre, érdekképviselői tagságra, szexuális hovatartozásra vonatkozó szenzitív adatok kezelése jogszerű lehet, ha a „törvényben kihirdetett nemzetközi szerződés végrehajtásához szükséges, vagy azt az Alaptörvényben biztosított alapvető jog érvényesítése, továbbá a nemzetbiztonság, a bűncselekmények megelőzése vagy üldözése érdekében vagy honvédelmi érdekből törvény elrendeli”;
  - › az egészségi állapotra vagy a szenvedélybetegségekre vonatkozó személyes adatok, illetve a bűnügyi személyes adatok kezelése közérdeken alapuló célból – kizárólag törvény keretében – elrendelhető;⁸³
  - › ha az adatalany hozzájárulásának beszerzése lehetetlen, vagy aránytalan költséggel jár, továbbá az adatkezelés az adatkezelőre (vagy harmadik személyre) vonatkozó jogi kötelezettség teljesítése vagy jogos érdekének érvényesítése céljából szükséges, és ez az érdek arányban áll a személyes adatok védelméhez fűződő jog csorbulásával, akkor is jogszerűen kezelhető.⁸⁴
- › A személyes adatok kezelése: A különleges adatokra vonatkozó speciális esetcsoportok

---

83 Infotv. 5. §.

84 Infotv. 6. §.

közül csak az utolsó esetcsoport érvényes a személyes adatok kezelésére.

- › A tájékoztatási kötelezettség és a tájékozódási jog: Az elektronikus eljárási szabályok tájékoztatáshoz kapcsolódó szabályainál már említettük ezt a biztosítékot, amely előírja az adatkezelőnek, hogy teljes felvilágosítást adjon az adatkezelés kötelező vagy önkéntes jellegéről, jogszabályi háttéréről, céljáról, az adatkezelés személyi háttéréről, időtartamáról, hasznosítási köréről, későbbi sorsáról. A tájékoztatásnak ki kell terjednie az adatalany adatkezeléssel összefüggő jogaira és jogorvoslati lehetőségeire is.⁸⁵ Az adatkezelő a tájékoztatási kérelem benyújtásától számított 30 napon belül köteles a tájékoztatást megadni írásban, közérthető formában. Az adatkezelő a tájékoztatásért költségtérítést is megállapíthat (főleg akkor, ha az ügyfél a folyó évben már élt a tájékoztatási kérelem lehetőségével). A tájékozódási jog korlátozható, ha ezt a jogot törvény, nemzetközi szerződés vagy uniós irányelv korlátozza. Ebben az esetben az adatkezelő a tájékoztatást megtagadja, és ennek okait közli az ügyféllel; az elutasított kérelmekről pedig évente tájékoztatja a NAIH-ot.
- › A célhoz kötöttség: Ez a garancia az Infotv. adatkezelési elveinél jelentkezik. „Személyes adat kizárólag meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében kezelhető. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie az adatkezelés céljának, az adatok felvételének és kezelésének tisztességesnek és törvényesnek kell lennie.”⁸⁶ Az adatfelvétel tehát mindig valamilyen feladat végrehajtása érdekében történik:
  - » ha az adatkezelés közérdekű feladat vagy az adatkezelő törvényi kötelezettségének teljesítéséhez szükséges;
  - » ha az adatkezelés az adatkezelő vagy az adatátvevő harmadik személy hivatalos feladatának gyakorlásához szükséges;
  - » ha az adatkezelés az érintett létfontosságú érdekeinek védelméhez szükséges;
  - » ha az adatkezelés az érintett és az adatkezelő között létrejött szerződés teljesítéséhez szükséges;
  - » ha az adatkezelés az adatkezelő vagy harmadik személy jogos érdekének érvényesítéséhez szükséges;
  - » ha az adatkezelés társadalmi szervezetek jogszerű működéséhez szükséges.⁸⁷

---

85 Infotv. 14–15., 20. §§.

86 Infotv. 4. § (1)

87 Horváth K.–Orbán A.–König B.–Kohány A.: A közigazgatási informatika alapjai. BCE–KIK, Budapest, 2009. 154. o.

A személyes adatok cél nélküli halmozása vagy raktározása egy későbbi esetleges felhasználhatóság érdekében alkotmányellenes.

- › Az adatminőség: Az adatminőség – mint adatkezelési követelmény – magában foglalja a pontos, teljes és naprakész adatok igényét, az adatfelvétel tisztességességét, valamint törvényességét (ezen belül pedig a szükségességét, az arányosságát és az alkalmasságát is).
- › Az automatizált adatfeldolgozással hozott döntés: Az automatizált adatfeldolgozással hozott döntés során a számítástechnikai rendszer az adatalany személyes adatainak elemzéséből von le olyan következtetést, amelyre valamilyen jogot és/vagy kötelezettséget alapít (pl. hitelbírálat, KHR-lista). Miután ezt személyes adatokból nyerik ki, így a végeredménye is személyes adat lesz.

A jogszabály két esetben teszi lehetővé az ilyen döntéseket:

- » valamely szerződés megkötése vagy teljesítése során hozták, feltéve, hogy azt az érintett kezdeményezte; vagy
- » olyan törvény teszi lehetővé, amely az érintett jogos érdekeit biztosító intézkedéseket is megállapítja.

Az adatalanyt, ha ezt kéri, mindkét esetben tájékoztatni kell az alkalmazott módszerről és annak lényegéről, valamint álláspontja kifejtésére is lehetőséget kell biztosítani a számára.⁸⁸

- › Bírósági jogérvényesítés: Az adatalany a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (NAIH) mellett közvetlenül a bírósághoz is fordulhat, ha jogainak megsértését észleli. A bíróság – soron kívüli eljárásban – az adatkezelő jogszerűtlenségét vizsgálja, a bizonyítási terhet is az adatkezelőre alapítja tehát. A bíróság kötelezheti az adatkezelőt a tájékoztatás megadására, az adat helyesbítésére vagy törlésére, az automatizált adatfeldolgozással hozott döntés megsemmisítésére, az érintett tiltakozási jogának figyelembe vételére, a kért adat kiadására, sőt kártérítés megfizetésére. Az adatkezelő csak vis maior (az adatkezelés körén kívül eső elháríthatatlan ok), valamint a károsult szándékos és súlyosan gondatlan magatartása esetén mentesülhet a felelősség alól.⁸⁹

---

88 Infotv. 11. §.

89 Infotv. 22. §.

IV.2.4. Az információszabadság legfontosabb garanciái a hazai jogrendszerben

Az információszabadság szabályozásának területén fontos kérdés, hogy hol kezdődik és meddig terjed az állam átláthatóságának a biztosítása.

A közérdekű adatok nyilvánossága

Az Infotv. némi redundanciát mutatva először tágan, példálózó jelleggel sorolja fel, hogy milyen adatkörre vonatkozó tájékoztatást kell adnia a közfeladatot ellátó szervnek.

„A közfeladatot ellátó szerv a feladatkörébe tartozó ügyekben – így különösen az állami és az önkormányzati költségvetésre és annak végrehajtására, az állami és az önkormányzati vagyon kezelésére, a közpénzek felhasználására és az erre kötött szerződésekre, a piaci szereplők, a magánszervezetek és -személyek részére különleges vagy kizárólagos jogok biztosítására vonatkozóan – köteles elősegíteni és biztosítani a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását.”⁹⁰ Később ezt a rendelkezést váltja ki a törvény 1. számú mellékletében.

A közzétételek követelménye, hogy a közérdeklődésre számot tartó adatokat

- › elektronikus úton (digitális formában, a honlapon),
- › azonosítás és adatigénylés nélkül,
- › korlátozásoktól mentesen,
- › folyamatosan elérhető módon,
- › naprakész (azaz a törvényben meghatározott gyakorisággal frissülő) adatokkal,
- › hitelesen és pontosan,
- › kinyomtatható (akár részleteiben is) kimásolható módon, illetve
- › díjmentesen⁹¹ kell szolgáltatni.

Közérdekű adat megismerésére (akár a kötelező közzétételi körön kívül) bárki jogosult lehet. Függetlenül attól, hogy az adatigénylő írásban, szóban vagy elektronikus úton adta be a kérelmet, a hatóság az igény tudomására jutásától számított tizenöt napon belül köteles válaszolni. (Jelentős mennyiségű adat esetében a hivatal a határidőt további tizenöt nappal meghosszabbíthatja, de az igénylőt erről nyolc napon belül ekkor is tájékoztatni kell.)

Az igénylés elutasítása esetén a hatóság nyolc napon belül tájékoztatja az ügyfelet, egyúttal rögzíti az esetet, és éves jelentésében megküldi azt a NAIH-nak. Ekkor az ügyfél bírósági utat vehet igénybe. A bíróság itt is soron kívül jár el, és a bizonyítási teher is megfordul (csakúgy,

---

⁹⁰ Infotv. 32. §.

⁹¹ Infotv. 33. §.

mint az információs önrendelkezési jog megsértése esetében), azaz az adatkezelő szervnek kell bizonyítania, hogy a kérés megtagadása megalapozott volt. Ennek sikertelensége esetén a bíróság az adatkezelő szervet az igényelt adatok közlésére kötelezheti.

Sikeres igénylés esetén az igénylő papír alapú másolatot is kaphat az igényelt adatokról, ennek költségét azonban az igénylő viseli.

A közérdekű adatok a nemzeti adatvagyon részét képezik, így ezek megosztását számos nemzetközi és hazai norma rögzíti. Ezért született meg a közfeladatot ellátó szervek által kezelt közérdekű adatok, személyes adatok és közérdekből nyilvános adatok összességét nyilvántartó közadatkereső-rendszer⁹², amely az adatok iránt érdeklődők könnyebb és gyorsabb tájékozódását teszi lehetővé. Ez a törvény hatály alá tartozó szervek közérdekű adataihoz való, egységes szempontok szerinti elektronikus hozzáférést, továbbá az adatok közötti keresés lehetőségét szabályozza.⁹³

Ugyancsak a nemzeti adatvagyon részét (is) képezik, valamint a demokratikus, jogállami működést és a jobbiztonságot garantálja a jogszabályok elérhetősége. A Hatályos Jogszabályok Elektronikus Gyűjteménye 2006 elejétől működik – ettől kezdve hatályos a főbb közigazgatási szervek elektronikus közzétételi kötelezettsége, s ugyancsak ekkorra kellett megvalósítani a jogszabálytervezetek és a jogszabályok interneten való közzétételét is.

Közérdekű személyes adatok és közérdekű üzleti titkok

Az információs szabadság akár személyes adatokat is nyilvánossá rendelhet. Erre hoz példát a jogszabály: „Közérdekből nyilvános adat a közfeladatot ellátó szerv feladat- és hatáskörében eljáró személy neve, feladatköre, munkaköre, vezetői megbízása, a közfeladat ellátásával összefüggő egyéb személyes adata, valamint azok a személyes adatai, amelyek megismerhetőségét törvény előírja”.⁹⁴

Ezt a feloldást az üzleti titkok meghatározott formáinál is megteszi: „ha törvény másként nem rendelkezik, közérdekből nyilvános adat a jogszabály vagy állami, illetőleg helyi önkormányzati szervvel kötött szerződés alapján kötelezően igénybe veendő vagy más módon ki nem elégíthető szolgáltatást nyújtó szervek vagy személyek kezelésében lévő, e tevékenységükre vonatkozó, személyes adatnak nem minősülő adat.”⁹⁵

92 Lásd <http://kozadat.hu/kereso>

93 Infotv. 37/A. § (2) bek.

94 Infotv. 26. § (2) bek.

95 Infotv. 26. § (3) bek.

A döntés-előkészítő iratok nyilvánossága

A döntés-előkészítő iratok nyilvánossága mindig is érzékeny kérdés volt. (A mindenkori kormányzat ezeket az iratokat nem szívesen engedte akár korlátozott nyilvánosság elé is.) Most ezeket az iratokat többnyire a korlátozottan terjeszthető kategóriába sorolják. Ennek értelmében a döntések megalapozását szolgáló adatok – főszabály szerint – a keletkezésüktől számított tíz évig nem nyilvánosak, de ez alól a szerv vezetője kivételt adhat.

A jogszabály a tízéves moratórium ellenére engedékeny, és kitágítja a megismerhetőség kereteit, amennyiben „az adat megismerése a közfeladatot ellátó szerv törvényes működési rendjét vagy feladat- és hatáskörének illetéktelen külső befolyástól mentes ellátását, így különösen az adatot keletkeztető álláspontjának a döntések előkészítése során történő szabad kifejtését veszélyeztetné”.⁹⁶

Az átláthatóság korlátai: a minősített adatok

Mindig is voltak olyan adatok, amelyeknek a titokban maradása mellett nagyobb érv szólt, mint a nyilvánosságra hozataluk mellett. Ezeket (2010-ig) államtitoknak, szolgálati titoknak, illetve belső használatra készült, valamint döntés-előkészítéssel összefüggő adatnak hívták.⁹⁷

Az Európai Emberi Jogi Egyezmény 10. cikkének 2. pontja is deklarálja az információszabadság korlátozásának lehetséges körét. A kötelezettség „törvényben meghatározott, olyan alakszerűségeknek, feltételeknek, korlátozásoknak vagy szankcióknak vethető alá, amelyek szükséges intézkedéseknek minősülnek egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a területi sértetlenség, a közbiztonság, a zavargás vagy bűnözés megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, mások jó hírvéneke vagy jogainak védelme, a bizalmas értesülés közlésének megakadályozása vagy a bíróságok tekintélyének és pártatlanságának fenntartása céljából.”⁹⁸

A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy amennyiben az adott törvény alapján a minősítésre jogosult szerv, nemzetközi szerződésből eredő kötelezettség, illetve ha a törvény honvédelmi, nemzetbiztonsági, bűnüldözési, környezet- vagy természetvédelmi, bírósági és/vagy közigazgatási eljárás, illetve szellemi tulajdonhoz fűződő érdekből minősítetté nyilvánít egyes adatokat, akkor ezeket az adatokat a nyilvánosság elől elzárja, és azok megismerését megakadályozza.

---

⁹⁶ Infotv. 27. § (6) bek.

⁹⁷ Az azóta már hatályon kívül helyezett, államtitokról és a szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. törvény kategóriái.

⁹⁸ Az 1993. évi XXXI. törvény az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről.

2010 áprilisától hatályos a minősített adat védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény, amely az államtitkokról és a szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. tv. helyébe lépett. Ez a korábbi minősítési kategóriákat, a minősítés hosszát, a minősített adatok kezelését és szankcióit is megváltoztatta.

A jogalkotó a titkosság négy szintjét különbözteti meg:

„Amennyiben az adat nyilvánosságra hozatala, jogosulatlan megszerzése, módosítása vagy felhasználása, illetéktelen személy részére hozzáférhetővé, valamint az arra jogosult részére hozzáférhetetlenné tétele

- › a) rendkívül súlyosan károsítja a minősítéssel védhető közérdeket, akkor „Szigorúan titkos!”,
- › b) súlyosan károsítja a minősítéssel védhető közérdeket, akkor „Titkos!”,
- › c) károsítja a minősítéssel védhető közérdeket, akkor „Bizalmas!”,
- › d) hátrányosan érinti a minősítéssel védhető közérdeket, akkor „Korlátozott terjesztésű!”⁹⁹

minősítési szintet határoz meg.

Ezekben az esetekben a nyilvánosság „Szigorúan titkos!” és „Titkos!” minősítési szintű adat esetén legfeljebb harminc évre, „Bizalmas!” minősítési szintű adat esetén legfeljebb húsz évre, és „Korlátozott terjesztésű!” minősítési szintű adat esetén legfeljebb tíz évre zárható ki. (Bár ezek a határidők a jogszabály adta kereteken belül kitolhatóak, megismételhetőek.) A Btk. 177. §-ában az e körben okozott károkra vonatkozó szankciórendszer a minősítési szintekhez igazodik.

Ezeket az adatokat tehát a nyilvánosság korlátozásával (kizárásával) kell kezelni, az alábbi kikötésekkel:

- › csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, a védelemhez szükséges minősítési szinttel, és feltétlenül szükséges ideig (a szükségesség és arányosság elve);
- › csak azok számára, akiknek a feladatellátásához feltétlenül szükséges (a szükséges ismeret elve);
- › illetéktelen személyek számára nem megismerhetően (a bizalmasság elve);
- › csak a jogosult által módosíthatóan vagy megsemmisíthetően (a sérthetetlenség elve);
- › az arra jogosult által szükség szerint elérhetően és felhasználhatóan (a rendelkezésre állás elve).¹⁰⁰

---

⁹⁹ 2009. évi CLV. tv. 5. §.

¹⁰⁰ 2009. évi CLV. tv. 2. §.

Minősített adatokat kizárólag a Nemzeti Biztonsági Felügyelet által kiadott engedély (személyi biztonsági tanúsítvány vagy felhasználói engedély) alapján lehet kezelni, de így is csak akkor, ha az adat kezelése állami vagy közfeladat ellátásához feltétlenül szükséges.

IV.3. A KÖZÉRDEKŰ ADATOK KÖZZÉTÉTELI KATALÓGUSA

Az állam transzparens, demokratikus és jogállami működésének feltétele az információsza-
badság biztosítása, azaz a közérdekű adatok elektronikus közzététele. A közérdekű adatok
közzétételi kötelezettsége nem új keletű, és már számos jogszabályban felfedezhettük ez-
előtt is. A jelenlegi közzétételi lista – hasonló formában (igaz, kevesebb adatkörrel) – már
megjelent a 2005. évi XC. törvényben is. Az Infotv. 1. számú melléklete taxatív felsorolja
a kötelezően közzéteendő adatkört, a frissítéssel és a megőrzésre vonatkozó utasításokkal
együtt.

A szervezeti és személyzeti adatok vonatkozásában a törvény tizenegy adatkör közzété-
telét teszi kötelezővé. A törvény a változásokat követő azonnali frissítést rendeli el, így ki
szükséges jelölni egy olyan személyt, aki az ilyen természetű adatok frissességét szavatolja.
Ugyanennek a személynek a feladatául kell kijelölni a cserélt adatok archiválását, ami az első
öt feladatcsoport esetében a nyilvánosság számára való elérhetetlenséget, a második hat
feladatcsoport esetében pedig a nyilvánosság számára további egy évig történő elérhetőse-
get (az archívum kialakítását) jelenti.

A tevékenységre és a működésre vonatkozó adatok körét a 2015. évi XCVI. törvény jelen-
tősen bővítette. 2016. január 1-jétől így már huszonöt adatkörben kötelező közzétenni az
adatokat. Ez a blokk az egész törvény legnagyobb kihívása a hatóságok számára, hiszen itt
olyan offline anyagokat is el kell készíteni, amelyek az önkormányzat működéséből kifolyó-
lag nem állnak mindig rendelkezésre. A hiányzó adatokat célszerű – „tevékenységre vonat-
kozó adatok” néven – önálló részben szerepeltetni a tájékoztatás során.

A törvény „üvegseb” része szintén nem igényel különösen nagy erőforrást. A közzétételt
érdemes egy önálló blokkban (menüpontban, oldalrészben stb.) kezelni, akár „gazdálkodá-
si adatok” néven. Ezeknek az adatoknak a nagyobb része rendelkezésre áll, így az érintett
irodák és csoportok adatait kell csupán összegyűjteni és publikálni a weben. Az adatok na-
gyobb részét egy évig archiválni kell és visszakereshetővé kell tenni, az első feladatcsoport

kivételével, amelyet öt évig hasonló módon kell kezelni. Az adatokat általában negyedévente, illetve a döntést követő hatvan napon belül kell frissíteni, kivéve az első feladatcsoportot, amelynél a változásokat követően azonnal frissíteni kell.

Ezt a törvényi katalógust egészíti ki a rendeletek nyilvánosságának a követelménye, amely az önkormányzatok esetében nem igényel különösebb indoklást a jogállami gondolkodásban.

IV.4. ADATVÉDELMI NYILVÁNTARTÁS, ADATKEZELÉSI ESEMÉNYEK ÉS AZ ADATKEZELÉS FELÜGYELETI SZERVE

IV.4.1. Az adatvédelmi nyilvántartás

Az Infotv. 65. §-a alapján a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (NAIH) az adatkezelők személyes adatokra vonatkozó adatkezeléséről az érintettek tájékoztatásának érdekében hatósági nyilvántartást vezet. Ebben az adatvédelmi nyilvántartásban rögzíti

- › a) „az adatkezelés célját,
- › b) az adatkezelés jogalapját,
- › c) az érintettek körét,
- › d) az érintettekre vonatkozó adatok leírását,
- › e) az adatok forrását,
- › f) az adatok kezelésének időtartamát,
- › g) a továbbított adatok fajtáját, címzettjét és a továbbítás jogalapját, ideértve a harmadik országokba irányuló adattovábbításokat is,
- › h) az adatkezelő, valamint az adatfeldolgozó nevét és címét, a tényleges adatkezelés, illetve az adatfeldolgozás helyét és az adatfeldolgozónak az adatkezeléssel összefüggő tevékenységét,
- › i) az alkalmazott adatfeldolgozási technológiájának jellegét, valamint
- › j) a belső adatvédelmi felelős alkalmazása esetén annak nevét és elérhetőségi adatait.”¹⁰¹

A nyilvántartási kötelezettség alól kivételt képeznek a nyilvántartások, ha a nyilvántartás

- › a) „az adatkezelővel munkaviszonyban, tagsági viszonyban, óvodai nevelésben való részvételre irányuló, tanulói vagy tanulószereződéses jogviszonyban, kollégiumi tagsági

---

101 Infotv. 65. § (1) bek.

viszonyban vagy – a pénzügyi szervezetek, közüzemi szolgáltatók, elektronikus hírközlési szolgáltatók ügyfelei kivételével – ügyfélkapcsolatban álló személyek adataira vonatkozik;

- › b) egyház, vallásfelekezet vagy vallási közösség belső szabályai szerint történik;
- › c) az egészségügyi ellátásban kezelt személy betegségével, egészségi állapotával kapcsolatos személyes adatokra vonatkozik gyógykezelés vagy az egészség megőrzése, társadalombiztosítási igény érvényesítése céljából;
- › d) az érintett anyagi és egyéb szociális támogatása céljából nyilvántartott személyes adatokra vonatkozik;
- › e) a hatósági, az ügyészségi és a bírósági eljárás által érintett személyeknek az eljárás lefolytatásával kapcsolatos személyes adataira, vagy a büntetés-végrehajtás során a büntetés-végrehajtással összefüggésben kezelt személyes adatokra vonatkozik;
- › f) a hivatalos statisztika célját szolgáló személyes adatokat tartalmaz, feltéve hogy – törvényben meghatározottak szerint – az adatok érintettel való kapcsolatának megállapítását véglegesen lehetetlenné teszik;
- › g) a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló törvény szerinti média-tartalom-szolgáltató olyan adatait tartalmazza, amelyek kizárólag a saját tájékoztatási tevékenységét szolgálják;
- › h) a tudományos kutatás céljait szolgálja, ha az adatokat nem hozzák nyilvánosságra;
- › i) a levéltári őrizetbe vett iratokkal összefüggésben valósul meg.”¹⁰²

Az így nyilvántartott adatok a NAIH¹⁰³ honlapján elérhetőek, így az adatkezelők és az adatkezelések nyilvánossága megvalósul.

A kötelező körre vonatkozó adatkezelés nyilvántartásba vételét a NAIH előzetesen engedélyezi. Így – a kötelező adatkezelések kivételével¹⁰⁴ – az adatkezelő előzetesen kér engedélyt a NAIH-nál, és fizeti a miniszteri rendeletben meghatározott igazgatási szolgáltatási díjat. A NAIH – a korábban jelzett nyilvántartási paraméterek megadása után – az adatkezelést nyolc napon belül nyilvántartásba veszi.¹⁰⁵ (Amennyiben a NAIH ezzel késik, úgy az adatke-

---

102 Infotv. 65. § (3) bek.

103 Lásd <http://www.naih.hu>

104 Kötelező adatkezelés esetén az adatkezelést elrendelő jogszabály hatálybalépését követő húsz napon belül kell kérelmezni a NAIH-nál a nyilvántartásba vételt. (Infotv. 66. § (2) bek.)

105 A nyilvántartásba vételi határidő negyven napra nő, ha a bejelentés nagy állományokat kezelő adatkezelő olyan (országos hatósági, munkaügyi, bűnügyi, pénzügyi, közüzemi, elektronikus hírközlési stb.) nyilvántartásaira vonatko-

zelő – ettől függetlenül – megkezdheti a tevékenységét.) A nyilvántartásba vételt követően a NAIH nyilvántartási számot ad, amelyet a nyilvántartásba vett adatkezelés során (a nyilvánosságra hozásnál, a továbbításnál, a kiadásnál stb.) fel kell tüntetni.¹⁰⁶

IV.4.2. Adatkezelési cselekmények

Az Infotv. értelmező rendelkezései között definiálja, majd kimerítően felsorolja a lehetséges adatkezelési cselekményeket.¹⁰⁷ Adatkezelés tehát

- › az adatok gyűjtése: a közvetlenül vagy közvetett módon (manuálisan vagy akár automatikusan is) történő adatfelhalmozás, amelyet strukturált esetben adatbányászatnak nevezünk;
- › az adatok felvétele: a közvetlenül az érintettől történő adatbekérés;
- › az adatok rögzítése: az adatmezők tartalommal történő feltöltése;
- › az adatok rendszerezése: az adatok valamilyen vezérlőelv szerinti átrendezése, sorba rendezése;
- › az adatok tárolása: az adategyüttesek valamilyen szempontú archiválása;
- › az adatok megváltoztatása: az adatok tartalmának módosítása;
- › az adatok felhasználása: az adatok inputként történő kezelése egy másik folyamatban;
- › az adatok lekérdezése: az adatok lekérdezése, szűrése vagy válogatása egy adatbázisban;
- › az adatok továbbítása: az adatkezelő adattovábbítása egy harmadik személy számára;
- › az adatok nyilvánosságra hozatala: ha az adatkezelő megszünteti az adatok titkosságát, és mindenki számára elérhetővé teszi az adathalmazt;
- › az adatok összehangolása vagy összekapcsolása: az addig különféle és független adatok összekötése, szinkronizálása;
- › az adatok zárolása: az adatok továbbításának, megismerésének, nyilvánosságra hozatalának, átalakításának, megváltoztatásának, megsemmisítésének, törlésének, összekapcsolásának vagy összehangolásának és felhasználásának véglegesen vagy meghatározott időre történő lehetetlenné tétele;
- › az adatok törlése: az adatok felismerhetetlenné tétele olyan módon, hogy a helyreállításuk többé nem lehetséges;

---

zik, ahol korábban nem érintett állományok kerülnek nyilvántartásra, vagy új, eddig nem alkalmazott adatfeldolgozási technológiát alkalmaznak.

106 A NAIH adatvédelmi nyilvántartást segítő – interneten is elérhető – programja az AVATÁR keretprogram, amely elérhető a honlapján.

107 Infotv. 3. § 10–18. pontok.

- › az adatok megsemmisítése: az adatok vagy az azokat tartalmazó adathordozó teljes fizikai megsemmisítése;
- › az adatok további felhasználásának megakadályozása;
- › a fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése;
- › a személy azonosítására alkalmas fizikai jellemzők (biometrikus azonosítók, mint pl. az ujj- vagy a tenyérynymat, DNS-minta, íriszkép) rögzítése”.¹⁰⁸

IV.4.3. Az adatkezelési felügyeleti szerve, a NAIH

A NAIH 2012. január 1. óta (az Adatvédelmi Ombudsmani Hivatal jogutódjaként)¹⁰⁹ működő autonóm államigazgatási szerv. (Azaz deklaráltan csak a törvényeknek alárendelten, feladatkörében nem utasíthatóan, a többi államigazgatási szervtől elkülönülten, befolyástól mentesen működik.)

Feladata (amelyet csak törvény állapíthat meg) elsősorban a magánszféra védelmére összpontosul, azaz a NAIH elsősorban azt vizsgálja, hogy sérül-e az érintettek magánszférája az adatkezelés során.

A hatósági eljárások mellett a NAIH-nál maradt némi ombudsmani típusú vizsgálati lehetőség is, azonban a Hatóság hivatalból nem indíthat vizsgálati típusú eljárást.

Jogkörei, feladatai a következőképp alakulnak:

1.) Alapjogvédelmi (ombudsmani) feladatok:

- bejelentés alapján vizsgálatot folytat le;
- véleményezi a feladatköreit érintő jogszabályokat;
- bírósághoz fordulhat a közérdekű és a közérdekből nyilvános adatokkal kapcsolatos jogsértés ügyében;
- a tevékenységéről évente beszámolót készít és hoz nyilvánosságra;
- általános és egyedi ajánlásokat bocsát ki;
- meghatározza az adatvédelmi audit szempontjait;
- ellátja Magyarország nemzetközi képviseletét (az uniós testületekben és munkacsoportokban); illetve
- megszervezi az adatvédelmi felelősök konferenciáját.

---

¹⁰⁸ Az Infotv. 3. §-ának 10–18. pontjai alapján.

¹⁰⁹ A változtatás indoklása szerint az intézmény hatóságként lényegesen hatékonyabban tud működni.

2.) Hatósági feladatok:

- az adatvédelmi hatósági eljárás;
- a titokfelügyeleti hatósági eljárás;
- az adatvédelmi nyilvántartás vezetése; valamint
- a szankciók meghozatala.

3.) Piaci feladat:

- az adatvédelmi audit lefolytatása (2013. január 1-től).

Bárki élhet bejelentéssel a NAIH-nál, ha bemutatja, hogy valahol a személyes adatok kezelésével, illetve a közérdekű adatok vagy a közérdekből nyilvános adatok megismeréséhez fűződő jogok gyakorlásával kapcsolatban jogsérelem következett be, vagy annak közvetlen veszélye fennáll.¹¹⁰ Ekkor a NAIH eljárást indít, amelynek költségeit megelőlegezi és viseli. A NAIH eljárása nem minősül hatósági eljárásnak, döntéseit csak a bíróságon lehet megtámadni (bár bírságot is magába foglaló hatósági jogkörrel is rendelkezik).

---

110 Infotv. 52. § (1) bek.

V. KÖZIGAZGATÁSI NYILVÁNTARTÁSOK

V.1. A KÖZIGAZGATÁSI NYILVÁNTARTÁSOK RENDELTETÉSE ÉS FUNKCIÓI

Az adatok és információk nyilvántartása a közigazgatás egyik legnagyobb feladatát jelenti, arra való tekintettel, hogy a közigazgatási feladatok végrehajtása elképzelhetetlen az állampolgárok, a szervezetek, a természeti és az épített infrastruktúra stb. precíz nyilvántartása nélkül. A nyilvántartások száma és terjedelme igen nagy. A jobb átláthatóság érdekében ezért érdemes tipizálni őket. Torma András¹¹¹ az alábbiakban bemutatott felosztást javasolja.

Jogi hatás alapján:

- › konstitutív hatályú nyilvántartások: ahol valamely jog a nyilvántartásba vétellel jön létre, módosul vagy szűnik meg (pl. ingatlan-nyilvántartás);
- › deklaratív hatályú nyilvántartások: ahol a bejegyzés nem keletkeztet vagy változtat jogot, hanem csupán kinyilvánítja azt (pl. anyakönyvi kivonat).

A nyilvántartás tárgya szerint:

- › személyi nyilvántartások (pl. a polgárok személyi adatainak nyilvántartása);
- › dologi nyilvántartások (pl. ingatlan, gépjármű, közmű stb.);
- › szellemi javak nyilvántartásai (pl. szabadalmak, találmányok stb.);
- › jogszabályok nyilvántartásai (pl. hatályos jogszabályok nyilvántartása, jogszabály-tervezetek nyilvántartása).

A nyilvántartást vezető szerv jellege szerint:

- › államigazgatási nyilvántartások (pl. a Kincstári Vagyoni Igazgatóság ingatlan-nyilvántartása), ezen belül pedig az
  - » országos nyilvántartások,
  - » ágazati és funkcionális információs rendszerek,

---

111 Torma András: Az információ jelentősége a (köz)igazgatásban. Virtuóz Kiadó, Budapest, 2002.

- » állami statisztikai információs rendszer;
- › önkormányzati nyilvántartások (pl. az önkormányzati vagyon nyilvántartása);
- › vegyes nyilvántartások (pl. a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartása);
- › bírósági nyilvántartások (pl. a cégnyilvántartás).

Közhitelesség szempontjából:

- › közhitelű nyilvántartások, azaz a jogszabály által elrendelt nyilvántartás, amelynek adatait – ellenkező bizonyításáig – mindenkinek igaznak kell elfogadnia (pl. ingatlan-nyilvántartás);
- › nem közhitelű nyilvántartások: olyan nyilvántartás, amelyet az adott szerv döntően saját elhatározásból vezet, munkája megkönnyítése érdekében.

A nyilvántartások célja, hogy

- › áttekintést biztosítsanak a nyilvántartott entitások (személyek, dolgok) fölött,
- › döntéstámogatási eszközként szolgáljanak,
- › rögzítsék a nyilvántartott entitások tényleges jogi helyzetét, valamint
- › tegyék lehetővé az adatok elemzését és statisztikai célú felhasználását.

Ezek az adatbázisok informatikai alapon működnek (igaz, néhány esetben még kartotékos, redundáns háttérrel). Tekintettel arra, hogy hányféle adatbázis fut hazánkban és az Európai Közigazgatási Térben, az adatok egységes kezelésének (migrációjának, archiválásának, feldolgozásának, egyesítésének stb.) feltétele az interoperábilis közigazgatás.

V.2. KÖZPONTI KÖZIGAZGATÁSI NYILVÁNTARTÁSOK MAGYARORSZÁGON ÉS AZ EURÓPAI UNIÓBAN

V.2.1. A LEGJELENTŐSEBB NYILVÁNTARTÁSOK MAGYARORSZÁGON

Magyarországon a legjelentősebb, stratégiai fontosságú nyilvántartásokat, az azzal összefüggő eljárás szereplőit, a nevesített adatfeldolgozókat és szerepüket, valamint a kötelező

és az adatkezelő döntésétől függő kiválasztást a 38/2011. (III.22.) Korm. rendelet határozza meg. Ezek alapján Magyarországon a nemzeti adatvagyon körébe tartozó állami nyilvántartások adatfeldolgozói a következők:

1. foglalkoztatási és közfoglalkoztatási adatbázis	Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala
2. az állami foglalkoztatási szerv feladatainak ellátásához szükséges adatbázis	Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala
3. egységes szociális nyilvántartás	államigazgatási szerv
4. az Áht. 124. § (2) bekezdés I) pontjában foglalt	NISZ – Nemzeti Infokommunikációs Szolgáltató Zártkörűen Működő Részvénytársaság
5. a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartása	Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala
6. elektronikus anyakönyvi nyilvántartás	Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala
7. földhasználati nyilvántartás	Földmérési és Távérzékelési Intézet és járási hivatalok
8. az államhatár adatbázisa, az állami nagyméretarányú topográfiai térképi adatbázisok, az állami távérzékelési adatbázisok és a földrajzinév-tár adatbázisa	Földmérési és Távérzékelési Intézet
9. az alapponthálózati pontok adatbázisa, az állami földmérési alaptérképi adatbázis, az állami ingatlan-nyilvántartási térképi adatbázis, az archív analóg és digitális térképi adatok adatbázisai	Földmérési és Távérzékelési Intézet, ill. a járási hivatalok
10. ingatlan-nyilvántartás	Földmérési és Távérzékelési Intézet, ill. a járási hivatalok
11. közepes és kisméretarányú állami topográfiai térképek	MH Geoinformációs Szolgálat és HM Térképészeti Közhasznú Nonprofit Kft.

---

12. nyugdíjbiztosítási nyilvántartás	kizárólagos állami tulajdonú gazdálkodó szervezet
13. egészségbiztosítási nyilvántartás	kizárólagos állami tulajdonú gazdálkodó szervezet
14. központi útiokmány-nyilvántartás	Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala
15. szabálysértési nyilvántartási rendszer	Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala
16.közúti közlekedési nyilvántartás	Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala
17. a magyar igazolvány és a magyar hozzátartozói igazolvány tulajdonosainak nyilvántartása	Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala
18. kulturális örökségvédelmi nyilvántartás	államigazgatási szerv
19. a Nemzeti Adó- és Vámhivatal által kezelt adóhatósági és vámhatósági adatok nyilvántartása	Pillér Pénzügyi és Számítástechnikai Kft.
20. a Nemzeti Adó- és Vámhivatal által kezelt, a 15. pont alá nem tartozó adatok nyilvántartása	Pillér Pénzügyi és Számítástechnikai Kft.
21. cégnylvántartás	Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft.
22. központi idegenrendészeti nyilvántartás	Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala és Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet
23. a mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatási szerv által kezelt nyilvántartási rendszerek	kizárólagos állami tulajdonú gazdálkodó szervezet
24. N.SIS	Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala
25. kötvénynyilvántartás	Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala
26. az egyéni vállalkozók nyilvántartása	Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala

27. bűnügyi nyilvántartási rendszer	Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala
28. egységes örökbefogadási nyilvántartás	Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal
29. a természetes személyek közhiteles országos adósságrendezési nyilvántartása, valamint az adósságrendezési eljárással összefüggő hirdetményi rendszer	Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft.
30. a természetes személyek adósságrendezési eljárásával összefüggő nyomtatványellenőrzési és nyomtatványkitöltő informaticai rendszer	NISZ Nemzeti Infokommunikációs Szolgáltató Zrt.

Napjaink kihívása e kiemelt nyilvántartások (valamint a többi, nem kiemelt közigazgatási nyilvántartás) konszolidációja. A nyilvántartások közötti érdemi, együttműködő kapcsolat kialakítására használt szakzsargonunk az interoperabilitás, amelyről 2013-ban törvényt is fogadtak el (azt megelőzően pedig nemzetközi programok, irányelvek és keretek adtak útmutatót). A 2013. évi CCXX. törvény az állami és az önkormányzati nyilvántartások együttműködésének általános szabályairól¹¹² többek között tisztázza és egyértelművé teszi a vonatkozó szóhasználatot, a fogalmakat és az alapelveket. Meghatározza a legfontosabb előírásokat és az eljárásokat. Megadja a közszolgáltatások koncepcionális modelljét annak érdekében, hogy a – nemzeti és nemzetközi – intézmények nyilvántartásai közötti együttműködés megvalósulhasson, valamint a nyilvántartások működésének költséghatékonysága növekedjen.

V.2.2. Nyilvántartások az Európai Unióban

Uniósi nyilvántartások vagy interoperabilitási, vagy más szakmai együttműködések mentén jöttek létre. Ezek száma ma már nehezen behatárolható, hiszen a szakmai együttműködések száma tetemes. Szinte minden szakigazgatási területen belül találunk majd valamennyi típusra jellemző nyilvántartást, és arra épülő szolgáltatásokat.

---

¹¹² A törvényt a 2015. évi CCXXII. törvény 121. § (1) bekezdés b) pontja 2017. január 1. napjával hatályon kívül helyezte. A korábbi szabályokat az új törvény inkorporálta.

A főbb típusok a következők:

- › **Legiszlációs (jogalkotási) tudásbázis.** Az Unió és tagállamainak jogi nyilvántartását (elemzését) segítő adatbázisok és kapcsolódó szolgáltatásaik. Legnépszerűbb felületeit a Nat-Lex és az EUR-Lex¹¹³ adja, amelyek a tagállamok online jogi információs rendszereit elérő felületek és keresők; a Legislative Observatory¹¹⁴ pedig az Európai Parlament adatbázisát kínálja föl, amely az EU döntéshozatali (és jogalkotási) folyamatát kíséri figyelemmel. A Curia honlapja az uniós jog egységes jogértelmezését és alkalmazását hivatott segíteni. A Curia¹¹⁵ adatbázisát az EU Bíróságának, Törvényszékének és Közszolgálati Törvényszékének tizenötezer ítélete gazdagítja. A PreLex¹¹⁶ az EU intézményközi eljárásainak adatbázisa. Nyomon követi a Bizottság és az egyéb intézmények közötti döntéshozatal folyamatát, a különböző intézményi szereplők (Európai Parlament, Tanács, Gazdasági és Szociális Tanács, Régiók Bizottsága, Európai Központi Bank, Bíróság stb.) munkáját, annak jelentős állomásait. A TED¹¹⁷ (Tenders Electronic Daily) a Kiegészítés az Európai Unió Hivatalos Lapjához című kiadvány online változata, ahol az uniós közbeszerzési hirdetmények kerülnek publikálásra.
- › **Szolgáltatási tudásbázis.** Definiálja a konkrét informatikai szolgáltatásokat, módszertanokat, platformokat, megoldásokat. Ilyen például az IDA programok keretében megvalósuló Directory Services, azaz az interfészeket, eszközöket és szolgáltatásokat, valamint az IDA címtárát egységesítő szolgáltatások; vagy a Portal Toolkit („Portál” eszköztár), a nyílt forráskódú szoftvereken alapuló eszköz a portálok karbantartására. A konkrét szolgáltatásokkal összefüggésben ilyen például az Európai Cégnylvántartás (EBR), az Európai Ingatlannyilvántartás (EULIS¹¹⁸) vagy például az európai fizetésektelenségi nyilvántartás.¹¹⁹ Az Európai Unió hivatalos oldala (az „Európai Unió Szerver”) az Unió minden területét igyekszik felölelni.¹²⁰ Sok helyen (a köz- és a versenyszférában egyaránt) használják az Eurostat statisztikai adatbázisait.¹²¹ A RAPID¹²² az Európai Bizottság Szóvivői Irodájá-

113 Lásd http://eur-lex.europa.eu/RECH_legislation.do?ihmlang=hu

114 Lásd <http://www.europarl.europa.eu/oeil/home/home.do?lang=en>

115 Lásd http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_14954/

116 Lásd <http://ec.europa.eu/prelex/apcnet.cfm?CL=hu#>

117 Lásd <http://ted.europa.eu/TED/main/HomePage.do>

118 Lásd <http://eulis.eu/>

119 Lásd https://e-justice.europa.eu/content_interconnected_insolvency_registers_search-246-hu.do

120 Lásd <http://europa.eu>

121 Lásd <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home>

122 Lásd <http://europa.eu/rapid/searchAction.do>

nak adatbázisa, ahol hozzáférhetünk az EU intézményeinek legfrissebb információihoz. A PRADO¹²³ az Európai Unió személyazonosító és úti okmánynyilvántartó szolgáltatása. Az adatbázis tartalmazza a tagállamok okmányait. Európa könyvtárainak digitális örökségét gyűjti és teszi hozzáférhetővé az EUROPEANA, az Európai Digitális Könyvtár.

- › Élethelyzet-tudásbázis. Az egyes élethelyzeteket, az ezekhez való kapcsolódás tapasztalatait, valamint a kapcsolódó összefüggéseket tartalmazza. Ilyen például az IPM¹²⁴ (Interactive Policy Making – „Interaktív Stratégiai Döntéstámogatás”): a web alapú eszköz segítséget nyújt ahhoz, hogy a helyi, regionális, nemzeti és EU-s szintű döntéseket megelőzően piaci reakciókat gyűjtsenek, valamint a polgárokkal és az üzleti szférával konzultációt folytassanak le. A kapcsolódó adatbázisban többnyelvű online kérdőívek állnak rendelkezésre. Ilyen a RAPEX (Rapid Alert System – „Gyors Riasztási Rendszer”) is, amely egy olyan általános keretrendszer, melyre riasztási rendszerek építhetőek. A PLOTEUS (Portal on Learning Opportunities throughout the European Space) pedig tanulási lehetőségeket mutat a diákok, az álláskeresők, a munkavállalók, a szülők, a tanácsadók és a tanárok számára az európai térben.
- › Szakértői tudásbázis. A terület szakértőinek és alkalmazóinak formális és informális hálózati kezdeménye, amely további hálózatosodást indít el. Ennek legnépszerűbb terepe a www.epractice.eu uniós tudásbázis, vagy az ELGO¹²⁵, amely egy páneurópai adatbázis az önkormányzati tisztviselőkről. A Who is Who¹²⁶ az Európai Unió hivatalos név- és címjegyzéke.
- › Szabvány-tudásbázis. Tartalmazza a formalizált közigazgatási sablondokumentumokat, az eljárási rendeket, az architektúrákat, valamint az egyes fogalmakat (és azok jelentését). Ilyen például az IDA-programban életre hívott Open Source: a nyílt forráskódú szoftverekre vonatkozó konkrét útmutatások, az alkalmazások egyre szélesebb körű elterjedéséért vezetett nyilvántartás és kapcsolódó szolgáltatásai. Népszerű nyilvántartás az EuroVoc¹²⁷, az Európai Unió többnyelvű, folyamatosan bővülő és fejlődő, multidiszciplináris teaurusza. Az IDEAS¹²⁸ a közgazdaságtan egyik legnagyobb, ingyenesen elérhető adatbázisa. Az önkéntes munkára szerveződött adatbázis ma több mint

---

123 Lásd <http://prado.consilium.europa.eu/hu/homeindex.html>

124 Lásd <http://www.ipmmarket.homestead.com>

125 Lásd <http://www.elgo.co.uk/>

126 Lásd <http://europa.eu/whoiswho/public/index.cfm?lang=hu>

127 Lásd <http://eurovoc.europa.eu/drupal/?q=hu>

128 Lásd <http://ideas.repec.org>

1.200.000 tételt (műhelytanulmányokat, cikkeket, fejezeteket, könyveket, vagy épp szoftverkomponenseket) tesz szabadon böngészhetővé és letölthetővé.

V.3. NJT – NEMZETI JOGSZABÁLYTÁR

A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény előírja a jogszabályok kihirdetésének és közzétételének kötelezettségét. Ezt egészíti ki a Nemzeti Jogszabálytárról szóló 38/2011. (XII. 29.) kormányrendelet.

A Nemzeti jogszabálytár a lekérdezéskor hatályos jogszabályok között biztosít keresési és olvasási lehetőséget, egyúttal ugyanakkor megmutatja az elmúlt öt évben hatályon kívül helyezett normákat, normarészeket is. (Jelenleg¹²⁹ 41.344 tételt tart nyilván a hazai joganyagból.) Kereshetünk évszám, sorszám, típus és tárgyszó alapján is. (A tárgyszó a jogszabály tartalmát leíró szó vagy kifejezés lehet.¹³⁰ Jelenleg több mint ötvenezer tárgyszó segíti a közös tárgykörhöz kapcsolódó jogszabályok keresését.)

A jogszabályok még nem hatályos (a jövőben hatályosuló) jogszabályrészei is láthatóak itt. Ha a jogszabály már nincsen hatályban vagy később fog hatályba lépni, a jogszabály címét eltérő színnel jelenítik meg, illetve a cím alatt feltüntetik azt az időszakot, ameddig a jogszabály hatályos.

A hazánkra vonatkozó nemzetközi szerződések és önkormányzati rendeletek között is lehetőség nyílik a böngészésre, a már nem hatályos jogszabályokat pedig – húsz évre visszamenőleg – elektronikusan lehet igényelni. Az oldalról elérhető a Magyar Közlöny és a Cégek Közlöny is.

---

¹²⁹ 2016. szeptember 8-án.

¹³⁰ Egy jogszabályhoz több tárgyszó is kapcsolódhat, ugyanígy egy tárgyszó több jogszabályban is szerepelhet.

MAGYAR KÖZLÖNY OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS KÖZLÖNY CÉGKÖZLÖNY BELÉPÉS

KERESÉS
ÖNKORMÁNYZATI
RENDELETEK
NEMZETKÖZI
SZERZŐDÉSEK

KERESÉS ÖSSZEÁLLÍTÁSA

Évszám: Sorszám:

pl. 7993, 2009 pl. CLVIII, 102

Típus: ▼

pl. körm. rendelet

Szavak:

Pontos szóra Csak címbe pl. béreelés

Tárgyszó:

Kézzel el gépetől, majd válasszon a megfelelő listából.

Törlés
Keresés

Közismert jogszabályok

A hétköznapi gyakorlatban használt közismert névvel illetett fontosabb jogszabályok listája (pl. KRESZ, ÁFA, PTK, stb.)

Mai napon hatályba lépő jogszabályok

A felsorolásban szereplő jogszabályok rendelkezéseit a mai naptól alkalmazni kell.

Mai napon hatályukat veszítő jogszabályok

A felsorolásban szereplő jogszabályok helyett a mai naptól más szabályokat szükséges alkalmazni, vagy a korábbi rendelkezéseket már nem kell alkalmazni.

Igénylés

Öt évnél korábbi időállapotok igénylése.

JELÖLÉSEK

- Hatályos
- Hatályos, kivül lejezett
- Még nem hatályos
- Adott napon hatályos
- Módosítandó
- Helyi jog

LEGTÖBB NÉZETT JOGSZABÁLYOK

LEGGYAKRABAN LEKÉRDEZETT JOGSZABÁLYOK

JOGSZABÁLYKERESÉS

Üdvözljük a Nemzeti Jogszabálytár kereső oldalán!

Új keresési lehetőség: Tárgyszavak

Mi a tárgyszó? A tárgyszó a jogszabály tartalmát leíró szó vagy kifejezés. Egy jogszabályhoz több tárgyszó is kapcsolódhat, ugyanígy egy tárgyszó több jogszabályban is szerepelhet. Jelenleg több mint 50 000 tárgyszó segíti a közös tárgykörhöz kapcsolódó jogszabályok keresését.

A fenti űrlap kitöltésével kereshet a Nemzeti Jogszabálytár jogi adatbázisában.

- A találatok megjelenítéséhez használja a **Keresés** gombot. A találatok a keresési feltételnek megfelelő jogszabályok lesznek.
- A találati listából kiválaszthatja az Ön számára szükséges jogszabályt. A címre kattintással a jogszabály lekérdezés napján hatályos szövegét olvashatja. Ha a jogszabály már nincs hatályban vagy később fog hatályba lépni, a jogszabály címe eltérő színnel jelenik meg, illetve a cím alatt feltüntetjük azt az időszakot, amíg a jogszabály hatályos.
- A Nemzeti Jogszabálytárban 5 évre visszamenőleg lehet a jogszabályok régebben hatályban volt változatait lekérdezni. Ehhez a találati listában a jogszabálycím után, a képegyő jobb oldalán található naptárra kell kattintani.
- Új keresés indításához használja a **Törlés** gombot.
- A tárgyszavak között a fenti „Tárgyszó” adatmezőbe írt szöveg alapján lehet keresni. Három karakter beírása után a jobb

Az oldal elérhető a <http://www.njt.hu> webhelyen.

V.4. E-CÉGJEGYZÉK

A magyarorszag.hu oldalról is elérhető cégkereső szolgáltatás az Országos Cégnyelvántartási és Céginformációs Rendszerben kínál keresési lehetőséget. Az Igazságügyi Minisztérium által üzemeltetett szolgáltatásban ingyenesen lekérdezhetőek azok a megyei (fővárosi) cég-bíróságokon vezetett, cégjegyzékben szereplő alábbi adatok, amelyek cégjegyzékszám, cég-név vagy adószám alapján kérhetőek le. A kapott információk tájékoztató jellegűek, hiteles okiratként nem használhatóak fel.

A lekérdezés sikeressége esetén megkapjuk a cégre vonatkozó aktuális adatokat: a cégjegyzékszámot, a cég nevét, a székhelyét, a telephelyét, a fióktelepeiről szóló információt, a főtevékenységét, a jegyzett tőkéjét, az adószámát, illetőleg a felszámolási vagy végelszámolási eljárást, ha ilyen folyik ellene. Minden hét első napján – frissített adatként – tárolt cégkivonat is elérhető, amely az esetleges változás-bejegyzései kérelmek elektronikus változatát is mutatja (azaz a még be nem jegyzett információkat).

A közfeladatot ellátó szervek (kifejezetten a bíróság, az ügyészség, a nyomozó hatóság, illetve más közigazgatási szerv, a közjegyző, a bírósági végrehajtó, a felszámoló, valamint a gazdasági, illetve szakmai kamarák) részére teljeskörű szolgáltatás nyílik, amelyet a jogosult szervek chipkártyás azonosítás után vehetnek igénybe.¹³¹

Igazságügyi Minisztérium
Céginformációs és az Elektronikus Cégeljárásban Közreműködő Szolgálat
1055 Budapest, Kossuth tér 4.

Céginformáció közfeladatot ellátó szervek részére

Üdvözöljük az Igazságügyi Minisztérium Céginformációs és az Elektronikus Cégeljárásban Közreműködő Szolgálat 'online' céginformációs szolgáltatásának honlapján!

[Bejelentkezés](#) chipkártyával a szolgáltatás használatához.

[Regisztráció](#) a közfeladatot ellátó szervek részére.

A technikai szolgáltató elérhetőségei

Microsec zrt.
1031 Budapest, Záhony u. 7. D épület
tel.: (1) 505-4444
fax: (1) 505-4445
email: info@e-szigno.hu

Microsec adattovábbító szolgáltató

Az oldal elérhető a <https://gov.e-cegjegyzek.hu/gov/index.html> URL-címen.

¹³¹ A 2006. évi V. törvény 15. § (3) alapján.

VI. ADATBIZTONSÁG ÉS INFORMÁCIÓBIZTONSÁG

VI.1. AZ ADATBIZTONSÁG ÉS AZ INFORMÁCIÓ- BIZTONSÁG MEGTEREMTÉSÉNEK INDOKOLT- SÁGA. AZ INFORMÁCIÓS HADVISELÉS KÖZ- IGAZGATÁSI VONATKOZÁSAI: VESZÉLYEK ÉS FENYEGETETTSÉGEK

Az elektronikus közigazgatás információs társadalmi térben mozog, azaz az információ központi helyet foglal el a működésében. Ahol információval dolgoznak és az információnak értéke van, ott fölmerül az információk védelme. Az információ védelmével kapcsolatban három jelenséget kell vizsgálnunk: az adatbiztonságot, az adatvédelmet és végül az információs hadviselést. Kezdjük ez utóbbival!

Az „information warfare” (a fogalmat fordításban nehéz visszaadni, tudniillik itt többről van szó, mint pusztán „információs hadviselésről”) csatáit nem katonák, hanem képzett hackerrek és crackerek vívják az internetes csatamezőkön. Bármennyire utópisztikusan hangzik is mindez, a jelenről beszélünk. Ha egy állam azon területeit vizsgáljuk meg, amelyek „hálózatban” működnek, nyilvánvalóvá válik, hogy szinte bármi potenciális célpont lehet. Márpedig a hálózatokhoz bárki hozzáférhet, aki kellő ismeretekkel rendelkezik a kódok megfejtése vagy feltörése terén. Nem csupán a hálózaton keresztül kommunikáló hadászati eszközök (pl. a tankok, az automata vadászrepülő, a védelmi rendszerek stb.), hanem a polgári célú eszközök (az erőművek, a közművek vagy a közigazgatás) is könnyen kicsúszhatnak így az ellenőrzés alól.

Ebből pedig megállapítható, hogy egy ország sebezhetősége egyenes arányban növekszik a számítógépesített információk arányával, valamint intézményeik és működésük hálózatba kötöttségének mértékével. Az információ, illetve az információs rendszerek tehát veszélyben vannak. A veszély az egész állam működését érinti. Ezért fontos a kritikus infrastruktú-

rák kiemelt védelme (CIP),¹³² valamint a kritikus információs infrastruktúrák kiemelt védelme (CIIP).¹³³

A közigazgatást az IW¹³⁴ néhány részterülete¹³⁵ közvetlenül érinti. A támadások a hálózatok biztonsági réseinek kihasználására irányulhatnak, üzleti, társadalmi vagy politikai haszonszerzés, ill. fenyegetés céljából. A helyzet súlyosbodását eredményezi, hogy a hálózaton a hackerek tudása összeadódik (tudástér), így összehangolt támadások (pl. DoS, DDoS,¹³⁶ zombik,¹³⁷ botnetek¹³⁸ stb.) is bekövetkeznek. Műveleteiket tekintve céljaik lehetnek:

- › a számítógépes rendszerek megbénítása, működésképtelenné tétele (pl. DoS, DDoS);
- › a hibás vagy megbízhatatlan működés, szemantikai támadás, (pl. az inputok rongálásával vagy téves inputok bevitelével);
- › az adatlopás (majd a lopott adatok értékesítése);
- › a jogosulatlan használat vagy az ehhez szükséges adatgyűjtés, adathalászat (phishing);¹³⁹
- › az információgyűjtés lehallgatással¹⁴⁰ vagy a működés megfigyelésével.

Napjaink adatbiztonsági, illetőleg információbiztonsági kérdése, hogy a közigazgatás felké-

132 Critical Infrastructure Protection – a kritikus infrastruktúrák kiemelt védelme (pl. közművek, energetika, energiaellátás stb.).

133 Critical Informations Infrastructure Protection – a kiemelt információs infrastruktúrák védelme (pl. ICT-hálózatok és csomópontjaik, bank, pénzügy, biztonságos rendszerek).

134 IW – az „information warfare” rövidítése.

135 Martin C. Libicki felosztása szerint az IW területei közé a vezetési hadviselés, a hírszerzés alapú hadviselés, az elektronikus hadviselés, a lélektani hadviselés, a hacker-hadviselés, a gazdasági információs hadviselés és a kibernetikai hadviselés sorolható (Libicki, M. C.: What is Information Warfare? National Defense University Press, Washington, 1995). A közigazgatás nyilván nem mindegyik terület fókuszába kerülhet be.

136 Denial of Services; Distributed Denial of Service: (megosztott) szolgáltatásmegtagadással járó támadás: egy informatikai szolgáltatás teljes vagy részleges megbénítása, mikor túl nagy mennyiségű kérés kiszolgálását kényszerítik a szolgáltatás szerverére.

137 A keresőprogramok a neten pásztázva keresik a sebezhető számítógépeket. Ha ilyet találnak, azt megfertőzik, és rejtett támadóprogramot helyeznek el rajtuk. Így ezek a gépek – akarat nélküli zombiként – képesek DoS- és DDoS-támadásokban részt venni. 2007-ben naponta kb. 50.000 gép vált zombivá, ezek 29 százaléka Kínában (Pekingben). (Symantec – 2007)

138 Együttműködő, csoportosan távvezérelhető botok (önálló működésre képes szoftverek, appletok) hálózata. – A Symantec 2007-es felmérése szerint Magyarország (illetve Budapest) a világon a hetedik legfertőzöttebb a botnetek tekintetében.

139 Napjaink legdivatosabb (és legegyszerűbb) adathalászati területe a közösségi oldalakon történő adathalászat, az ún. social phishing.

140 Lehallgatásra és az adatforgalom megbénítására is alkalmas az Anton „Tony” Kapela és Alex Pulosov által reflektorfénybe vont BGP (Border Gateway Protocol) nevű protokoll, amelyet még a hetvenes években, az internet kialakításának hőskorában fejlesztettek ki. Mindenki, akinek BGP-routere van, képes elfogni egy adott IP-címre vagy címcsoportra érkező adatcsomagot (e-mailt). Egyelőre ilyen BGP-routereik csak az internetszolgáltatóknak vannak, akik egymással precízen megállapodnak, azonban a visszaélés lehetőségét Kapela és Pulosov közelinek jelezte. (Az ilyen lehallgatás ellen a titkosítás még mindig megfelelő védekezés lehet.)

szült-e a CIP/CIIP programokkal, mennyire van tisztában az informatikai katasztrófák hatásaival, milyen forgatókönyvek állnak a rendelkezésére támadás esetén, van-e olyan (gyakorlott hackelőkben is álló) stáb, aki megelőzési célzattal és vész esetén is rendelkezésre áll, vannak-e nemzetközi együttműködések (és milyen azok hatásossága, valamint hatékonysága). Azaz a közigazgatás működőképességének biztonsági előfeltételeit megnyugtatóan sikerül-e rendezni.

Az adatbiztonság tehát az adatok jogosulatlan megszerzése, módosítása és tönkretétele elleni műszaki és szervezési intézkedések és eljárások együttes rendszere. Azaz a következők biztosítása:

- › rendelkezésre állás – az adatoknak a megfelelő helyen és időben rendelkezésre kell állniuk a jogosultak számára;
- › sértetlenség – az adatokat csak a tulajdonos engedélyével vagy közreműködésével lehet megváltoztatni;
- › bizalmas kezelés – az adatokat bizalmasan kell kezelni, amennyiben az adat természete ezt szükségessé teszi;
- › hitelesség – az adatokat egyértelmű azonosítókkal kell ellátni;
- › működőképesség – az adatok feldolgozásának zavartalannak kell lennie, vagyis az információs rendszer működőképes állapotát meg kell őrizni.

VI.2. A KÖZIGAZGATÁSI IT-BIZTONSÁG JOGSZABÁLYI HÁTTERE

Az információbiztonság és adatbiztonság jogi szabályozása Magyarországon szerteágazó. Számos közvetlen és közvetett szabályt találunk, azonban most csak a legfontosabb, közvetlen szabályokra vetünk pillantást.

A hazai szabályozás alapját a kormány 1139/2013. (III. 21.) számú, Magyarország Nemzeti Kiberbiztonsági Stratégiájáról szóló kormányhatározata teremtette meg. A 2013 márciusában elfogadott dokumentum rögzíti azokat a stratégiai irányvonalakat és feladatokat, amelyek a megbízható és biztonságos kibertér fenntartásához szükségesek. Itt kerül elsődlegesen rögzítésre a kormányzati koordináció és kapcsolódó szakosított intézményei, a szabályozási feladatok, a kutatásfejlesztési és oktatási feladatok.

Az adatbiztonsági és információbiztonsági szabályozás bázisa (kerettörvénye), az állami

és önkormányzati szervek elektronikus információbiztonságáról szóló 2013. évi L. törvény (Ibtv.) és végrehajtási rendeletei a közigazgatáson túl az igazságszolgáltatás intézményrendszerére is kiterjednek. Ezekben a technológiai biztonsági, valamint a biztonságos információs eszközökre és termékekre vonatkozó, továbbá a biztonsági osztályba és biztonsági szintbe sorolási követelményekről ad részletszabályokat a kötelező feladatok tekintetében. A törvény és a rendelet által előírt legfontosabb IT-biztonsági feladatcsoportok a következők:

- › Ki kell jelölni az elektronikus információs rendszer biztonságáért felelős személyt, illetve gondoskodni kell arról, hogy ez a személy az előírt feladatokat ellássa. Meg kell határozni a kapcsolódó hatásköröket és a felhasználókra vonatkozó szabályokat.
- › A szervezetet és az elektronikus információs rendszereket biztonsági osztályba kell sorolni.
- › Ki kell alakítani az szervezet elektronikus információs rendszereire vonatkozó belső szabályzatokat, például az informatikai biztonsági stratégiát, a biztonsági politikát, az információbiztonsági szabályzatot stb.
- › Folyamatosan ellenőrizni kell, hogy a szervezet elektronikus információs rendszereinek biztonsága megfelel-e a jogszabályoknak és a kockázatoknak. Rendszeres kockázatelemzéseket, ellenőrzéseket, auditokat kell lefolytatni.

A 185/2015. (VII. 13.) Korm. rendelet a kormányzati eseménykezelő központ és az eseménykezelő központok feladat- és hatásköréről, valamint a biztonsági események kezelésének, a biztonsági események műszaki vizsgálatának és a sérülékenységvizsgálat lefolytatásának szabályairól szól.

A 186/2015. (VII. 13.) Korm. rendelet a központosított informatikai és elektronikus hírközlési szolgáltató információbiztonsággal kapcsolatos feladatköréről rendelkezik.

A 187/2015. (VII. 13.) Korm. rendelet az elektronikus információs rendszerek biztonsági felügyeletét ellátó hatóságok, valamint az információbiztonsági felügyelő feladat- és hatásköréről, továbbá a zárt célú elektronikus információs rendszerek meghatározásáról ad részletszabályokat.

A 484/2013. (XII. 17.) Korm. rendelet a Nemzeti Kiberbiztonsági Koordinációs Tanács, valamint a Kiberbiztonsági Fórum és a kiberbiztonsági ágazati munkacsoportok létrehozásával és működtetésével kapcsolatos szabályokról, feladat- és hatáskörükről szóló kormányrendelet rögzíti hazánk kiberbiztonsági szervezetrendszerét és annak működését.

Az állami és az önkormányzati szervek elektronikus információbiztonságáról szóló törvényben meghatározott vezetői és az elektronikus információs rendszer biztonságáért felelős személyek képzésének és továbbképzésének tartalmáról szóló 26/2013. (X. 21.) KIM-rendelet rögzíti az intézményenként kijelölt biztonságért felelős személy továbbképzési kötelezettségének tartalmát.

A 309/2011. (XII.23.) kormányrendelet a központosított informatikai és elektronikus hírközlési szolgáltatásokra vonatkozóan határoz meg központi kontrollfeladatokat.

A létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről szóló 2012. évi CLXVI. törvény a kritikus infrastruktúra védelmének alapvető szabályozását, a kapcsolódó kormányrendelettel – avagy a 65/2013. (III. 8.) Korm. rendelettel – együtt az infrastruktúra-elemek kijelölését, védelmének szabályait és hatósági ellenőrzését tartalmazza.

A SZEÜSZ-rendelet – avagy a 83/2012. (IV. 21.) Korm. rendelet a szabályozott elektronikus ügyintézési szolgáltatásokról és az állam által kötelezően nyújtandó szolgáltatásokról – a SZEÜSZ-ök biztonsági követelményeit és az ellenőrzésükre kijelölt Elektronikus Ügyintézési Felügyelet feladatait és működését szabályozza.

VI.3. A KÖZIGAZGATÁSI IT-BIZTONSÁG INTÉZMÉNYI HÁTTERE

VI.3.1. A KIBERVÉDELMI KOORDINÁCIÓS TANÁCS

Az intézményi háttér csúcsán a Kibervédelmi Koordinációs Tanács áll. Operatív vezetője a kiberkoordinátor. A Tanács félévente ülészik és referál a miniszterelnök részére. Összehangolja a kiberbiztonsággal kapcsolatos feladatokat, az ágazati munkacsoportok munkáját, szabályozási ajánlásokat készít, támogatja a nem kormányzati szereplőkkel való együttműködést. Munkacsoportokban működik (ilyenek az eseménykezelés, a belbiztonság, az e-közigazgatás, az energetika vagy épp a gyermekvédelem munkacsoportjai).

VI.3.2. A NEMZETI KIBERBIZTONSÁGI FÓRUM

Ez a fórum a Kormányzati és nem kormányzati szereplők (a civilek, a gazdasági vezetők és a tudományos szféra) együttműködésének ad teret, és javaslatokat fogalmaz meg a Kibervédelmi Koordinációs Tanács és annak munkacsoportjai számára.

VI.3.3. A NEMZETI ELEKTRONIKUS INFORMÁCIÓBIZTONSÁGI HATÓSÁG (NEIH) – NEMZETI KIBERVÉDELMI INTÉZET ¹⁴¹

A 2013. évi L. törvény alapján a legszélesebb feladatkörrel ellátott – jelenleg a Belügyminisztérium alá sorolt – hatóság legfontosabb feladatai az alábbiak:

- › ellenőrzi az osztályba sorolást és a biztonsági szint megállapítását, majd elbírálja az ellenőrzés eredményét;
- › ellenőrzi az elektronikus információs rendszerek biztonsági osztályba és a szervezetek biztonsági szintbe sorolására vonatkozó jogszabályi követelmények teljesülését;
- › bekérheti az érintett szervezetektől a követelményeknek való megfelelést igazoló dokumentumokat, illetve felülvizsgálhatja az 2013. évi L. törvény 12. § b) pontja alapján beküldött dokumentációt;
- › elrendeli az ellenőrzés során feltárt vagy más módon tudomására jutott biztonsági réssek elhárítását, és ellenőrzi a helyreállító intézkedés eredményességét;
- › vizsgálja a hozzá érkező biztonsági eseményekkel kapcsolatos bejelentéseket;
- › állásfoglalásokat és iránymutatásokat adhat ki;
- › az érintett piaci szereplőkre bírságot szabhat ki, költségvetési szervekhez biztonsági felügyelőt delegálhat.

VI.3.4. A NEMZETI BIZTONSÁGI FELÜGYELET (NBF)

Az NBF szakhatóságként vagy a hatóság egyedi felkérése alapján jár el. Alapfeladata a kibervédelem területén a minősített adatkezelést végrehajtó rendszerek hatósági felügyelete. Emellett a 2013. évi L. törvény alapján szakhatóságként vagy a NEIH egyedi felkérése alap-

---

¹⁴¹ Az lbtv. 2015. július 16-i módosítása után létrejövő Nemzeti Kibervédelmi Intézet részévé vált a NEIH és a GovCERT.

ján részt vesz a törvény által előírt kibervédelmi feladatokban:

- › sérülékenység-vizsgálatokat végez, illetve
- › a bejelentett biztonsági események esetén műszaki vizsgálatot végez.

VI.3.5. AZ ELEKTRONIKUS ÜGYINTÉZÉSI FELÜGYELET (EÜF)

A Ket.-ben definiált és szabályozott elektronikus ügyintézési szolgáltatás az elektronikus ügyintézési felügyeletnek tett bejelentés, esetenként pedig a felügyelet engedélye alapján is nyújtható. A felügyelet a szabályozott elektronikus ügyintézési szolgáltatások biztosításának megkönnyítése érdekében ajánlásokat bocsát ki. A hatóság együttműködik a Ket.-ben meghatározott elektronikus ügyintézési felügyelettel a szabályozott elektronikus ügyintézési szolgáltatást szolgáltatókra vonatkozó biztonsági követelmények teljesülésének ellenőrzésében.

VI.3.6. AZ ESEMÉNYKEZELŐ KÖZPONT (GOVCERT) – NEMZETI KIBERVÉDELMI INTÉZET

A kormányzati eseménykezelő központ az lbtv.-ben foglalt biztonsági események kezelését végzi a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter (BM) irányítása alatt. A kormányzati eseménykezelő központhoz tartozik az összes rendszer – a minősített adatot kezelő rendszerek, a honvédségi, a rendvédelmi, a diplomáciai szervek, a NAV, az Információs Hivatal és az NMHH rendszereinek kivételével, amelyek vonatkozásában ágazati eseménykezelő központok hozhatóak létre. A központin kívül ágazati CERT-ek is segítik a kibertér védelmét (PI. HUN-CERT, NIIF-CSIRT, LRLIBEK stb.)

VI.3.7. A KÉPZŐ SZERVEK

A Nemzeti Közsolgálati Egyetem (NKE) a közigazgatási információbiztonsági képzés dedikált szervezete. A képzési tevékenység ellátásával összefüggésben kidolgozza a vezetők, valamint az elektronikus információs rendszer biztonságáért felelős személyek képzési, illetve továbbképzési követelményeit, az oktatási programját, továbbá gondoskodik a vezetők, az elektronikus információs rendszer biztonságáért felelős személyek és az általuk irányított szervezeti egységek munkatársainak képzéséről és éves továbbképzéséről. Az

NKE-n kívül más felsőoktatási intézmény is lehet képző, illetve továbbképző szerv, amelyben biztosítja az oktatókat, a helyszínt, a vizsgáztatás lehetőségét, a segédanyagokat és az egyéb eszközöket.

VI.4. SZEMÉLYES, PREVENTÍV ÉS PRAKTIKUS BIZTONSÁGI INTÉZKEDÉSEK (ADMINISZTRATÍV, FIZIKAI, LOGIKAI ÉS VÉDELMI LEHETŐSÉGEK)

A közigazgatási szervezeteknek (természetesen ezen a téren is vannak pozitív kivételek) talán a legégetőbb informatikai problémája az informatikai rendszerek biztonságának jellemzően rendkívül alacsony szintje, amelynek emelése nélkül az elektronikus dokumentumkezelési, e-ügyintézési szolgáltatások bevezetése hatalmas veszélyforrást jelenthet.

A vezetők sok esetben belátják, hogy szükség lenne intézkedésekre vagy szabályozásra ebben a kérdésben, de nem látják át a kérdés súlyát¹⁴² és az informatikai biztonság szükségességét. Általában kizárólag az informatikai vezetőn vagy rendszergazdán múlik, hogy milyen biztonsági intézkedéseket alkalmaznak, illetve alkalmaznak-e egyáltalán ilyesmit. Sok esetben az informatikai biztonsági intézkedések által okozott kényelmetlenségek miatt kifejezett vezetői ellenállásba ütköznek.

A leggyakoribb kockázati tényezőket és hiányosságokat végigtekintve azt látjuk, hogy az önkormányzatok többségénél igen alacsony az informatikai biztonság szintje.

Általában nincsen megfelelő titokvédelmi/adatvédelmi osztályozás, nincs meghatározva a védendő és a mentendő adatok köre és biztonsági szintje. Gyakori, hogy biztonsági alapidokumentumok (informatikai szabályzat, katasztrófaterv, biztonsági szabályzat, belső ellenőrzési szabályzat, mentési napló stb.) hiányoznak, illetve nem naprakészek. Munkaviszony létesítésénél vagy megszüntetésénél a biztonsági követelmények meghatározása és érvényesítési színvonala gyenge. Ennek következtében például a rendszergazdák (akik a szabályozás és a szabályzat kikényszerítésének hiányában sok esetben gyakorlatilag teljhatalommal ren-

---

¹⁴² „Mit veszíthetünk?” – merül fel a kérdés. Az informatikai rendszerek szerepének növekedésével a kockázat is növekszik. Az éles rendszerekben és nyilvántartásokban végzett illegális beavatkozásnak komoly jogi következményei lehetnek. Egy adatbázis sérülése vagy megsemmisülése esetén pótolhatatlan hivatalos adatok veszhetnek el, amelyek sokszor egyáltalán nem vagy csak hatalmas munkával állíthatóak helyre.

delkeznek egy-egy rendszer fölött) tetszőleges és ellenőrzés nélküli tevékenységet végezhetnek a rájuk bízott eszközökkel és eszközökön. Jóval nagyobb probléma a ki- és belépő munkatársak körüli adminisztráció kérdése. Gyakori, hogy egy kilépett munkatárs jogosultságai nem kerülnek törlésre, az illető a kilépése után is hosszú időn keresztül hozzáférhet az adatokhoz, a rendszerekhez, valamint a kilépett munkatárs jogosultságait használva követhetetlen a felhasználók tevékenysége, így számos visszaélésre nyílik lehetőség.

Gyakori, hogy a szerverszobák, a számítógéptermekek fizikai veszélyforrások elleni védeltsége is rendkívül gyenge. Sok esetben elégtelen a szerverszobák védelme tűzvédelmi szempontból, vagy egyéb elemi tényezők (nedvesség, vízzel működő tűzoltó berendezés, por) veszélyeztetik az adatok biztonságát. A hiányos be- és kilépés-ellenőrzés következtében bárki be- és kivihet bármilyen adathordozót (CD, DVD, merevlemez). Jelentős veszélyforrást jelentenek továbbá az íróasztalon hagyott papírok, dokumentumok vagy lemezek, amelyek könnyen hozzáférhetőek a látogatók, a takarító személyzet és persze a munkatársak számára is, amivel igencsak megnő az adat (véletlen vagy szándékos) kijuttatásának veszélye.

A rendelkezésre állás biztosítása redundancia nélkül¹⁴³ nehezen képzelhető el. Az adatok rendelkezésre állását általában a mentések biztosítják. Találkozhatunk nem mentett éles rendszerekkel, nem kielégítő rendszerességgel mentett rendszerekkel, valamint nem megfelelő módon mentett (visszaállíthatatlan) rendszerekkel. Az már csak hab a tortán, hogy a mentéseket általában a gépek mellett szokás tárolni, így a fenyegetettség bekövetkezte esetén mindkettő egyszerre semmisül meg. Kritikus tényező az emberi erőforrások redundanciájának hiánya is. Betegség, baleset vagy egyszerűen csak szabadság idején a kieső informatikus szakértelmének pótlása a rosszul dokumentált munkafolyamatok miatt általában rendkívül nehézkes, egy együttműködni nem szándékozó kilépő rendszergazda hatalmas károkat és működéskiesést okozhat.

A közepes és nagyobb méretű hivatalokban súlyos problémák okozója lehet a hiányos hardverdokumentáció is. Van olyan eset, hogy az üzemeltetőnek fogalma sincs róla, hogy milyen rendszereket üzemeltet, a hivatalban elhelyezett eszközökről nem tudja megmondani, hogy melyiket ki rakta le oda, és kinek a megbízásából. Egy ennyire dokumentálatlan hardverpark-

---

¹⁴³ Ebben az értelemben a biztonsági okokból történő többszörözést, a póttárolóegységek beiktatását, illetve a dokumentumok biztonsági másolatainak tárolását értjük alatta.

ban egyrészt megjelenhetnek nem engedélyezett eszközök úgy, hogy az üzemeltetőnek fel sem tűnik – főként ha különböző rackszekrényekben vannak elrejtve. Másrészt az esetlegesen kiesett szolgáltatások újraindítási folyamata is nagyon nehezen végezhető el, az eszközök eltűnésének veszélyéről nem is beszélve.

Az adathordozók megsemmisítése általában egyáltalán nincsen szabályozva. Papír alapú iratok esetében jobban szabályozzák a megsemmisítést – bár ott sem tökéletes –, míg az elektronikus adathordozók kezelése egyáltalán nincsen mindenhol kellőképpen szabályozva. Gondoljunk csak a szeméttárolókból előkerült számlakivonatokra, de az is előfordult, hogy az eladott számítógép winchesterén fennmaradt egy olyan adatbázis, amely az ügyfelek személyes és üzleti adatait tartalmazta.

A jelszókezelés szinte mindenhol központi probléma. Néhol szabályozatlan, van, ahol tökéletesen le van szabályozva, de a betartással problémák vannak. Gyakoriak a „közismert jelszavak”, ahol egy jelszóval többen férnek hozzá a rendszerhez – ilyen módon a felelősség nem állapítható meg. A néhány évvel ezelőtti Elender-feltörés kapcsán készült statisztikai elemzések kimutatták, hogy a felhasználók döntő többségének igen régi, üres (esetleg egy-két karakteres), felhasználói nevével megegyező vagy szótár alapú jelszava volt, amelyet egy jelszótörésre specializált crack-program néhány másodperc alatt feltör. Technikailag a legtöbb rendszerben lehetőség van arra, hogy a rendszer csak megfelelő jelszavat fogadjon el a felhasználóktól. Az ezzel a probléma, hogy a nehezebben feltörhető jelszavak nehezebben is jegyezhetőek meg, így megnő a jelszavak felírásának veszélye, ezáltal pedig a helyzetet nem könnyítettük meg, hanem még súlyosbítottuk is. (Ezen segíthet a központi jelszómenedzsment-rendszer kialakítása. A központi jelszómenedzsment lehetővé teszi a felhasználó egyetlen jelszóval történő azonosítását, amely után felveszi a rendszerekhez a megfelelő jogosultságait, és ennek birtokában történik meg a hozzáférés ellenőrzése.)

Amennyiben a vírusvédelmi rendszer nem terjed ki az információrendszer egészére, a védtelen pontokon vírusfertőzés következhet be, és a fertőzés a vírusvédelem résein tovább is terjedhet. A központi rendszer védelmének megoldottsága például nem garantálja a csomópontok vagy a végpontok védelmét – és igaz ez fordítva is. A vírusfertőzés globális, ha a fertőzés kiterjed az információ-rendszer egészére, azaz érinti a hálózati végpontokat, a csomópontokat és a központi szolgáltatásokat is. Globális fertőzések esetén részleges vírusvédelmi módszerek alkalmazásával pusztán átmeneti és látszólagos eredmények érhetőek el, és a

fertőzés hosszabb távú következményei akár még súlyosabbak is lehetnek. A vírusvédelmi koncepció leggyakrabban a vírusellenőrzők használatának előírását jelenti. A vírusvédelem fő területei

- › a fájl- és adatbázisszerverek vírusvédelme,
- › a levelezőrendszer vírusvédelme,
- › a munkaállomások vírusvédelme, valamint
- › az internetforgalom vírusvédelmi szűrése.

Tény, hogy a teljes körű megoldás költségei rendkívül tetemesek. A megfelelő infrastruktúra kialakításával mindezek a költségek csökkenthetőek, és kialakítható egy megfelelő biztonságú, de költséghatékony megoldás is. A szerverek vírusvédelme semmi esetre sem mellőzhető (a Novell- és linuxos szervereké sem), ennek hiányában a vírusok rendkívül könnyen terjednek szét a hálózaton, és ennél is nagyobb probléma a kritikus fontosságú szerverekben bekövetkező adatvesztés, illetve az üzemkiesés eshetősége. A levelezőszerver – a belső levelezésre is kiterjedő – vírusvédelme szintén létfontosságú, ennek hiányában fennáll a tömeges vírushatás lehetőség. A munkaállomások megfertőzésének kockázatát nagyban csökkenti a külső adattárolók (pendrive, CD, DVD stb.) meghajtóhasználatának korlátozása, illetve az internet-hozzáférések hierarchiájának kialakítása.

A mentési rendszer az adatok rendelkezésre állásának alapja. Ezen a területen több különböző veszélyforrás is található. Például a mentések adathordozóra történő kiírása után a sikerességet – a visszatölthetőséget – nem ellenőrzik, vagyis a mentés rendelkezésre állásáról nem győződnek meg. Ennek következtében gyakran előfordul, hogy ha szükség van a mentésre, csak fél évvel korábbi állapotra sikerül a visszaállítás. A mentés általában egypéldányos, és az is a gép környezetében van, így magas az együttes megsemmisülés veszélye. Ha a mentés sok adathordozó esetében is érvényesül, a megfelelő címkézés hiányában a mentést nem – vagy csak igen időigényesen – lehet visszakeresni. A magas őrési időtartamú mentések visszaolvasásához szükséges hardver- és szoftver-architektúra megőrzéséről általában nem készül rendelkezés.

A biztonsági intézkedések megtervezésénél érdemes szem előtt tartani, hogy a tipikus veszélyforrások okozta fenyegetettség valódi csökkentése csak rendszerszemléletben képzelhető el, azaz az összes területen egyformán erős védelmet kell biztosítani ahhoz, hogy a

támadó minden ponton ugyanolyan magas fallal találja szembe magát. Legelőször fel kell tárni a biztonság jelenlegi szintjét minden területen, ahol szerepelnek a szervezési, a fizikai, a logikai és az IR-életciklusra vonatkozó veszélyforrások.

Az informatikai biztonság kérdése tehát nem kizárólag informatikai kérdés. Amint a helyzetképből ez látszik, a lehetséges veszélyforrások alapvetően négy típusba sorolhatóak, ezek:

- › az IR-életciklus veszélyforrásai;
- › a logikai veszélyforrások;
- › a fizikai veszélyforrások; továbbá
- › a szervezési veszélyforrások.

Ha mindössze egyetlen veszélyforrás képezte fenyegetettség ellen védekezünk, egyáltalán nem biztos, hogy az információ-rendszerünk (IR) összesített biztonsági szintjét emeltük. Mint közismert, egy rendszer biztonsági szintjét a leggyengébb láncszemének biztonsága határozza meg, tehát összességében véve a teljes rendszerünk biztonsági szintjét mégsem sikerül emelni. Csak akkor tudjuk a megfelelő szintet elérni, ha minden területen azonos biztonsági szint elérését tűzzük ki célul, s ezt valósítjuk meg. Mindemellett elmondható, hogy a biztonság nem egy állapot, hanem folyamat. Nem elég egy alkalommal megtenni a szükséges intézkedéseket, a szervezet belső folyamataiban be kell tartani és rendszeresen felül kell vizsgálni a biztonsági előírásokat.

Tekintetbe véve, hogy a lehetséges veszélyforrásoknak csak egy része tartozik az informatikusok kompetenciájába, a kellő felső vezetői elkötelezettség és a hivatali szervezeti folyamatok egészének vizsgálata, helyenként pedig átalakítása nélkül elképzelhetetlen a jogszerű és hatékony hivatali működés IT-biztonsági feltételeinek megteremtése.

VII. JOGTÁR

Uniós jogszabályok

COM(2010) 245 – Európai digitális menetrend

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0245:FIN:HU:PDF>

COM (2006) 173 – i2010 eGovernment cselekvési terv - Az elektronikus kormányzat létrehozásának felgyorsítása a társadalom egészének javára.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0173:FIN:HU:PDF>

Az Európai Parlament és a Tanács 2003/98/EK Irányelve a közzféra információinak további felhasználásáról

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013L0037&from=HU>

Az Európai Parlament és a Tanács 95/46/EK irányelve (Adatvédelmi Irányelv)

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=URISERV:I14012>

Az Európai Parlament és a Tanács 910/2014/EU rendelete (eIDAS rendelet)

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014R0910&from=HU>

COM(2010) 546 final - Innovatív Unió (rész)Stratégia

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0546:FIN:EN:PDF>

COM(2010) 2020 final - Az Európa 2020 Stratégia

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>

COM (2016) 179 final - Eu eGovernment Action Plan 2016-2020 – Accelerating the digital transformation of government

<http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/EN/1-2016-179-EN-F1-1.PDF>

Törvények

Magyarország Alaptörvénye

http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=140968.322953

2009. évi CLV. Törvény a minősített adat védelméről

http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=126195.323131

2010. évi CLVII. Törvény, a nemzeti adatvagyon körébe tartozó állami nyilvántartások fokozottabb védelméről.

http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=133022.240462

2009. évi LXXVI. törvény a szolgáltatási tevékenység megkezdésének és folytatásának általános szabályairól.

http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=125358.314717

2004. évi CXL törvény (Ket.) a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól

http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=85989.321399

2011. évi CXII törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról

http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=139257.322945

1995. évi LXVI. Törvény a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről

http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=23938.323465

2015. évi CCXXII. törvény az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól

http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=193173.316584

2013. évi CCXX. Törvény az állami és önkormányzati nyilvántartások együttműködésének általános szabályairól

http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=165627.287019

2010. évi CXXX. Törvény a jogalkotásról

http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=132774.265405

2012. évi LXIII. Törvény a közadatok újrahasznosításáról

http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=148883.295522

2013. évi L. Törvény az állami és önkormányzati szervek elektronikus információbiztonságáról

http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=160206.323157

2012. évi CLVI. Törvény a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről

http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=155940.314732

Kormányrendeletek

160/2010 (V. 6.) Korm. rendelet az integrált ügyintézési és tájékoztatási pont kialakításáról, működtetéséről, valamint a működtető és az érintett szervek együttműködésének rendjéről

http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=133051.317191

83/2012. (IV. 21.) Korm. rendelet a szabályozott elektronikus ügyintézési szolgáltatásokról és az állam által kötelezően nyújtandó szolgáltatásokról (SZEÜSZ)

http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=148203.322470

84/2012. (IV. 21.) Korm. rendelet az egyes e-ügyintézéshez kapcsolódó szervezetek kijelöléséről (KEK KH, NISZ, Magyar Posta)

http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=148204.295313

85/2012. (IV. 21.) Korm. rendelet az e-ügyintézés részletes szabályairól

http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=148205.322472

335/2005. (XII. 29.) Korm. rendelet a közfeladatot ellátó szervek iratkezelésének általános követelményeiről

http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=96458.325247

152/2014. (VI. 6.) Korm. rendelet a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről

http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=169928.325275

43/2013. (II. 19.) Korm. rendelet a közfeladatot ellátó szerveknél alkalmazható iratkezelési szoftverek megfelelőségét tanúsító szervezetek kijelölésének részletes szabályairól

http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=158958.316926

152/2015. (VI. 19.) Korm. rendelet az Európai Unió tagállamainak az elektronikus azonosítás területén történő együttműködésével kapcsolatos rendelkezésekről

http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1500152.KOR

38/2011. (III. 22.) Korm. rendelet a nemzeti adatvagyon körébe tartozó állami nyilvántartások adatfeldolgozásának biztosításáról

http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=138161.297223

185/2015. (VII. 13.) Korm. rendelet a kormányzati eseménykezelő központ és az eseménykezelő központok feladat- és hatásköréről, valamint a biztonsági események kezelésének, a biztonsági események műszaki vizsgálatának és a sérülékenységvizsgálat lefolytatásának szabályairól

http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=176703.326221

186/2015. (VII. 13.) Korm. rendelet a központosított informatikai és elektronikus hírközlési szolgáltató információbiztonsággal kapcsolatos feladatköréről

http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=176704.296225

187/2015. (VII. 13.) Korm. rendelet az elektronikus információs rendszerek biztonsági felügyeletét ellátó hatóságok, valamint az információbiztonsági felügyelő feladat- és hatásköréről, továbbá a zárt célú elektronikus információs rendszerek meghatározásáról

http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=176705.324394

A 484/2013. (XII. 17.) Korm. rendelet a Nemzeti Kiberbiztonsági Koordinációs Tanács, valamint a Kiberbiztonsági Fórum és a kiberbiztonsági ágazati munkacsoportok létrehozásával, működtetésével kapcsolatos szabályokról, feladat-és hatáskörükről
http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=165583.269327

A 309/2011. (XII.23.) Kormányrendelet a központosított informatikai és elektronikus hírközlési szolgáltatásokról
http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=140272.326161

65/2013. (III. 8.) Korm. rendelet a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről szóló 2012. évi CLXVI. törvény végrehajtásáról
http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=159312.317213

187/2015. (VII. 13.) Korm. rendelet az elektronikus információs rendszerek biztonsági felügyeletét ellátó hatóságok, valamint az információbiztonsági felügyelő feladat- és hatásköréről, továbbá a zárt célú elektronikus információs rendszerek meghatározásáról
http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=176705.324394

Miniszteri rendeletek és utasítások

24/2006. (V. 18.) IM rendelet az elektronikus cégbejegyzési eljárás és cégnyilvántartás egyes kérdéseiről.
http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=102481.316251

114/2007. (XII. 29.) GKM rendelet a digitális archiválás szabályairól
http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=111294.158544

13/2005. (X. 27.) IHM rendelet a papíralapú dokumentumról elektronikus úton történő másolat készítésének szabályairól
http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=93174.239867

1139/2013. (III. 21.) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Kiberbiztonsági Stratégiájáról
http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=159530.238845

26/2013. (X. 21.) KIM rendelet az állami és önkormányzati szervek elektronikus információbiztonságáról szóló törvényben meghatározott vezetői és az elektronikus információs rendszer biztonságáért felelős személyek képzésének és továbbképzésének tartalmáról.

http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=164331.250717

IRODALOMJEGYZÉK

- Bajor Tibor: „A közigazgatás változásai”. In dr. Duleba Szabolcs főszerk.: Magyar Logisztikai Évkönyv 2015. Magyar Logisztikai Egyesület, 2014. 200–208. o. (ISSN 1218-3849)
- Balla K.–Vacha F.: Ügyiratkezelői kézikönyv a közfeladatot ellátó szervek részére. DMS One, Budapest, 2007.
- Budai B.: Az e-közigazgatás elmélete (második, átdolgozott kiadás). Akadémiai Kiadó, Budapest, 2014.
- Budai B.–Sükösd M.: M-kormányzat – M-demokrácia. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2005.
- Budai B.–Szakolyi A.: Interaktív önkormányzat. Magyar Mediprint, Budapest, 2005.
- Budai B.–Tózsza I.: The Current Break through Points in Public Administration. BCE, Budapest, 2011.
- Budai B.–Tózsza I.: M-Government – T-Government. The Latest Technological Trends in Public Administration. MSGG, Budapest, 2006.
- Budai B.: A közigazgatás újragondolása. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2016.
- Castells, M.: End of Millennium, The Information Age: Economy, Society and Culture (Vol. III.), Blackwell, Cambridge, MA; Oxford, 1998; Castells, M.: The Power of Identity, The Information Age: Economy, Society and Culture (Vol. II.), Blackwell, Cambridge, MA; Oxford, 1997; Castells, M.: The Rise of the Network Society, The Information Age: Economy, Society and Culture (Vol. I.) Blackwell, Cambridge, MA; Oxford, 1996.
- Digital Agenda: Commission outlines action plan to boost Europe’s prosperity and well-being, IP / 10 / 581, Brussels, 2010. 05.19. (<http://europa.eu>); valamint MEMO / 10 / 199 és MEMO / 10 / 200;
- Gáspár Mátyás szerk.: Mindenki Fontos! – A helyi közösségi önkormányzás esélyei és a közmenedzsment új irányai. Budafok-Tétény Önkormányzata, 2011. VI. fejezet. 85–151. o.
- Géro K.: „Tudásmenedzsment a közigazgatási munkában”, Információs Társadalom, 2004/2. ITTK, Budapest, 2004.
- IDAbc – EIF: European Interoperability Framework for Pan-European eGovernment Services, Version 1.0., European Communities, 2004.
- Jóri A.–Szabó M. D.: Az információszabadság elektronikus kézikönyve jogászoknak. Budapest, 2008.

- Kósa Zsuzsanna: Személyi azonosítási technikák. IT3 tanulmány, második kötet, 2005. december.
- Lasse Berntzen–Morten Goodwin Olsen: „Benchmarking e-Government – A Comparative Review of Three International Benchmarking Studies”, icds, 77–82. o., 2009. Third International Conference on Digital Society, 2009
- Margetts, H.–Escher, T.: Understanding Government and Citizens On-Line: Learning from E-commerce. Oxford Internet Institute, Oxford University, 2007. szeptember.
- Nemzeti Infokommunikációs Stratégia 2014–2020: Az infokommunikációs szektor fejlesztési stratégiája (2014–2020) v 7.0. – 1069/2014. (II. 19.) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Infokommunikációs Stratégiájáról. Magyar Közlöny, 2014/24.
- Ramsey, T.: On Demand Government – Continuing the e-Government Journey. IBM Press, Lewisville, 2004. (Magyar kiadás: Ramsey, T.: A szolgáltató állam. Századvég, Budapest, 2006.)
- Serfőző H.–Mányi B.: Bevezetés az elektronikus iratkezelésbe. NKE, Budapest, 2012. augusztus 19.
- „T-Government Era are Coming”. Digital Times, <http://www.willsearch.co.kr> (2003. 08. 25.)
- Torma András: Az információ jelentősége a (köz)igazgatásban. Virtuóz Kiadó, Budapest, 2002.
- Tózsá I.: Vizuális közzolgáltatás. EgovA, Budapest, 2008.
- Van Deth, Jan W.: Studying Political Participation: Towards a Theory of Everything? Paper prepared for the workshop of ECPR, Edinburgh, 2001. (Idézi Kiss Balázs: „Az internet politikatudományi diskurzusai”. Információs Társadalom 2004/1. ITTK, Budapest, 2004, 69–96. o.)
- Z. Karvalics László: Az információs társadalomszemlélet hatása a közpolitikai gondolkodásra In Nemeslaki András szerk.: E-közzolgáltatásfejlesztés – Elméleti alapok és tudományos kutatási módszerek. NKE, Budapest, 2014.
- Z. Karvalics László: „Kettős kürtőhatás – Modell és cselekvési program egy tudásközpontú foglalkoztatás-növeléshez”. In Tanulmányok az IMB Fehér Könyvhöz – Magyarország versenyképességének humán tényezői. JATEPress, Szeged, 2011.